



MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA



duha^{1 | 2 0 1 6}

Informace o knihách a knihovnách z Moravy

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ KNIHOVNÍKŮ



Duha online:
<http://duha.mzk.cz>

Obsah

Úvodník	Úvodník – <i>Jana Nejezchlebová</i>	1
Studie, články	Počátky vysokoškolského studia knihovnictví... – <i>Jaromír Kubiček</i>	2
	Studovat knihovnictví v ČR se dá na třech univerzitách – <i>Libuše Foberová</i>	5
	Celoživotní vzdělávání knihovníků v ČR – nová etapa? – <i>Zlata Houšková</i>	9
	Možnosti celoživotního vzdělávání knihovníků – <i>Adéla Dilhofová</i>	11
	Prvních deset let (1987 – 1996) – <i>Jaromír Kubiček</i>	13
30 ročníků časopisu Duha	Rozhovor s PhDr. Karlem Sosnou – <i>Jaromír Kubiček</i>	15
Dvacet let českého knihovnictví	Knihovna Anny Šperkové v Bučovicích – <i>Renata Pavlíková</i>	19
Veřejné knihovny	Nová knihovna je živá sociální síň. Lidem se nechce domů – <i>Dagmar Sedláčková</i>	23
	Po stopách našich předků v knihovnách – <i>Jitka Štípská</i>	25
Konference, akce	Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje 2015 – <i>Jan Lidmila</i>	26
	Vysokoškolské vzdělávání knihovníků musí reflektovat zejména práci s dokumenty, informacemi a znalostmi – <i>Libuše Foberová</i>	27
Informace pro knihovny	Příprava informačních profesionálů: stabilní. Nebát se „zůstat svými“, nepodbízet se, a přesto sledovat vývoj a moderní trendy – <i>Richard Papík</i>	31
	Síň knihkupectví Oxford Bookshop – <i>Anna Brninská</i>	34
	VIDA centrum – <i>Hana Lauďátová</i>	35
Knihovníci píší o knihách a knihovnách:	Poznej svého čtenáře – <i>Radim Chalupník</i>	36
Představujeme odborné knihovny	Knihovna Národního památkového ústavu Brno – <i>Nikola Neubauerová</i>	38
Z činnosti MZK	Reprezentace ČR na knižních veletrzích – <i>Soňa Šinclová</i>	39
	Profesní vzdělávání MZK v roce 2016 – <i>Jan Lidmila</i>	41
	Svět symboliky kutnohorského znaku – <i>Karel Maráz</i>	42
Knihovnické osobnosti JMK	Kreativní Libuše Nivnická – <i>Monika Kratochvílová</i>	44
Oči Brna	Cyklos v březnu a v dubnu, příp. květnu – <i>Romana Macháčková</i>	46
Recenze	Učíme se s tabletem: přání nebo skutečnost? – <i>Michal Škop</i>	48
	Konfese všestranné brněnské herečky – <i>Závodský</i>	49
Zkušenosti ze zahraničních knihoven	Knihovny v Dánsku – knihovny o lidech – <i>Adéla Dilhofová</i>	52
Rozhovor	Rozhovor s Terezou Horváthovou – <i>Jana Nejezchlebová</i>	54
Fejeton	Veřejná knihovna nad potokem – <i>Jan Šulc</i>	57

DUHA. Informace o knihách a knihovnách z Moravy. Ročník 30 (2016), číslo 1.

Vydává **Moravská zemská knihovna v Brně** pro potřebu knihoven, knižního obchodu, nakladatelství a literárních pracovišť.

Adresa vydavatele a redakce:

Moravská zemská knihovna v Brně

Kounicova 65a, 601 87 Brno

Telefon: 541 646 126

E-mail: duha@mzk.cz

IČ 094943, DIČ CZ00094943.

Foto na přední straně:

Knihovna Anny Šperkové v Bučovicích –
vystoupení žáků ZUŠ.

Autor fotografie: Renata Pavlíková.

Grafické zpracování: Pavel Václav Vaščák.

Vychází 4x ročně tištěně i on-line.

Reg. číslo MK E 7312. Duha ISSN 0862-1985 (Print), ISSN 1804-4255 (Online).

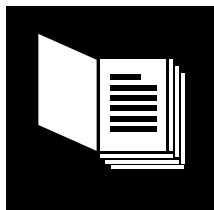
Časopis vychází s podporou dotace Jihomoravského kraje.

Redakce: Mgr. Jana Nejezchlebová, vedoucí a výkonná redaktorka,
Mgr. Jan Lidmila, technický redaktor, Mgr. Adéla Dilhofová,
redaktorka, Mgr. et Mgr. Monika Kratochvílová, redaktorka
a jazyková korektura.

Redakční rada: prof. PhDr. Tomáš Kubiček, Ph.D. (Moravská zemská
knihovna), předseda redakční rady, PhDr. Libuše Foberová, Ph.D.
(Ústav bohemistiky a knihovnictví PPF Slezské univerzity v Opavě),
PhDr. Helena Gajdůšková (Masarykova veřejná knihovna Vsetín),
Mgr. Hana Šimonová (Městská knihovna Hodonín)



Jihomoravský kraj



Vážené čtenářky, Vážení čtenáři,

v roce 2016 vstupuje Duha, časopis poskytující informace o knihách a knihovnách z Moravy, do 30. ročníku. Je to tedy rok významný a redakční rada připravuje několik zajímavých akcí. V Moravské zemské knihovně bude 3. května zahájena výstava přinášející přehled vývoje grafického i obsahového pojetí časopisu a 17. května se bude konat Setkání zástupců redakcí knihovnických časopisů. Od čísla 1/2016 se budete setkávat s rubrikou **30 ročníků časopisu Duha**. V tomto čísle se zaměříme na prvních deset let (1987–1996). Při přípravě těchto akcí a prohlídce starých ročníků časopisu nás zaujaly fejetony, které provázely několik ročníků. Vrátili jsme se proto k této tradici a v tomto čísle přinášíme **Fejeton** s názvem Veřejná knihovna nad potokem.

Blok **Studie, články** se ve všech příspěvcích věnuje hlavnímu tématu tohoto čísla, vzdělávání knihovníků. Historii přibližuje text Počátky vysokoškolského studia knihovnictví na Masarykově univerzitě a současná situace se věnuje článek Studovat knihovnictví v ČR se dá na třech univerzitách. Dále přecházíme na vzdělávání knihovníků při zaměstnání Celoživotní vzdělávání knihovníků v ČR – nová etapa?, text seznamuje s novou Konceptí celoživotního vzdělávání knihovníků, která je zpracována v návaznosti na Národní soustavu kvalifikací a Národní soustavu povolání. Informace o prvních postupech v praxi se dočteme v článku Možnosti celoživotního vzdělávání knihovníků. Vzdělávání se věnují články i v dalších rubrikách.

Dvacet let českého knihovnictví. Počátky a vývoj Parlamentní knihovny, činnost mezinárodní organizace IFLA, to jsou hlavní témata rozhovoru Jaromíra Kubička a Karla Sosny.

Veřejné knihovny uvádí článek Knihovna Anny Šperkové v Bučovicích, kterou uvidíme také na titulní stránce, Nová knihovna je živá sociální síť přináší zajímavý pohled knihovnice v Pohořelcích

a projekt Po stopách našich předků v knihovnách nás zavede do knihoven Hodonínska.

V rubrice **Konference, akce** se vrátíme na Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje 2015 a obsah mezinárodní konference Knihovna ve 21. století přiblíží článek Vysokoškolské vzdělávání knihovníků musí reflektovat zejména práci s dokumenty, informacemi a znalostmi.

Rubrika **Informace pro knihovny** informuje o novém Zábavním vědeckém parku VIDA! v Brně a o síti knihkupectví Oxford Bookshop. K problematice vzdělávání se vrací článek Příprava informačních profesionálů: stabilní. Nebát se „zůstat svými“, nepodbízet se, a přesto sledovat vývoj a moderní trendy.

V podrubrice Knihovníci píšou o knihách a knihovnách se budeme zamýšlet nad tím, jak poznat svého čtenáře a z odborných knihoven představujeme Knihovnu Národního památkového ústavu.

Z činnosti MZK, článek v této rubrice nás zavede na mezinárodní knižní veletrhy v Lipsku, Bologni, Londýně a ve Frankfurtu nad Mohanem a přiblíží prezentaci české knižní kultury v zahraničí. V dalším článku se podíváme na výstavu Bible česká ve fondu Moravské zemské knihovny v Brně. Hlavnímu tématu se věnuje článek Profesní vzdělávání MZK v roce 2016.

Knihovnické osobnosti JMK přibližují práci ředitelky Knihovny Jiřího Mahena v Brně a Oči Brna připomínají osobnost a dílo architekta Ludwiga Mies van der Rohe a malíře Eduarda Miléna.

Recenze jsou věnovány dvěma knihám. Učíme se s tabletem: využití mobilních technologií ve vzdělávání je první knihou na téma využívání tabletů ve vzdělávání a jistě bude pro knihovníky knihou velmi potřebnou a v praxi užitečnou. Život herečky Zdeny Herfortové přibližuje kniha Jízda přes kočí hlavy.

Zkušenosti ze zahraničí nás zavedou do knihoven v Dánsku. **Rozhovor** je věnován Tereze Horváthové, spisovatelce, majitelce nakladatelství Baobab a především zakladatelce a hlavní organizátorce a dramaturgyni knižního festivalu Tabook.

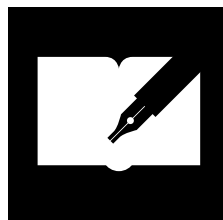
A na závěr, opět k tématu, tip na zajímavou a mírně provokativní knihu, která vede k zamyšlení nad vzděláváním: Liessmann, Konrád Paul. Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění, 2008.

Za redakci
Jana Nejezchlebová

Počátky vysokoškolského studia knihovnictví na Masarykově univerzitě

Jaromír Kubíček

kubicek.jaromir@gmail.com



K 25. výročí otevření oboru

Vysokoškolské knihovnické vzdělání má v českých zemích tradici od roku 1927, kdy byly založeny dvou až čtyřsemestrové kurzy při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Ředitelem těchto kurzů se stal Zdeněk Václav Tobolka (1874–1951), který byl také prvním docentem knihovně u nás. Od roku 1953 se pak na této fakultě zásluhou doc. Jaroslava Drtiny (1908–1967) podařilo otevřít katedru knihovnictví s původně čtyřletým a později pětiletým studiem. V českých zemích byla pražská katedra knihovnictví jedinou a to až do roku 1991, kdy v Brně vznikl Ústav pomocných věd historických, archivnictví a knihovnictví na Masarykově univerzitě.

V době plánovaného hospodářství, tedy na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let minulého století, připravila katedra vědeckých informací a knihovnictví při FF UK pro komisi expertů oboru vědecké informace a knihovnictví ministerstva školství rozbor o společenské potřebě vysokoškolsky kvalifikovaných pracovníků této specializace v českých zemích. Navržená směrná čísla uváděla roční potřebu 70 posluchačů denního studia, 40 pro dálkové a externí studium a pro každý druhý rok 40 posluchačů specializovaného postgraduálního studia. K zajištění vědeckých pracovníků se plánovalo vypisovat každoročně jednu interní a tři externí aspirantury. Přesto, že těžiště výuky směřovalo do sítě VTEI, představy katedry se zdaleka nenaplnily. Počet absolventů katedry byl do roku 1980 průměrně 20 ročně, což nebyla ani čtvrtina reálné potřeby.

Poměrně nízký počet absolventů pražské katedry vědeckých informací a knihovnictví (VIK) nebyl jediným důvodem jejich nedostatku v Jiho-moravském kraji. Stejně závažným důvodem byla vzdálenost sídla vysoké školy. Brno mělo Střední knihovnickou školu od roku 1953, z jejích absolventů odešli někteří na pražskou katedru studovat, po absolvování však nacházeli také v Praze výhodnější umístění a moravské kraje tak často přišly zkrátka. Možným řešením se jevilo zřídit v Brně konzultační středisko pražské katedry

s jejím souhlasem. Takový pokus byl iniciován ze strany tehdejší Státní vědecké knihovny v květnu 1989 a rektorát brněnské univerzity dal dopisem ze dne 19. září 1989 souhlas se zajištěním výuky všeobecných předmětů. S otevřením konzultačního střediska se počítalo od zimního semestru 1990. Po soustředění přihlášek však pražská katedra navrhla, aby knihovna požádala o možnost zřízení vlastního studia knihovnictví při brněnské univerzitě.

Již v lednu 1990 byl o možnost otevření studia oboru knihovnictví a informatiky požádán dopisem nový rektor Masarykovy univerzity prof. Milan Jelínek (1923–2014). Při osobním jednání ředitele knihovny a prof. Jana Janáka (1932–2008) z katedry historie FF s rektorem univerzity našel záměr porozumění. Jeho magnificenci se nový obor zamlouval, viděl jej perspektivní a potřebný a v rámci možností univerzity uvažoval i o zřízení samostatné katedry či ústavu. Návrh rektora ovšem projednalo kolegium děkana a senát Filozofické fakulty a schválilo mezi novými obory jen pomocné vědy historické. V tomto případě šlo vlastně jen o interní řešení, neboť v rámci dosavadní katedry historie to byla její dlouhodobá vědecká specializace. Ve společenských vědách docházelo totiž počátkem devadesátých let k začleňování některých pracovníků zpět na univerzitu, kteří z politických důvodů

museli v předchozích letech z akademických pracovišť odejít. To byl jeden z důvodů, proč pro nově požadované obory nebyla volná pracovní místa. Mezi stávajícími vyučujícími ovšem nebyli takoví, kteří by mohli učit v nové knihovnické specializaci. Přesto je zásluhou prof. Flodra, že také knihovnictví se od roku 1991 v Brně začalo učit na univerzitě, zajištění externích vyučujících spočívalo na vědecké knihovně.

Miroslav Flodr (1929–2015) patřil mezi první vysokoškolské učitele, kterým po listopadu 1989 byla udělena profesura. Jeho studijní zaměření spočívalo v knižní kultuře středověku. Znalosti paleografie a dějin písma prokázal novým pohledem na zhodnocení významu olomouckého skriptoria Jindřicha Zdíka, které bylo tématem jeho kandidátské práce a vyšlo knižně v roce 1960 a stalo se první monografií o středověkých skriptoriích u nás. V šedesátých letech se zaměřil na české knihovny v době feudální a zpracoval v rámci mezinárodních projektů přehledy inkunábulí a nejstarších děl řecké a římské literatury v českých knihovnách, roku 1964 se tímto výzkumným tématem habilitoval. Vyslovil se také k datování listin či tisků ve vztahu k filigránům, kromě několika studií vyšlo i jeho skriptum *Filigranologie* (1974). Ke knihovnictví byl svou specializací velmi blízko a zasadil se o to, že od školního roku 1991/1992 byl na Masarykově univerzitě ustaven nový Ústav pomocných věd historických, archivnictví a knihovnictví (PVHAK), jehož byl profesorem a do roku 1994 také vedoucím. Zatím co pomocné vědy historické a archivnictví byly na univerzitě tradičními učebními obory a do ústavu se vyčlenily z dosavadní katedry historie, bylo zásluhou prof. Flodra, že se dostal na univerzitu také obor knihovnictví přesto, že výuka knihovnictví spočívala dlouho pouze na externích vyučujících. Studium knihovnictví mělo v prvním období knihovědu jako specializaci a mohlo se tak o kmenové pracovníky nového ústavu opřít.

Dobrá spolupráce dnešní Moravské zemské knihovny, která iniciovala jednání o zřízení oboru knihovnictví v Brně, s pražskou katedrou VIK se projevila také tím, že pro koncipování nového oboru získalo brněnské pracoviště výsledky komise katedry VIK pro změnu učebních programů

z února 1990. Její vedoucí doc. Josef Straka poskytl pracovní verze učebního programu včetně charakteristik jednotlivých předmětů. Zatím co pražská katedra nabízela volbu ve vědeckoinformačním, knihovnickém a knihovědném měření, zvolil brněnský PVHAK knihovědnou specializaci jako obligatorní. Knihovědná specializace byla pokládána na pražské katedře za nejnáročnější, na brněnské byla nezbytná, pokud jsme chtěli do výuky zapojit pracovníky Ústavu PVHAK. Byli jsme si ovšem vědomi, že s některými předměty se většina posluchačů v praxi nesetká, obdobně jako archiváři, kteří studovali diplomatiku a jen málokterí v praxi zpracovávali středověké listiny.

Učební program pětiletého, resp. devítisemestrového studijního oboru knihovnictví a informatika na Ústavu PVHAK FF MU se otevíral 1. ročníkem v září 1991. Šlo o studium při zaměstnání, které se pro nové posluchače otevíralo každým druhým rokem a probíhalo formou celodenních přednášek či cvičení pořádaných v rámci semestru ve 14denních intervalech v posluchárnách MU. Při přijímacích zkouškách ke studiu se kladl důraz na aktivní ovládnutí jednoho světového jazyka a na všeobecnou znalost úrovně učiva střední školy, zejména z literatury. Podle studijních předpisů bylo povinností posluchače složit do konce 6. semestru první státní zkoušku, velkou zkoušku z němčiny nebo angličtiny a malou zkoušku z latiny.

Učební program dálkového studia studijního oboru knihovnictví a informatika na FF MU obsahoval společenskovední základ, knihovnicko-informační základ a knihovědné předměty.

Společenskovední základ zahrnoval obligatorní předměty: *dějiny filozofie, metodologie vědy, logika, sociální psychologie, ekonomie, obecné dějiny*; posluchač si vybíral také jeden předmět z fakultativních, kterými byla *sociologie, psychologie, pedagogika nebo estetika*. Knihovnicko-informační základ spočíval v pětidenním kurzu práce s počítačem, který probíhal před začátkem 1. semestru. Obligatorními předměty byly: *úvod do studia, sociální informatika, sociální komunikace, informační technika, nauka o dokumentech, teoretické základy selekčních jazyků, informační analýza dokumentu, identifikační popis*

dokumentů, věcné pořádání informací a selekční jazyky, budování a organizace informačního fondu, teoretické základy informačních systémů, dokumentové a dokumentografické informační systémy, faktografické informační systémy, projektování informačních systémů, organizace a budování bází dat, aplikace výpočetní a reprografické techniky. Knihovědné předměty byly zařazeny do výuky od 5. semestru a zahrnovaly: *úvod do studia knihovně, paleografie, kodikologie, genealogie a heraldika, typologie tištěné knihy, dějiny českého a evropského knihtisku, dějiny knihoven, dějiny starší české literatury, základy křesťanských nauk.* V 1. ročníku byl požadavek na zpracování ročníkové práce, závěr studia byl spojen s obhajobou diplomové práce.

Již v roce 1990 přislíbil vedoucí katedry VIK FF UK prof. Jiří Cejpek (1928–2005) pomoc učitelů této katedry při výuce odborných předmětů. To se ovšem podařilo jen v prvních dvou letech, kdy doc. Straka zajistil výuku předmětů *sociální informatika* a *sociální komunikace*. Mezi dlouhodobé externí vyučující patřili: dr. Leonard Boček, Mgr. Miroslava Chlupová, Mgr. Jana Nejezchlebová, dr. Marie Nádvorníková, dr. Blanka Sapáková, doc. Jiří Sedlák, dr. Jaroslav Vobr. Byli to odborníci z vědeckých knihoven v Brně a Olomouci, většinou absolventi pražské katedry VIK, kteří s obětavostí přijali tento úkol bez nároku na částečný pracovní úvazek ze strany fakulty.

Z podnětu studentů třetího ročníku byla mezi děkany Filozofické fakulty a Fakulty informatiky domluvena na konci roku 1995 spolupráce, spočívající v nabídce upřednostnit si obor informatiky. Vybraní posluchači si tak místo *paleografie* mohli zapsat *organizaci dat* a místo předmětu *genealogie a heraldika* předmět *služby sítě internet*, které byly na Fakultě informatiky MU vypisovány pro učitelské studium. Tato spolupráce dvou fakult byla velmi účelná a přečkala do další dekády.

V polovině roku 1997 byl také pro studium při zaměstnání na FF MU zaveden kreditní systém a to ve stupni bakalářského nebo magisterského studia. Na vyžádání poslali v roce 1996 prof. Cejpek, který v roce 1994 odešel z Prahy a vedl Ústav bohemistiky a knihovnictví v Opavě, a prof. Štefan Kimlička (1943–2006), vedoucí katedry knihovnictví a vědeckých informací UK v Bratislavě,

upravené programy jednooborového oboru studia knihovnictví, podle nichž se modifikovalo také brněnské studium. Prof. Jan Janák předložil návrh jím vedené pracovní skupiny (dr. Miroslav Bartošek – ÚVT MU, doc. Jaromír Kubíček – MZK, doc. Vladimír Vašků – Ústav PVHAK, prof. Jiří Zlatuška – FI MU) na zřízení bakalářského stupně studia knihovnictví-vědecké informace jako nového specializovaného oboru. Návrh počítal s otevřením denního kombinovaného studia, když odborné informační kurzy by zajišťovala Fakulta informatiky. Tato spolupráce ovšem předpokládala minimální požadavek na personální zajištění nového oboru dvěma pracovními úvazky, což se v té době ještě nepodařilo zrealizovat.

Vedení Filozofické fakulty vyhovělo návrhu Ústavu pedagogických věd FF MU, který neměl dostatek posluchačů, a od školního roku 1998/1999 se stalo knihovnické studium součástí tohoto ústavu a neslo označení vědecké informace a knihovnictví. Studium při zaměstnání se otevíralo již každým rokem a od školního roku 1999/2000 bylo otevřeno také denní studium. Struktura předmětů doznala podstatných změn, které změnily skladbu i posluchačům vyšších ročníků. Ústav pedagogických věd si prosadil na úkor pomocných věd historických takové předměty jako: *vybrané kapitoly z psychologie, sociální psychologie, psychologie osobnosti, humanitní a sociální ekologie, úvod do kvantitativních metod, bibliopedagogika*. Většina předmětů společenskovědního základu, knihovnicko-informačního základu i knihovědné specializace ovšem zůstala. Soužití knihovnictví s pedagogikou však netrvalo ani dva roky, neboť Ústav pedagogických věd odešel na nově otevřenou Fakultu sociálních věd a ustavený Kabinet vědeckých informací a knihovnictví zůstal při Filozofické fakultě a stal se součástí Ústavu české literatury a knihovnictví.

O studium knihovnictví v Brně byl zájem od prvních ročníků. Při otevření oboru ve studijním roce 1991/1992 bylo přijato z 32 přihlášených zájemců 18 posluchačů ke studiu při zaměstnání, při dalším ročníku 12 posluchačů z 51 přihlášených zájemců a v roce 1995 z 62 přihlášených zájemců bylo přijato 19 posluchačů. Většina z nich státními zkouškami a obhajobou diplomových

práci úspěšně dokončila magisterské studium a najdeme je v knihovnickém světě nejen v moravských knihovnách. Podstatnou změnou ovšem bylo otevření denního studia v roce 1999, když na jeho absolventy čekala v knihovnách volná pracovní místa.

Literatura

CEJPEK, Jiří, 1995. Knihovnicko-informační vzdělávání v České republice. *Národní knihovna*, roč. 6, č. 4, s. 135–140. ISSN 0862-7487

FOBEROVÁ, Libuše, 2011. Dvacet let se vyučuje studijní program Informační studia a knihovnictví na Moravě a ve Slezsku. *Duha* [online], roč. 25, č. 3. [cit. 2011-10-10]. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/dvacet-let-se-vyucuje-studijni-program-informacni-studia-knihovnictvi-na-morave-ve-slezsku>.

KUBÍČEK, Jaromír, 1991. Potřeby a záměr zřízení vysokoškolského studia knihovnictví v Brně. In: *40 let katedry vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: SKIP, s. 62–63.

KUBÍČEK, Jaromír, 1995. Studium knihovnictví na Masarykově univerzitě v Brně. *Národní knihovna*, roč. 6, č. 4, s. 142–143. ISSN 0862-7487

ŠKYŘÍK, Petr, 2010. Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně. *Bulletin SKIP*, roč. 19, č. 1, s. 15. ISSN 1210-0927

Studovat knihovnictví v ČR se dá na třech univerzitách

Libuše Foberová

libuse.foberova@centrum.cz



Kvalitní vysokoškolské vzdělávání je klíčovým zdrojem pro budoucí rozvoj konkurenceschopnosti a prosperity států. Vzdělávání by tedy mělo být velkou prioritou. Je tomu skutečně tak? Česko vykazuje v porovnání s jinými vyspělými zeměmi nízký podíl vysokoškoláků. Vysokoškolské vzdělání má asi pětina obyvatel mezi 25 a 64 lety, na počátku tisíciletí to byla desetina. Počet studentů se v minulých letech proto zvyšoval. Zatímco před patnácti lety vysoké školy přijaly 35 tisíc posluchačů a posluchaček, loni už 65 tisíc.

Fungování vysokých škol se patrně změní. Schválená novela vysokoškolského zákona zavádí největší změny v oblasti udělování akreditací. Školy získají větší autonomii, ale také odpovědnost. Ty dobře hodnocené si budou jednotlivé obory akreditovat samy. Postup při jmenování profesorů se nemění, pravomoc zůstane prezidentovi. Současná novela se považuje za kompromis mezi univerzitami a politiky. Vznikala pět let, přes funkční období několika ministrů. Přestože měla být nekonfliktní, jen ve sněmovně se projednávala přes rok. Uvidíme, co novela přinese do praxe vysokých škol a zda přispěje ke zlepšování kvality výuky. (Zdroj: <http://domaci.ihned.cz/>)

Každé studium je zaměřeno trochu jinak

Studijní program Informační studia a knihovnictví lze studovat na třech českých univerzitách – v Praze,

Brně a Opavě. Každé studium je zaměřeno trochu jinak. Možná někteří nechápou, čím se vlastně toto studium zabývá a jakou profesi absolvent získá. Jak už název napovídá, jde o studium práce s informacemi všeho druhu a o studium knihovnictví – získávání, zpracovávání, zprostředkovávání a uchovávání knihovního fondu, ať už klasického nebo elektronického. Knihovna je především veřejná služba, a i o tom je studium. Absolvent tedy získá profesi knihovník a informační pracovník, ale uplatnění je velmi široké. Může být bibliografem, edičním pracovníkem, tiskovým mluvčím, manažerem knihovny, informačním konzultantem, rešeršérem, poradcem pro ČZV atd. Záleží na něm, co si vybere a čemu se chce profesně věnovat. Řada absolventů pracuje i v komerční sféře, kde je potřebná znalost práce s informacemi. „*Knihovny i v dnešní době hrají důležitou roli v životě lidí. Pomáhají jim uspokojovat jejich informační potřeby a orientovat se v množství informací.*“ (Zdroj: <https://kisk.phil.muni.cz/cs>)

V Praze se dá studovat bakalářský studijní program v oboru Informační studia a knihovnictví, je zaměřen na teoretické i praktické základy informační vědy. Absolventi mají možnost pokračovat v navazujícím magisterském studijním programu v oboru Informační studia a knihovnictví, který má tyto čtyři specializace: informační, knihovnědnou, knihovnickou a nová média. Cílem magisterského studijního programu je zajistit pro vzrůstající potřeby celospolečensky rozvinutého pracovního trhu v oblasti koncepce, tvorby a využívání informačních systémů a služeb včetně knihovnických vysoce kvalifikované informační specialisty, schopné věcně řídit a podílet se na odborné práci v jednotlivých článcích společenského informačního komunikačního cyklu od sběru po výstupní zpracování a šíření dat a informací. Univerzita Karlova v Praze je zatím jediná, která nabízí doktorské studium v prezenční i kombinované formě. Zájem o doktorské studium je velký, řada knihovníků využila i možnost studovat doktorské studium na Slovensku, a to na Univerzitě Komenského v Bratislavě a na Žilinské univerzitě v Žilině. Habilitační řízení je zatím možné realizovat jen v zahraničí.

Rovněž **v Brně** je možné studovat bakalářský i magisterský studijní program v oboru Informační studia a knihovnictví. Cílem bakalářského studia je naučit studenty vyhledávat, organizovat a zprostředkovávat informace uživatelům. Absolventi KISKu tyto dovednosti využívají denně v knihovnách, informačních centrech, coby informační profesionálové. Navazující magisterský studijní program se dělí na tyto tři specializace:

- design informačních služeb – profilace je zaměřena na základní principy řízení inovací a pochopení procesu návrhu informačních služeb, velký důraz se klade na využití technologií a digitální služby;
- informační a datový management – profilace klade zvýšený důraz na problematiku data managementu a data science, čímž se odlišuje od jiných podobných oborů;
- technologie ve vzdělání – cílem této profilace je vychovávat lídry v oblasti vzdělávání, kteří disponují hlubokými znalostmi a praktickými

dovednostmi v oblasti technologií, informační vědy a edukačních věd. Na KISKu se studují vztahy mezi člověkem, informacemi a technologiemi v kontextu znalostní společnosti.

V Opavě na Ústavu bohemistiky a knihovnictví se dá studovat bakalářský studijní program v oborech Knihovnictví a Knihovnictví v kombinaci s jiným oborem a magisterský studijní program v oboru Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu. Bakalářský studijní program zahrnuje poznatky potřebné k doplňování, zpracování a organizaci knihovního fondu, dále teoretické a praktické znalosti a dovednosti potřebné k poskytování knihovnických a informačních služeb s důrazem na služby elektronické. Výuka je doplněna předměty humanitního zaměření dle vlastního výběru. Navazující magisterské studium věnuje pozornost remediaci a mediatickému klade důraz na aktivní práci s informacemi v digitální podobě. Při tvorbě kurikula jsme zohlednili zejména trend komunitní společnosti. Celá řada knihoven u nás po zahraničním vzoru implementuje do svých činností komunitní aktivity, reagují tak na společenské změny. Knihovny se vrací ke své podstatě a aktivněji se věnují rozvoji a podpoře čtenářství, informační gramotnosti a v tomto směru byla akreditace připravována.

V Opavě na Ústavu informatiky se dá studovat bakalářský studijní program v oboru Informační studia se zaměřením na knihovnictví a navazující magisterský studijní program v oboru Informační a knihovnická studia. Obory se zaměřují na zvládnutí teoretických základů informační vědy a knihovnictví, informačního managementu, informačních technologií, organizace poznání, vyhledávání informací a komplexní informační podporu uživatele.

Pedagog by měl naučit studenta učit se. K tomu musí sám: změnit své myšlení, lépe poznat svého studenta, přehodnotit vzdělávací cíle, změnit rovnováhu vztahu. Učitel má být průvodcem vzdělávacím procesem. Strategii Slezské univerzity v Opavě je výuka zaměřená na studenta (tzv. learner-centered approach).

Univerzita, na které se dá studovat knihovnictví	Rok založení	Formy studia	Doktorské studium (Ph.D.)	Pedagogické osobnosti – výběr
Univerzita Karlova v Praze FF, Fakulta humanitních studií http://uisk.ff.cuni.cz/	1950 (od roku 1992 ÚISK)	bakalářské a magisterské st., v prezenční i kombinované formě	od roku 2009 – 21 absolventů (obor Informační věda)	prof. J. Cejpek, doc. R. Vlasák, doc. R. Papík, doc. P. Voit (garant), Barbora Drobíková (vedoucí)
Masarykova univerzita v Brně FF https://kisk.phil.muni.cz/cs	1991 (od roku 2005 KISK)	bakalářské a magisterské st., v prezenční i kombinované formě	–	doc. J. Kubíček, Petr Škyřík (vedoucí), Michal Lorenz, doc. Hana Bočková (garant)
Slezská univerzita v Opavě FPF http://www.slu.cz/fpf/cz/ustav-bohemistiky-a-knihovnictvi	1993 (Ústav bohemistiky a knihovnictví)	bakalářské a magisterské st., v prezenční i kombinované formě	v přípravě	prof. J. Cejpek, Milan Sobotík, prof. Milan Konvit, doc. R. Papík (garant), Libuše Foberová (vedoucí)
Slezská univerzita v Opavě FPF http://www.slu.cz/fpf/cz/ustav-informatiky	2003 (Ústav informatiky)	bakalářské a magisterské st., v prezenční i kombinované formě	–	doc. R. Vlasák, doc. P. Rankov, doc. Petr Čermák (garant), Jindra Planková (vedoucí)

Tabulka č. 1) přehled univerzit, kde se dá studovat knihovnictví – dnes SP Informační studia a knihovnictví
(Zdroj: autorka příspěvku)

Individuální přístup ke studentům by měl začít už na základních školách. Studenty dnes neohromíme frontální přednáškou, která je staví do role pasivního diváka. Většinou zpracují seminární práci a u zkoušky, která bývá mnohdy formou písemného testu, se příliš neprojeví. Studenti očekávají jiný způsob výuky. Chtějí se zapojit, plnit reálné úkoly a vědět, zda pracují výborně nebo průměrně. Nemají správnou zpětnou vazbu. Mají pocit, že studium na vysoké škole je o nich, ale bez nich. Na vysokých školách se objevují studenti nadprůměrně nadaní (talent – nadání + neomezený přístup k informacím) nebo naopak podprůměrní. Demografický pokles studentů a financování zohledněné počtem studentů obecně vedou ke snižování požadavků na studenty. Pedagog má tendenci se podřítit průměrným až podprůměrným studentům. Ukazuje se, že zaměření výuky na studenta – individuální přístup ke studentům – by mohlo být řešením, jak výuku na

vysokých školách zkvalitnit a jak studenta více zapojit do celého vzdělávacího procesu. Větší propojení praxe s teorií by studenti, ale i zaměstnavatelé uvítali. Studenty je potřeba nejen vzdělat, ale též připravit na praktický život, aby uspěli nejen v práci, ale i v osobním životě.

Touto problematikou se zabývají i základní školy. Např. Jan Korda, ředitel Smysluplné základní školy na Lyčkově náměstí v Praze tvrdí, že děti potřebují zažívat úspěch, a tudíž jim prospěje, když budou mít vzdělávání více diferencované. Hovoří o **mapách učebního pokroku** jako o nástroji pro individualizaci vzdělávání. Každé dítě je osobnost, která vyžaduje zcela specifický přístup. Není tedy správné mít jednotné hodnotící kritérium pro všechny. Mapy učebního pokroku stanoví pro žáky různé cíle (jde vlastně o rozdílné cílování) při studiu konkrétních předmětů. Některý žák splní maximum cílů, jiný minimum

apod. Mapy učebního pokroku se vytvářejí na konkrétní předměty a záleží na učiteli, jak se k individuální výuce žáků postaví – učitel se stává průvodcem vzděláváním. Žáci přemýšlejí, jak se učivo naučí, aby ho doopravdy uměli. Tento způsob práce převádí odpovědnost učení na děti samotné. Mapa je výhodná na rozvoj dovednosti učit se, podle Jana Kordy je to nejdůležitější dovednost, kterou by měly vzdělávací instituce dětem předat. [1]

Jakou roli by mohly univerzity hrát v celoživotním vzdělávání knihovníků?

Kvalitativním šetřením [2] mezi zaměstnavateli (ředitelé a vedoucí knihoven) jsme zjistili, že nejsou zajedno, zda má mít knihovník vysokoškolské vzdělání. Případně, že má mít vysokoškolské vzdělání jen pro konkrétní pracovní pozice (ředitel, vedoucí, katalogizátor, metodik, akviziční pracovní, referenční a rešeršní pracovník apod.). Uvítali by, kdyby s nimi vysoké školy diskutovaly o kurikulu a zejména o praxi studentů. Většinou se domnívají, že absolventi nejsou dobře připraveni pro práci v knihovně. Velkou výzvou je pro univerzity skutečnost, že o další vzdělávání zaměstnanců mají zaměstnavatelé velký zájem. Mají zájem zejména o postgraduální studium, o eLearningové kurzy kombinované s kontaktní výukou, o blokové veřejně přístupné přednášky a o speciální kurzy (např. rešeršní služby ad.). Řada knihovníků si dálkově doplňuje vysokoškolské vzdělání, což se knihovnám vrací.

Dobře si uvědomují, co by pomohlo zvýšit prestiž knihovnické profese.

Citujeme: „Aby se zaměstnavatelé (ředitelé knihoven) chovali tak, že knihovnická profese existuje. Zaměstnávání neknihovníků jen proto, že jsou „šikovní“, profesi degraduje.

Kdyby se uzákonilo (jako ve školství), že v knihovnách nemůže pracovat každý, ale jen odborník

s patřičným vysokoškolským knihovnickým vzděláním. Velmi by to pozvedlo úroveň knihovnictví a tím i image knihovnické profese. Zatím to vypadá, že v knihovně může pracovat každý (mnohdy i bez maturit, s jiným vystudovaným oborem apod.), a to poškozuje všechny ostatní profesionální knihovníky.“

K samotné výuce poznamenali, že by uvítali předměty z psychologie, pedagogiky, čtenářství, z literatury a zejména předměty zaměřené na komunikaci s uživateli. Polovina zaměstnavatelů se domnívá, že bychom se měli ve výuce držet klasického knihovnictví a nevymýšlet inovace, a druhá polovina si myslí, že inovovat výuku je nevyhnutelné. Univerzity by se měly aktivně podílet na koncepci celoživotního vzdělávání knihovníků, zaměstnavatelé to očekávají.

Závěrem

Pokud chceme, aby se knihovnictví stalo vědním oborem (Bibliothekswissenschaft), měli bychom trvat na vysokoškolském vzdělání knihovníků. Prozatím by stačilo, kdyby nejméně polovina systemizovaných míst v knihovně byla obsazena zaměstnanci s vysokoškolským knihovnickým vzděláním. Prestiží knihovnické profese by mimo jiné pomohlo, kdyby na univerzitách knihovnictví vyučovalo více docentů a profesorů. Až se knihovnická komunita shodne na otázkách kolem vzdělávání, bude lehké hledat správné odpovědi.

„Knihovníci se buď musí chopit nového světa metodat a ovládnout jej, nebo jím budou smeteni.“

(Andrew Hardie)

Literatura

[1] ŠTEFFLOVÁ, Jaroslava. Co se skrývá za mapou učebního pokroku. *Učitelské noviny*, roč. 118, č. 32/2015, s. 8–9. ISSN 0139-5718.

[2] FOBEROVÁ, Libuše a ILLIKOVÁ, Denisa. Sonda do vysokoškolského vzdělávání knihovníků. In: *Knihovny současnosti: sborník z 23. konference* konané ve dnech 8. – 10. 9. 2015 v Olomouci. 1. vyd. Olomouc: Sdružení knihoven České republiky, 2015, s. 43–51. ISBN 978-80-86249-75-9. ISSN 1805-6970.

❓ Bude vás zajímat, že...

... Znojemská nemocnice má Knižní pohotovost. Navazuje tak na projekt Kniha do vlaku. Jedná se o bezplatné půjčování knih a časopisů na frekvencovaných místech, na místech, kde lidé tráví delší dobu. Cílem projektu, který zastrešuje Městská

knihovna Znojmo a Městská knihovna Jevišovice, je podpora čtenářství. Do projektu Knižní pohotovost jsou zapojeny i další knihovny a studenti, kteří budou organizovat sbírky knih viz: <http://www.knihovnazn.cz>.

Celoživotní vzdělávání knihovníků v ČR – nová etapa?

Zlata Houšková

zlata.houskova@gmail.com



Pro každou knihovnu jsou hlavní devizou a rozhodujícím faktorem kvality poskytovaných knihovnických a informačních služeb její lidé, tedy především knihovníci – jejich výkon, kvalifikace, osobnostní charakteristiky, motivace. Z opakovaných průzkumů věkové, vzdělanostní a mzdové situace v knihovnách ČR, které v nepravidelných intervalech (5–8 let) realizuje Národní knihovna ČR, vyplývají některé trendy vypovídající o postupné proměně knihovnického personálu našich knihoven: výrazné stárnutí a zároveň dlouhodobé setrvání na jednom místě, růst počtu knihovníků bez oborového vzdělání, tradičně nedobrá (a zhoršující se) platová situace, nedostatečná motivace a podpora vzdělávání pracovníků ze strany řizovatelů/zaměstnavatelů ad.

To vše společně s neustále se rozšiřujícím spektrem rolí knihoven a s tím souvisejícím tlakem na přibírání dalších a dalších kompetencí knihovníků vedlo k některým krokům a úkolům zakotveným v Koncepti rozvoje knihoven ČR na léta 2011–2015 (a v současné době též plánovaných pro Koncepti na léta 2016–2020). Jedním z těchto úkolů bylo vytvořit Koncepti celoživotního vzdělávání knihovníků: *mj. „Koncipovat oborový systém vzdělávání s důrazem na profesní kompetence (rekvalifikace, inovace, specializace), vzdělávání v oblasti práce s ICT, zejména poskytování elektronických služeb, a na zvyšování jazykového vybavení knihovníků.“*

Koncepce ČŽV se rodila dlouho a bolestně, ale po mnoha peripetiích byla konečně přijata Ústřední knihovnickou radou (ÚKR), tedy poradním orgánem ministra kultury, v prosinci 2015. Reaguje mimo jiné na trendy zjištěné v uvedeném průzkumu a zároveň se snaží dát odpovědi a návrhy řešení alespoň některých otázek a diskusí, které tak trochu hýbou českou oborovou scénou. Co vlastně zakotvuje?

1. Požadavek oborové kvalifikace pracovníků na všech odborných knihovnických pozicích, a to: buď absolutoriem oborové školy, nebo povinným doplněním/změnou kvalifikace (= rekvalifikací) pro ty, kteří nemají oborové vzdělání. To znamená, že všichni *pracovníci na místech odborných knihovníků*, kteří nemají oborové vzdělání (s níže uvedenou výjimkou), by si měli kvalifikaci povinně doplnit. To

lze buď studiem oborové školy, dosud probíhajícími rekvalifikačními knihovnickými kurzy nebo samostudiem či různými jinými kurzy a prokázáním certifikátem NSK¹. Zdá se, že akceptována bude také alternativa delší než 10leté praxe na konkrétní pozici. Výběr způsobu dosažení oborové kvalifikace by měl být záležitostí dohody konkrétního zaměstnance a zaměstnavatele. Tato část Konceptu **reaguje na trend rostoucího počtu zaměstnanců bez oborové kvalifikace na postech odborných knihovníků** a je jistě jednou z nejkontroverznějších. Pro kompetentní subjekty to bude znamenat:

- připravit jednotný obsah (rekvalifikačních) kurzů pro všechny knihovnické pozice, které následně umožní složení zkoušky na každou příslušnou pozici. Jednotlivé pozice jsou definovány v Národní soustavě povolání (NSP)². Kvalifikační i hodnotící standardy profesních kvalifikací jsou již zpracovány pro všechny v současné době definované knihovnické pozice. Za zmínku jistě stojí, že pro středoškolské pozice

1 Národní soustava kvalifikací (NSK) je průběžně budovaný, státem podporovaný a občan i zaměstnavatelé využitelný registr profesních kvalifikací existujících na pracovním trhu v ČR. Umožňuje zájemcům získat celostátně uznávané osvědčení o jejich profesní kvalifikaci, aniž by museli zasednout do školních lavic. Více viz <http://www.narodnikvalifikace.cz/>

2 Národní soustava povolání (NSP) je otevřená a veřejně přístupná databáze povolání a typových pozic, která monitoruje požadavky trhu práce. Společně s NSK přináší důležité informace o kvalifikačních požadavcích na jednotlivé pozice i další důležité informace. Více viz <http://www.nsp.cz/>

má již tyto kurzy jako první v ČR akreditovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy Moravská zemská knihovna. Lze očekávat, že ostatní vzdělavatelé budou moci obsah přebírat;

- připravit také potřebné e-learningové moduly studia (a následně je nabídnout veřejnosti).

I v této rovině bylo již leccos vykonáno.

V jednání je také zavedení povinného 20hodinového školení pro veškerý personál knihoven na úrovni technicko-hospodářských pracovníků.

2. Požadavek pravidelné inovace kvalifikace (pro všechny pracovníky) s cílem dlouhodobě udržet (= obnovovat) odbornou kvalifikaci na všech odborných knihovnických místech. Tedy všichni odborní knihovníci by si měli svou kvalifikaci pravidelně obnovovat v cca 5letých intervalech. Tato část Konceptce **reaguje na rostoucí průměrný věk knihovníků i jejich dlouhodobé setrvání v jedné instituci**. Jde zároveň o nejsložitější část Konceptce s velkým počtem neznámých, protože systematická a koncepční inovace vzdělání nebyla dosud nikdy plošně požadována. Bude to znamenat především:

- zpracovat systém a obsahy inovačních kurzů pro jednotlivé specializace nebo typové pozice, obsahy následně trvale inovovat a samozřejmě kurzy postupně realizovat. Předpokládá se opět kombinace prezenčních a e-learningových forem studia. Zatím není definován rozsah inovačních kurzů. Jejich alternativou by mělo být určené množství akreditovaných specializačních kurzů.

3) Požadavek (nepovinného) prohlubování či rozšiřování kvalifikace s cílem zajistit a garantovat kvalitu tohoto specializačního vzdělávání, jeho úplnost, aktuálnost a začlenění do systému ČŽV. Účast na specializačním vzdělávání by měla být v kompetenci instituce a po dohodě s konkrétním pracovníkem jako dosud. Jeho význam by však měl stoupat a to bude znamenat především vytvořit a v intervalu 4–5 let pravidelně aktualizovat strukturu akreditovaných specializačních kurzů pro jednotlivé specializace

nebo typové pozice a systém garance těchto kurzů. I zde půjde o poměrně složitý proces, než bude možno systém spustit. Tato část Konceptce **reaguje na rostoucí požadavky na kompetence knihovníků na odborných knihovnických místech a zároveň managementem negativně hodnocený současný nadbytek vzdělávacích akcí**, jejichž kvalita není garantována kompetentním subjektem.

Konceptce ČŽV obsahuje rovněž část věnovanou **zvyšování kvalifikace**, kde je hlavním cílem udržet možnost kombinovaného vysokoškolského studia na bakalářské i magisterské úrovni na všech oborových vysokých školách a více ovlivňovat vysokoškolské oborové studijní programy tak, aby respektovaly požadavky praxe. Konstituován by měl být koncepční tým knihoven a oborových vysokých škol k řešení společných otázek, zejména pak změn v kurikulu s ohledem na požadavky praxe, ale také např. oborového postgraduálního studia či celoživotního vzdělávání (ČŽV), do něhož by se měly oborové vysoké školy více zapojit. Tato část Konceptce **reaguje na dlouhodobé diskuse o funkčnosti oborového studia**.

Všechny úkoly v Konceptci mají stanoven harmonogram, navržené odpovědné a výkonné subjekty, doporučené finanční zdroje. S realizací by se mělo začít v letošním roce.

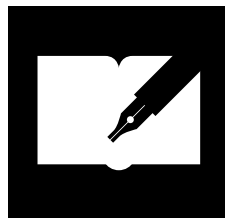
Konceptce ČŽV knihovníků samozřejmě není legislativní normou. Půjde především o jakousi společenskou dohodu svého druhu v rámci oboru, která má naději na úspěch pouze v případě konsensu managementu knihoven samých, tedy přijetí zakotvených principů a také ochoty „přiložit ruku ke společnému dílu“. Jak se bude situace vyvíjet, je samozřejmě zatím nejisté. Jisté naopak je, že by se měla vést odborná diskuse o dalším směřování a budoucnosti veřejných knihoven (zejména knihoven měst a obcí) nejen s ohledem na vývoj v zahraničí, ale také se zohledněním sociodemografických a kulturně historických faktorů v ČR. Jako velký nedostatek se jeví v této souvislosti absence hlubšího výzkumu na toto téma a solidní odborné studie; o obecném jevu podceňovat lidský faktor, resp. personální problematiku a management v knihovnách, ani nemluví.

Víme, že v některých evropských zemích proběhly v oboru početní personální redukce; víme, že v některých zahraničních knihovnách tvoří knihovníci personál jen cca z 50–60 %, zbytek jsou pedagogové, lektori, animátoři a další expertní profese; víme také, že již existují i plně automatizované knihovny bez personálu a že v některých zemích se plánuje jejich početní nárůst. Kterým směrem a jak rychle

se bude situace vyvíjet v ČR, zatím není zcela jisté. Jako velmi pravděpodobné se však zdá, že ti, kdo zůstanou na odborných knihovnických místech, musí být do budoucna stoprocentní profesionálové s vysokou odbornou kvalifikací. S touto vizí a záměrem nová Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků vznikala. Její osud, stejně jako osud českého knihovnictví, je v našich rukou.

Možnosti celoživotního vzdělávání knihovníků

Adéla Dilhofová
dilhofova@mzk.cz



V oblasti celoživotního vzdělávání knihovníků si můžeme rozdělit dvě oblasti toho, co nás zajímá:

1. Profesní kvalifikace 2. Další odborné vzdělávání

Obě oblasti vycházejí z Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků (dále jen ČŽV), která byla po dlouhých přípravách přijata Ústřední knihovnickou radou v prosinci 2015. Podrobnosti najdete v příspěvku Mgr. Houškové.

Z Koncepce ČŽV jednoznačně vyplývá, že všichni pracovníci na místech odborných knihovnických pozic, kteří nemají oborové vzdělání, by si měli kvalifikaci povinně doplnit.

Jaké jsou v současné době možnosti?

- Studium oborové školy (přehled možností vysokoškolského studia najdete v příspěvku dr. Foberové)
- Rekvalifikační knihovnické kurzy (v současné době však končí ve většině knihoven, které je realizují, platnost jejich akreditace)
- **Kurzy a zkoušky profesních kvalifikací** daných NSK (Národní soustava kvalifikací)

Posledně zmíněné kurzy bude nově od září 2016 realizovat i Moravská zemská knihovna,

kteřá má zatím jako jediná knihovna v ČR přidělenou akreditaci MŠMT, a to pro tyto profesní kvalifikace:

- Knihovník akvizitér
- Knihovník katalogizátor
- Knihovník pracovník správy fondů
- Knihovník v přímých službách
- Referenční knihovník

Výstupem těchto kurzů bude „pouze“ osvědčení o absolvování kurzu.

Zájemci se ale mohou přihlásit ke **zkouškám z dané profesní kvalifikace** a po jejím úspěšném složení získají certifikát. MZK v Brně je zároveň autorizovanou osobou (pověřenou Ministerstvem kultury ČR) pro zkoušení a udílení certifikátů.

V jakém případě se Vám tento kurz může hodit?

Uvedeme dvě modelové situace: „Paní Zuzana získala nově pracovní místo v obecní knihovně v menší obci. Bude v této knihovně pracovat na zkrácený úvazek a pouze sama. Předpokládáme, že v knihovně bude kromě tradičních výpůjčních a informačních služeb také pracovat v automatizovaném knihovnickém systému, řešit sama bude

evidenci a katalogizaci fondu, bude se muset orientovat ve vydávaných titulech. Hodlá si doplnit své odborné vzdělání, pracovala předchozí léta jako účetní a vystudovala již dávno ekonomickou školu.

Paní Alice pracuje již téměř dvacet let v knihovně v okresním městě. Začínala nejprve katalogizací, později dala přednost výpůjčním službám, včetně poskytování informací a pořádání informačních lekcí a organizaci kulturních akcí v knihovně. Střední knihovnickou školu vystudovala již před dvaceti lety a kromě účasti na jednotlivých seminářích by si ráda získala (pro sebe, případně i pro svého zaměstnavatele) kompletní aktuální vzdělání a certifikát ve „své“ specializaci.

Obě si mohou doplnit své vzdělání v návaznosti na Národní soustavu kvalifikací, pro paní Zuzanu je vhodná kvalifikace Referenčního knihovníka, v případě paní Alice kvalifikace Knihovníka v přímých službách.¹

Pozor – velkou změnou je oproti stávajícímu systému rekvalifikací to, že nyní zájemce může složit zkoušku bez předchozího absolvování kurzu.

Podrobnější informace k organizaci kurzů i ke zkouškám profesních kvalifikací v MZK najdete zde: <https://www.mzk.cz/pro-knihovny/vzdelavani-knihovniku/zkousky-knihovnicke-kurzy-dle-narodni-soustavy-kvalifikaci>.

Kompletní přehled všech autorizovaných osob, u kterých můžete zkoušky složit, najdete zde:

1 DILHOFOVÁ, Adéla. Profesní vzdělávání knihovníků v Moravské zemské knihovně v Brně. *Čtenář*, 2016, roč. 68, č. 2, s. 54–55.

Bude vás zajímat, že...

... Městská knihovna v Kuřimi nabízí svým čtenářům zajímavé služby. Jedná se o Knižní donáškovou službu, která je zdarma pro ty, kteří nemohou ze zdravotních důvodů navštívit knihovnu sami. Imobilním čtenářům knihovna nabízí možnost zvolení způsobu výběru knih i termínů donášky. Ale nejen to, knihovna myslí i na další skupiny svých čtenářů. Zve je například do divadla. Nabídne různá představení, zajistí dle požadavků vstupenky i dopravu. Podívejte se na webové stránky <http://www.mkkurim.cz>.

www.narodnikvalifikace.cz (v oboru kvalifikace *Publicistika, knihovnictví a informatika*).

Další možností pro obě oblasti – tzn. pro získání profesní kvalifikace i další odborné kvalifikace – jsou **e-learningové kurzy** pro knihovníky.

V současné době jsou aktivní tyto:

Knihovnický kurz (MZK)

Knihovnické minimum (MSVK Ostrava)

Služby knihoven (MZK)

Digitalizace v knihovnách (MZK)

Dále pak kurzy Národní knihovny ČR, jako:

Základní kurz katalogizace Tištěné monografie (RDA, MARC 21), Tištěné pokračující zdroje a Základy akvizice.

V současné době je podána žádost MZK o dotaci VISK 2 pro e-learningové kurzy:

Kurz základů knihovnické angličtiny a Kurz knihovnické angličtiny pro pokročilé.

Prozatím nevíme, zda budou tyto jazykové kurzy i v letošním roce realizovány.

Přehled všech registrovaných jednorázových akcí z různých knihoven v ČR můžete najít např. na webu Svazu knihovníků a informačních pracovníků:

<http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/knihovnicke-akce>

Pro knihovny Jihomoravského kraje jsou k dispozici stránky MZK:

<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/vzdelavani-knihovniku/plan-vzdelavani> či: <http://www.mzk.cz/pro-knihovny/vzdelavani-knihovniku/kalendar-akci>

... PRALIT – Záchrana a zpřístupnění pražské židovské literatury. Městská knihovna v Praze má ve svém fondu mimo jiné i rozsáhlou sbírku dokumentů autorů židovského i nežidovského původu, která se nazývá pražská židovská literatura. Jedná se o širší okruh děl s řadou unikátních dokumentů ze specializovaných oddělení – Vzácných tisků a z Hudebního oddělení. Dokumenty budou převedeny do digitální podoby na vlastním pracovišti, které knihovna vybudovala v letech 2007-2010 s finanční podporou Norských fondů.



Vydávání časopisu v době „řízeného hospodářství“ nebylo vůbec jednoduché. Brno nemělo v osmdesátých letech literární časopisy, jen *Zpravodaj Národního výboru města Brna* přišel s pokusem o vydávání revue soudobé kultury. To se ovšem podařilo jen v jedinečném případě, když vyšlo číslo s názvem *Rok 1985*. A přestože (nebo spíše možná právě proto), že získalo velkou pozornost kulturní obce a vzbudilo v mnoha ohledech očekávání, další čísla nebyla povolena a vydávání skončilo. Některá krajská kulturní zařízení, mezi něž se tehdejší Státní vědecká knihovna také počítala, mohla ovšem vydávat pro veřejnost informační zpravodaje. Na konci roku podala knihovna žádost na odbor kultury Jihomoravského krajského národního výboru o vydávání časopisu *Duha*, který by přinášel informace o knihách a knihovnách z Jihomoravského kraje. Vedoucí odboru Karel Dvořák, který svou profesní kariéru začínal coby knihovník v Okresní knihovně Hodoníně, sice namítal, že odbor nemůže povolovat žádné periodikum, jen zpravodaj, a ten by měl být v názvu takového periodika, ale povolení přišlo. Název vybral literární kritik Štěpán Vlašín, a inspirací mu byl stejnojmenný cyklus veršů Jiřího Mahena. Vlašín také přijal členství v redakční radě, kterou tvořili kromě knihovníků také Karel Kovařík, ředitel n. p. *Knihy*, Jiří Křenek za Svaz spisovatelů a Ivo Odehnal, ředitel nakladatelství Blok.

Duha měla být časopisem nejenom tištěným, ale graficky výpravným. Z toho důvodu jsme oslovili předního českého grafika Jana Rajlich, který pro Moravskou galerii garantoval Bienále užité grafiky. Rajlich zpracoval pro *Duhu* grafické značky jednotlivých rubrik, a technickou redakci zajišťoval Jaroslav Havlíček z tiskárny Rudé právo Brno, což umožňovalo plnění výrobního harmonogramu bez otázek, zda má knihovna na časopis přidělený limit papíru. Na zadní straně obálky jsme chtěli mít kreslenou anekdotu od Vladimíra Renčína. S umělcem to domluvila Lenka Zmrzlá,

kteřá v knihovně pracovala v oddělení informací a do Brna přišla z Hradce Králové, kde se její rodina s Renčínovými přátelila. Od pana Renčína jsme získali několik originálních kreseb, brzy však od něj přišel dopis, že je příliš pracovně vytížen, a proto by bylo lepší, kdybychom byli ochotni si pro *Duhu* vybírat z již existujících kreseb ty, které by se nám tematicky hodily. Naštěstí byla v jeho rozsáhlém díle celá řada obrázků, které pracují s motivem knihy.

První tři ročníky vycházely zcela pravidelně jak co do rozsahu (každé číslo mělo po 32 stran),

duha 1/87



■ DUHA ■ Informace o knihách a knihovnách z Jihomoravského kraje ■
Ročník 1 / březen 1987 / číslo 1 ■ Redakční rada: Jaromír Kubíček, vedoucí redaktor, Stanislava Bříková, výkonná redaktorka, Milan Hradil, Marie Huberová, Karel Kovařík, Jiří Křenek, Miroslav Kučera, Ivo Odehnal, Štěpán Vlašín ■
Adresa redakce: 601 87 Brno, Leninova 5, tel. 565 24 ■ Vydává Státní vědecká knihovna v Brně pro potřebu knihoven, knižního obchodu, nakladatelství a literárních pracovišť. Obálka a grafická úprava Jan Rajlich ■ Vytisklo Rudé právo, závod Brno ■ Povoleno odborem kultury JmKNV č. 370 055 786 ■ Ne-prodejné

tak pokud jde o rubriky. V rubrice *Studií a článků* převažovala knihovnická problematika, v níž byla aktuální centralizace knihoven do střediskových a okresních systémů, sdružování odborových a veřejných knihoven, práce s regionální literaturou a metodická činnost. Již první ročník však přinesl ve dvou číslech studie literárních historiků o pojetí připravovaného Památníku písemnictví na Moravě. Tematické bylo také č. 4/1988 ke 120. výročí narození Otokara Březiny, jehož osobní knihovnu má MZK ve svých sbírkách. Podobně č. 2/1989 přineslo šest studií z minulosti čtenářských spolků a č. 4/1989 bylo tematicky věnováno stému výročí narození Karla Čapka. Literární osobnosti se připomínaly pravidelně v každém čísle v rubrice *Literární medailónek*, který zpravidla sestavily kolegyně z metodického oddělení knihovny.

Dobrým pokusem byla rubrika *Kniha, která mě zaujala*. Najdeme v ní vyznání spisovatelů Jaromíra Tomečka, Miroslava Barvíka, akademika Armina Delonga, slavisty Lubomíra Slezáka, mistryně sportu Heleny Štelcové, uměleckého kniháře Jindřicha Svobody i učitelky Vlasty Göttingerové. Tento poslední příspěvek v čísle 3/1989 ale také rubriku uzavřel a v následujících ročnících už její pokračování nenajdeme. Důvodem byl nedostatek ochotných respondentů.

Snazší bylo udržet kontinuitu rubriky *Rozhovor o knihách*. Každým rokem byl požádán zpravidla někdo z řad spisovatelů, aby takový rozhovor do redakce přinesl a dařilo se. V prvním ročníku je připravil redaktor nakladatelství Blok Karel Blažek, ve druhém Josef Souchop z brněnské televize, ve třetím Vlastimil Milota, který v tomto ročníku vystřídal v redakci *Duhy* Jiřího Křenka. Podobný přístup byl charakteristický i pro rubriku *Fejeton*. Do každého čísla prvního ročníku jej psal Jiří Křenek, pro druhý ročník Jindřich Uher a pro třetí Jindřich Jobánek. Informace o knižním trhu přinášela rubrika *Jihomoravští autoři připravují*.

Jako každý časopis, vedla i *Duha* aktuální rubriky *Konference, akce* a *Z činnosti organizací*, v nichž se sledovaly nejen jihomoravské knihovnické aktivity. Každé číslo přinášelo také vždy čtyři *Recenze* na novou beletrii nebo odbornou literaturu.



Listopad 1989 přinesl pro *Duhu* změny jednak v tiskárně, když se ta stávající přejmenovala na Typografii a v redakční radě zůstali jen knihovníci, a když se knižní obchod a nakladatelství privatizovaly, z literárních vědců pak doplnili redakční radu Jiří Hájek (1992–1998) a Jiří Poláček (1990–91, 1996–98). Samotný časopis se ovšem obsahově výrazně proměnil.

První číslo ročníku 1990 přineslo na obálce kresbu duhy s textem *Duha! Lidi přestali blbnout!* Renčínova kresba snad nejvíce potěšila Ludvíka Kunderu, kterému toto číslo bylo věnováno k 70. narozeninám. Změna politického režimu se odrazila v každém z čísel. Ve fejetonech psal Ludvík Němec o českých knihách, které byly po dvě desetiletí vyřazené z knihoven a studie přinášely přehledy ineditní české prózy, vydávané v exilu nebo samizdatem.

Počátkem roku 1991 se zřizovatelem Moravské zemské knihovny stalo Ministerstvo kultury, neboť byly zrušeny krajské úřady. Mezi významná setkání, která byla vyvolána aktualitou doby a která našla v *Duze* rovněž svoji platformu, se může počítat seminář o aktuálních otázkách knižního trhu, který knihovna uspořádala v Brně 5. října 1991 a *Duha* o něm přinesla zprávy v dalším čísle. Za účasti ministra kultury Milana Uhdeho rozdebírali nakladatelé i knihkupci deformace knižního trhu a nutno říci, že marně hledali cesty k jejich nápravě. Pro knihovny se ovšem na počátku devadesátých let stala hlavním tématem automatizace v procesech zpracování knih a v knihovnických službách. A i toto téma najdeme v *Duze* zachyceno. Pro síť veřejných knihoven měl podstatný dopad zákon o okresních úřadech z roku 1992, který nepřipouštěl další existenci okresních knihoven. Nová byla také legislativní problematika, když autorský, živnostenský či daňové zákony potřebovaly ve výkladu pro praxi svůj čas. Knihovníci se také začínali zajímat o problematiku marketingu



a managementu po teoretické i praktické stránce. Všechna tato témata významně ovlivňovala podobu knihovnické práce a *Duha* se v této době stala časopisem, který se pokoušel provázet knihovníky těmito rozsáhlými transformacemi. Od roku 1990 se v *Duze* rovněž odráží potřeba výstavby nové vědecké knihovny pro město Brno, kterou se pak v této dekádě podařilo prosadit.

Co se týče zavedených rubrik, osvědčila se zvláště tematicky zaměřená čísla. Tak č. 1/1990 bylo věnováno osobnostem jihomoravského knihovnictví, č. 2/1990 české exilové a samizdatové literatuře, č. 4/1990 práci s regionální literaturou, č. 1/1991 klášterním knihovnám ve státní správě, č. 3/1992 vědeckým a vysokoškolským knihovnám, č. 1/1993 střediskovým a okresním knihovnickým systémům, č. 3/1993 moravským nakladatelstvím, č. 4/1993 bylo věnováno 100. výročí Lidových novin, č. 1/1994 zákonodárství ve vztahu ke knihovnám, č. 3/1994 technickému servisu knihovnám, č. 2 a 3/1996 dětské literatuře a školním knihovnám.

Duha se v této době stala časopisem knihovníků a nejen časopisem pro knihovníky. Výrazně se však v první dekádě své existence zapsala i do

literární historie. Najdeme zde ceněné literární fejetony, které od roku 1991 psali František Schilberger, Pavel Švanda, Josef Suchý, Hana Pražáková, Jaromír Tomeček a Jiří Kratochvíl. Jiní spisovatelé byli autory rozhovorů, jako Vlastimil Milota, Hana Sráčková, Iljuše Syrová. Informacemi o knižní kultuře a články k výročí spisovatelů, kritikami a recenzemi přispívaly do časopisu literární historici, kritici i spisovatelé Blahoslav Dokoupil, Jiří Hájek, Tomáš Kubíček, Ludvík Kundera, Bohumil Marčák, Pavel Pešta, Jiří Poláček, Jan Skutil, Ladislav Soldán, Richard Svoboda, Jan Trefulka, Vít Závodský, Igor Zhoř a další. Je třeba ocenit, že spisovatelé se snažili své literární úvahy ve fejetonech i rozhovorech spojit s knižní kulturou a přispívali tak k jednotícímu pojetí časopisu. O tom, že *Duha* si v této době získala pozici i mezi literárními časopisy, svědčí skutečnost, že heslo, které se jí zevrubně věnuje, naleznete ve *Slovníku českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000* (Brno: Host-Votobia 2002).

Duha ovšem byla a je především časopisem knihovnickým a bez příspěvků knihovníků by jistě nezískala takové uplatnění, vždyť náklad časopisu byl až tisíc výtisků. Redakce časopisu spočívala v rukou metodiček, zejména výkonné redaktorky Stanislavy Bílkové, často také přispívali její kolegyně Petra Heerenová, Marie Huberová, Jana Nejezchlebová, Dagmar Perstická, Lea Přerostová, které dovedly získat zajímavé příspěvky z veřejných i odborných knihoven z celého kraje. V prvním desetiletí své existence se tak *Duha* etablovala mezi kulturními časopisy a zdá se, že oprávněně získala pozornost nejen knihovníků a to nejenom z Jihomoravského kraje.

Jaromír Kubíček
kubicek.jaromir@gmail.com



Být ředitelem Parlamentní knihovny je prestižní postavení. Nemyslím, že jsi to tak bral, ale o tu prestiž se zasloužil Zdeněk Václav Tobolka už za první republiky. Jak jsi Tobolku vnímal?

Z. V. Tobolku jsem vnímal jako svůj velký a nedostižný vzor. Velký proto, že již od dob svých studií ho kladu mezi všemi významnými postavami našeho knihovnictví nejvýše a nedostižný proto, že zatímco on byl postaven do čela tehdy začínající Knihovny Národního shromáždění ČSR ve svých 45 letech jako všeobecně uznávaný historik, politik a knihovník, já byl ustaven do čela Knihovny Federálního shromáždění ČSFR ve svých 49 letech jako většinou tehdejší knihovnické obce zcela neznámá osoba. Jeho odkaz jsem se rozhodl tehdy naplnit tím, že se pokusím vrátit Parlamentní knihovnu opět na viditelné místo na mapě jak našeho, tak i světového knihovnictví. To se mi, zdá se, podařilo.

Víme o Tobě, že jsi usiloval o mezinárodní spolupráci parlamentních knihoven. Také dva Tvoji kolegové ze zahraničí obdrželi v roce 2003 čestnou Tobolkovu medaili, kterou uděluje SDRUK a Nadace knihoven. Jistě to bylo na Tvůj návrh.

V současném globálním světě je mezinárodní spolupráce nezbytnou podmínkou úspěšnosti i prospěšnosti jakékoliv významné kulturní instituce. Naši Parlamentní knihovně nejvíce pomohli dostat se v 90. letech minulého století na

mezinárodní výsluní dva tehdejší předsedové sekce parlamentních knihoven IFLA, ředitel Knihovny Bundestagu sídlící tehdy ještě v Bonnu Ernst Kohl a vedoucí analytických služeb Kongresové výzkumné služby Kongresové knihovny ve Washingtonu William B. Robinson. Oba obdrželi čestnou Tobolkovu medaili od SDRUK a Nadace knihoven u příležitosti 19. výroční mezinárodní konference sekce parlamentních knihoven IFLA, uspořádané Parlamentní knihovnou v Praze v roce 2003 před světovým kongresem IFLA v Berlíně, proto právem a dodnes si tohoto uznání velmi váží. Mohu to jenom potvrdit, protože jsem stále s oběma v pravidelném přátelském korespondenčním a telefonickém styku.

Digitální knihovna českých a slovenských parlamentních tisků vznikla Tvou zásluhou a spravuje ji Parlamentní knihovna. Je to základ pro historiky; co už v ní mohou najít a o co se ještě chystá?

Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna vznikla v roce 2002 oficiálním připojením Národní rady Slovenské republiky k projektu Digitální knihovna Český parlament. Ten má svůj počátek v roce 1995 jako jeden z prvních, není-li vůbec úplně prvním, projektů digitálních knihoven v České republice. Odborníci, ale i zájemci z řad široké veřejnosti o novodobé dějiny, zde mimo jiné najdou originální znění



stenografických zápisů všech zákonodárných sborů (s výjimkou současného Evropského parlamentu), ve kterých měli své zastoupení čeští a slovenští poslanci od roku 1848 do dnešního dne a nejenak tomu bude i v budoucnosti. Prodloužením tohoto projektu do hluboké minulosti českého státu a zcela ojedinělým pramenem pro studium našich národních dějin je Digitální knihovna České sněmy obsahující autentické texty tzv. artikulů (usnesení) českých zemských sněmů a výnosy panovníků (knížat či králů) se zákonodárnou platností od 11. století do roku 1848. Bez tohoto pramene, rovněž iniciovaného Parlamentní knihovnou, se výuka českých dějin na našich školách již téměř neobejde. Na základě těchto zkušeností se mi do třetice ještě podařilo inspirovat v roce 2008 na konferenci parlamentních knihoven ve Vídni vznik dalšího mezinárodního projektu s názvem Vísegrádská digitální parlamentní knihovna, která zpřístupňuje všechny zdigitalizované parlamentní materiály Česka, Maďarska, Polska, Rakouska a Slovenska v časovém rozpětí od roku 1848 do současnosti a dále. Z ohlasů od našich i zahraničních poslanců a historiků vyplývá, že lepší základ pro svou vzájemnou spolupráci a inspiraci si již nedovedou ani představit.

Občas (za První republiky a také krátce po roce 1990) získala Parlamentní knihovna právo povinného výtisku. Pokládá to pro specializovanou „administrativní“ knihovnu za prospěšné nebo za přítěž?

Právo povinného výtisku pro Parlamentní knihovnu jako součásti parlamentní administrativy zaměřené primárně na uspokojování informačních potřeb zákonodárců pokládám jednoznačně za přítěž. Chápu tuto snahu a potřebu u parlamentních knihoven, které jsou nové, teprve vznikají nebo se znovu etabloují. Zákonem dané právo povinného výtisku jim ve vlastních očích a v očích jiných knihoven dodává na významu a přidává na důležitosti. Ale v zavedených standardně působících parlamentních a jiných oborově specializovaných knihovnách znamená institut povinného výtisku jen zbytečné plýtvání mnohdy již beztak omezenými lidskými zdroji

při jeho zpracování a prostorovými kapacitami při jeho uchování. Podle mých zkušeností beletrii, a o tu zde v první řadě jde, hledali zákonodárci v knihovně jen výjimečně. A vůbec se nedivili, natož aby si stěžovali, když jsme jim vysvětlili, proč se v našich fondech nenachází. Současnou právní úpravu povinného výtisku s institutem oznamovací povinnosti nakladatelů vůči Parlamentní knihovně považuji z hlediska její akviziční politiky za optimální.

Bohaté fondy Parlamentní knihovny Tě inspirovaly k pořádání výstav. Byly zajímavé nejen pro členy našich zákonodárných sborů, jaký byl jejich ohlas?

V posledních 20 letech uspořádala Parlamentní knihovna ve spolupráci s Knihovnou Národního muzea v hlavním předsálí zasedacího sálu Poslanecké sněmovny celkem sedm výstav s cílem představit doposud skryté bohatství svého knihovního fondu a přilákat větší pozornost zákonodárců jako svých hlavních uživatelů. Tohoto cíle se nám podařilo dosáhnout svrchovanou měrou. Po výstavách Libri Iuridici, Libri Historici (1998) a Lev a orlice (2000), kde jsme prezentovali nejvýznamnější artefakty ze svého historického fondu a po předepsaném expertním řízení a vyhodnocení byl soubor jednoho rukopisu a dalších 140 starých vzácných tisků Ministerstvem kultury ČR vyhlášen podle zákona o památkové péči kulturní památkou. Po sérii výstav Historia magistra: Parlament a tisk 1848–1913 (2001), Parlament a tisk 1918–1938 (2003), Parlament a tisk 1945–1948 (2004), Parlament a tisk 1948–1968 (2006) a Parlament a tisk: 1969–1989 (2008) někteří naši zákonodárci zase kromě poznání historických souvislostí a významu svého mandátu rychle pochopili, že tisk a média obecně pro ně znamenaly, znamenají a budou vždy znamenat to nejostřejší zrcadlo vůči veřejnosti a že svou podobu v něm mohou ovlivnit jenom svým kultivovaným a kulturním projevem a vystupováním. Nezanedbatelným výsledkem výstav byl i zvýšený zájem o služby knihovny, včetně osobních návštěv předsedů sněmovny a senátu, jako byli například Milan Uhde, Miloš Zeman, Václav Klaus, Petr Pithart a Miroslava Němcová.

Jsi členem SKIP a zapojil jsi se do mezinárodní spolupráce a to nejen tohoto spolku. Jak jsi se podílel na práci IFLA?

To by bylo na dlouhé vyprávění, protože v IFLA jsem zanechal kus svého knihovnického srdce. Protože jsem shodou okolností psal o mezinárodní činnosti Parlamentní knihovny v příspěvku do posledního loňského čísla Bulletinu SKIP, omlouvám se za zopakování některých základních údajů. Parlamentní knihovnu jsem do IFLA znovu přihlásil hned první týden po svém nástupu do jejího čela v roce 1990. Z 26 světových kongresů IFLA, které od té doby proběhly, jsem se zúčastnil 24. Z toho v letech 1994–2002 ve dvou volebních obdobích jako člen řídicího výboru sekce parlamentních knihoven IFLA a v letech 1995–2010 ve funkci korespondenta Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci jako koordinátor činnosti a styčný „důstojník“ mezi oběma organizacemi. Vloni jsem pro nemoc nemohl na kongres do JAR přijet osobně, ale kolegyně a kolegové na mě nezapomněli. Dostal jsem od nich „rodinné foto“ s písemnou zdravicí od svých nejbližších spolupracovníků a přátel, včetně současné prezidentky IFLA Donny Scheeder. V rámci IFLA jsem se aktivně podílel na organizaci nejméně 10 konferencí, seminářů a pracovních setkání v různých zemích, na kterých jsem přednesl více než dvě desítky oficiálních i neoficiálních a publikovaných i nepublikovaných příspěvků převážně na témata mezinárodní knihovnické spolupráce, digitalizace parlamentních materiálů, využívání moderních informačních technologií a řízení knihoven. Poslední takovou akci, na kterou jsem byl vyslán oficiálně reprezentovat IFLA a mezinárodní parlamentní knihovnictví, byla 15. výroční konference parlamentních knihoven zemí jihovýchodní Afriky APLESA v hlavním městě Zambie Lusace v dubnu roku 2014. Širší knihovnické veřejnosti asi není známo, že jsem se svým zesnulým přítelem česko-americkým knihovníkem Stanislavem Kalkusem delší dobu usiloval o to, aby světový kongres IFLA v roce 2005 byl uskutečněn v Praze. Vedení IFLA souhlasilo a z počátku se zdálo, že myšlenka je příznivě nakloněna i vedení SKIP, které na podzim

1999 s vedením IFLA o uspořádání kongresu již i oficiálně komunikovalo. Jak však víme, k ničemu nakonec nedošlo. To považuji nejen za svůj největší neúspěch, ale i za stálý dluh celého českého knihovnictví, který vůči Z. V. Tobolkovi jako jednomu ze zakladatelů IFLA všichni ještě máme.

Duha vychází na jižní Moravě a tak otázka na víno. Víme o Tobě, že jsi jeho znalec a mohl bys jistě vést i obřad ochutnávky nebo degustace. Jak jsi se ke svým odborným znalostem v tomto oboru vypracoval?

Velice pilným, systematickým a dlouhodobým praktickým i teoretickým studiem. Za vysokoškolských studií byli mými nejlepšími učiteli v tomto oboru všeobecně oblíbený odborný asistent katedry Jaromír Jedlička a sám vedoucí katedry knihovnictví docent Jaroslav Drtina. Vzpomínám si, jak mě v roce 1963 na podzim při velké ochutnávce vín v družstevním sklepě v Kyjově (kde končily pravidelně všechny každoroční praktikantské zájezdy katedry po knihovnách, ač se původně jelo třeba jen do západních Čech) přikázal pokleknout a s odněkud náhle vytaženým mečem položeným na mé rameno mě slavnostně přijal za řádného člena SVOK. Jen zasvěcenci tehdy věděli, že se nejedná o prvorepublikový Spolek veřejných obecních knihovníků, ale o Spolek, no, použiji méně expresivní nespisovný výraz, vopilech knihovníků. Další etapa mých vinařských studií nastala za tzv. normalizace. V jejích prvních deseti letech jsem nemohl cestovat ani do všech zemí bývalého východního bloku.

V Praze jsem začal proto podnikat výlety po všech tehdy nově otevíraných družstevních vinařnách a všechny dovolené trávil systematickým zkoumáním československých vinařských oblastí od Mostu v Čechách přes celou jižní Moravu až po Velkou a Malou Trňou na východě Slovenska. V druhém desetiletí normalizace jsem přenesl svůj zájem na Maďarsko, impulsem k tomu byla snaha porovnat navzájem chuť, kvalitu a originalitu tokajských slovenských maďarských vín. Pak už jsem celých deset let navštěvoval postupně všechny maďarské vinařské oblasti od Tokaje na východě až po Šoproň na západě, kam mě jako do

pohraniční oblasti pustili maďarští soudruzi stejně až v roce 1989. Souběžně jsem skupoval a pročetl veškerou vinařskou literaturu, začal budovat sbírku vinařských etiket a na tehdejší zahradě své ženy na Podbořansku úspěšně pěstovat v obklopení révy chmelové i révu vinnou. Po 17. listopadu 1989 jsem díky své mezinárodní činnosti a víceméně monotematickým dovoleným navštívil, kromě Nového Zélandu a Austrálie, snad všechny známé vinařské země světa. V poslanecké sněmovně jsem s velkým úspěchem pravidelně jednou, někdy i dvakrát ročně, organizoval pro své kolegyně a kolegy ochutnávky našich i zahraničních vín. Poslední z nich jsem na rozloučenou před svým odchodem na odpočinek uspořádal 30. 11. 2015 a podávala a hodnotila se výhradně, což čtenáře Duhy jistě potěší, archivní vína z oblasti Znojma a Blučiny. Degustační pořadí bylo následující: Veltlínské zelené 1988, Müller Thurgau 1992, Neuburské 2001, Ryzlink vlašský 2000, Burgundské šedé 1997, Rýnský ryzlink 2002, Sauvignon 1992, Chardonnay 2001, Frankovka 1999 a Zweigeltrebe 2002.

Dosáhl jsi věku, kdy jsi se rozhodl požádat o uvolnění z funkce. Víš, že Tě respektovali v práci poslanci i senátoři. To všechno už je pár týdnů minulost. Co dál?

Co dál? Těžká otázka. V těchto dnech ale, jak se obrazně říká, odpočívám na vavřínech, protože mi předseda sněmovny Jan Hamáček osobně udělil 28. 1. 2016 „za dlouholetou obětavou práci pro Parlamentní knihovnu“ Pamětní list a Pamětní stříbrnou medaili předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. S knihovnictvím se samozřejmě neloučím. I nadále zůstávám členem SKIP a až do konce svého jmenovacího období členem dozorčí rady Knihovny Akademie věd, v.v.i. Pokud se týče

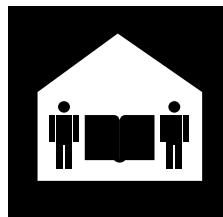
pokračování mého působení v IFLA, velmi rád bych na jejím letošním světovém kongresu v USA osobně uvedl do mezinárodní knihovnické společnosti svého nástupce ve funkci ředitele Parlamentní knihovny a samozřejmě se zúčastnil i kongresu IFLA v roce 2017 ve Vratislavi. Svoji představu o tom, čím bych chtěl ještě více přispět českému knihovnictví ve svém seniorském věku, samozřejmě mám. Vše bude ale záležet na mém zdraví a situaci v rodině. Proto mi, prosím, dovoľ, ponechat si své plány zatím v tajnosti.

Děkuji za rozhovor.
Jaromír Kubíček

*PhDr. Karel Sosna (*1941 v Praze), absolvent oboru knihovnictví na Univerzitě Karlově z roku 1964 působil v roli bibliografa v oboru pouhých pět let, když poté byl po politických změnách odejit a pracoval v dělnických profesích. Znovu se uchýlil v jednom strojírenském základním informačním středisku v Praze jako překladatel a řešeršér od roku 1977. Do vedení Parlamentní knihovny ČR byl ustaven v roce 1990 a je jeho zásluhou, že z ní vytvořil moderní knihovnicko-informační centrum srovnatelné s vyspělými evropskými zeměmi. Podílel se na činnosti sekce knihoven a výzkumných služeb pro parlament při IFLA, jeho postřehy z jednání přinášel časopis Čtenář. Je autorem mnoha odborných studií a článků o parlamentním knihovnictví. Svým širokým rozhledem a smyslem pro přímé jednání byl a je členem mnoha odborných komisí i ÚKR. Patří mezi držitele medaile Zdeňka Václava Tobolky.*

Pozn. redakce - fotografie byla převzata z časopisu Ikaros - https://ikaros.cz/2003/c04/issn_2003_photo/pages/PIC00053.htm.

Knihovna Anny Šperkové v Bučovicích



Město Bučovice se nachází v údolí říčky Litavy mezi Brnem a Uherským Hradištěm a patří k obcím, které tvoří dobrovolný svazek mikroregionu Ždánický les a Politaví. V současné době žije v Bučovicích a v místních částech 6 400 obyvatel. Dominantou města je renesanční zámek, který nechal v letech 1575–1585 postavit Jan Šembera Černohorský z Boskovic, v té době jeden z nejbohatších moravských šlechticů.

Ještě než vás seznámím s životem dnešní knihovny, ráda bych se trochu ohlédla na samý začátek. Na přelomu 19. a 20. století postupně vzniklo v Bučovicích celkem 42 různých spolků a obec žila rušným společenským a kulturním životem. Podíváme-li se trochu do historie čtenářství v obci, zjistíme, že první písemně doložený čtenářský spolek vznikl již v roce 1862 v hostinci U Millnera

ve Slavkovské ulici. O sedm let později založil Dr. František Racek, první předseda pěveckého spolku Hvězda, další čtenářský spolek Občanskou besedu. V roce 1882 se objevila na kulturní scéně Bučovic ženská pěvecká a vzdělávací jednota Osvěta, jejíž zakladatelkou a předsedkyní se stala inteligentní a hudebně vzdělaná dáma paní Anna Šperková. V té době působil v Bučovicích již 20 let



Literární beseda pro ZŠ.jpg



Půjčovna dětí.jpg

spolek Hvězda, v němž se setkávali místní pánové a zpěvem národních písní se snažili o pozvednutí národního sebevědomí. V roce 1882 zastával post předsedy Hvězdy hudebník, kantor a otec paní Šperkové, František Procházka. Ve funkci sbormistra Hvězdy působil v té době také manžel Anny Šperkové, vynikající houslista a učitel František Šperka. Kulturní rodinné zázemí paní Šperkovou přímo podpořilo k účasti na společenském životě v obci. Bučovické rodiny v místních spolcích vzájemně spolupracovaly a setkávaly se při různých kulturních akcích. Sama paní Šperková se zajímala o dění v Sokole, Národní jednotě, Hvězdě, Čtenářském spolku. V Osvětě zavedla vedle hudebních a pěveckých vystoupení i vzdělávací a výchovné přednášky. K přednáškové činnosti přispívaly také osobnosti spjaté s Bučovicemi například Čeněk Kramoliš, Dr. Josef Fuhrich, Ignát Hořica, Augustýn Kratochvíl a později i profesori místního reálného gymnázia. Osvěta se zúčastňovala rovněž při charitativní činnosti a mravním příkladem povzbuzovala ostatní. Jen v prvních deseti letech svého působení Osvěta uspořádala 92 přednášek. Tzv. „Lidové besedy“, se konaly každé nedělní odpoledne, četlo se z děl současných spisovatelů, recitovaly se básně a nechyběla ani produkce hudebních skladatelů.

Při spolku Osvěta začala vznikat také spolková

knihovna. Její fond tvořily převážně dary členek spolku. Část fondu spolkové knihovny pak věnovala ve své závěti paní Anna Šperková právě obecní knihovně a v současnosti vlastní bučovická knihovna mimo jiné kompletní první vydání Ottova slovníku naučného s razítkem Anny Šperkové. Ohlédnutí do minulosti, kdy spolková činnost v obci výrazně a pozitivně ovlivnila život místních obyvatel, je pro bučovické knihovnický ještě dnes velmi inspirativní.

V průběhu let se obecní knihovna v Bučovicích několikrát stěhovala. V 30. letech 20. století získala knihovna zázemí v budově obecné školy na Jiráskově ulici a v roce 1945 vedení města rozhodlo o umístění knihovny v budově Národního výboru v Bučovicích na ulici Radniční, nyní Smetanové. Od roku 1961 sídlila městská knihovna v přízemních místnostech bučovického zámku. Ani reprezentativní umístění knihovny však nemohlo knihovníkům vynahradit potíže vznikající při běžném provozu, proto v roce 1998 přijali s povděkem nabídku města Bučovice a knihovna se přestěhovala do nevyužitých prostorů v Domě s pečovatelskou službou na ulici Zahradní. Po dlouhém hledání místa pro knihovnu si tedy knihovníci, čtenáři i knihy libují v teple i v suchu.

Bučovická knihovna je profesionální knihovnou s automatizovaným systémem Clavius a poskytuje



Půjčovna dospělých.jpg

veřejnosti knihovnické, reprografické, internetové, informační a meziknihovní výpůjční služby. Automatizace knihovního systému proběhla v knihovně v letech 2000 a 2001. O dva roky později získala knihovna z dotačního programu i tolik potřebné internetové připojení. V knihovně slouží nyní všem uživatelům 5 internetových stanic, z toho dvě jsou k dispozici na pobočkových knihovnách. V roce 2008 se postupně začal pořizovat pro hlavní knihovnu i pobočky nový nábytek do půjčoven, multifunkční kopírky, multifunkční tiskárny, stojany na časopisy a nové regály na knihy. Pravidelná obnova počítačů v půjčovnách hlavní knihovny, ale i na pobočkových knihovnách, se stala již samozřejmostí.

V roce 2012 jsme si v Bučovicích připomněli hned několik významných kulturních výročí. Od založení spolku Hvězda uplynulo 150 let, ženský pěvecký a vzdělávací spolek Osvěta by oslavil 130. výročí, bučovické gymnázium slavilo 110 let od svého vzniku a obchodní akademie slavila 60 let od založení školy. Vedoucí knihovny navrhla přejmenování názvu městské knihovny se záměrem oživit jméno bučovické rodačky, která se významně podílela na kulturním životě v obci. Městská knihovna byla se souhlasem vedení města dne 23. 4. 2012 slavnostně přejmenována k počtu jména zakladatelky a předsedkyně ženského pěveckého

a vzdělávacího spolku Osvěta na Knihovnu Anny Šperkové. Slavnostního křtu v knihovně se zúčastnilo vedení města, ředitelé místních škol a pozvaní hosté. Shodou okolností proběhl křest nového jména knihovny v den narození paní Anny Šperkové. V ten samý den se uskutečnil v knihovně také křest nové knihy o Bučovicích Bučovice mé rodné město, autora Miloslava Michalčíka. Knihu zaznamenávající život obce a navazující na starší publikace o Bučovicích knihovníci i čtenáři v regionálním fondu knihovny dlouho postrádali. Křtem nové regionální knihy jsme vlastně symbolicky oslavili i Světový den knihy. Jméno Anny Šperkové v názvu knihovny je pro bučovické knihovníky velkým závazkem.

Knihovna Anny Šperkové se pravidelně zúčastňuje celostátních knihovnických akcí Čtenář roku, Čtení sluší každému, Čtení pomáhá, Týdne knihoven a dalších. Čtenáři roku si mohou sami vybrat knižní cenu. Již tradičně spolupracujeme s místním gymnáziem, obchodní akademií, základními a mateřskými školami. Pro studenty středních škol připravujeme knihovnické informační lekce. Učitelé základních škol využívají nabídky tematických besed a knihovnice dětského oddělení rozšiřuje nabídku i na přání jednotlivých kantorů. Pořádáme cestopisné přednášky s promítáním, vánoční besídky pro seniory, kurzy na počítači, autorské



Před akcí.jpg



Promítání prezentace – beseda pro ZŠ.jpg



Obuvník Josef Hanák - Udělejme správný krok.jpg



Spolek maminek na mateřské Wrtulka - přednáška o kojení.jpg



Naši milí Márovi – cestujeme s nimi každý rok od roku 2007.jpg

besedy, zdravotní a osvětové přednášky, přednáší u nás pracovníci bučovického muzea. V knihovně se začínají prezentovat také podnikatelé z regionu a získáváme dobrovolníky. Při organizaci besed pořádaných pro širokou veřejnost se zapojila také Charitní pečovatelská služba Bučovice a Městská policie Bučovice. K naší velké radosti přijímá pozvánky na akce knihovny i vedení města a část knihovnické práce vidí hned z první řady. Víme, jak je podpora obce pro každou knihovnu životně důležitá a my si velmi ceníme toho, že nás obec podporuje. V minulém roce se akcí pro veřejnost v naší knihovně zúčastnilo 1 725 návštěvníků, v porovnání s rokem 2008 to bylo o 1 120 návštěvníků víc. I čísla dokážou knihovníky někdy potěšit.

V současné době Knihovna Anny Šperkové pečuje o čtyři pobočkové knihovny v místních částech Vícemilice, Kloboučky, Černčín a Marefy. V těchto knihovnách průběžně zlepšujeme zázemí pro čtenáře i pro samotné knihovníky. Řekla bych, že nás k většímu úsilí v boji za knihovny v místních částech přivedla jedna nahlas vyslovená myšlenka.

„Knihovny v místních částech by se měly vlastně vyřešit tím, že umřou starí čtenáři ...“ Možná se to jednou stane, ale my doufáme, že za nás ne. Naše pobočkové knihovny za poslední roky zkrásněly. Moc si přejeme, aby tato tradiční služba v malých obcích zůstala zachována. Knihovna v Marefích dostala v roce 2012 nový nábytek pro čtenáře, další rok jsme pořídili do knihovny dva regály na knihy. V roce 2014 jsme nechali vymalovat půjčovnu na pobočce ve Vícemilicích. V knihovně v Kloboučkách došlo v roce 2015 k částečné rekonstrukci. K velké radosti nás i dobrovolné knihovnice byla vyměněna stará okna, při stavebních pracích se vyřešil i dlouholetý problém vlhkých zdí půjčovny a nová svítidla v půjčovně budou teď šetřit zrak našim čtenářům. Knihovna se konečně mohla rozloučit se starým pultovým hlásicím přístrojem, obec zakoupila modernější a menší. Získaný prostor využijeme samozřejmě pro umístění dalšího regálu na knihy. V letošním roce budeme pořizovat nový nábytek do knihovny v Černčíně. Záleží nám na tom, aby naši dobrovolní knihovníci pracovali



Před cestopisnou přednáškou.jpg



Před koncertem v knihovně.jpg



Herní klub pro děti.jpg

v těchto knihovnách rádi, protože od spokojeného knihovníka je jen krůček ke spokojenému čtenáři. Vážíme si jich, protože ne každý je v dnešní hektické době ochotný věnovat svůj volný čas ve prospěch ostatních. A víme moc dobře, že finanční ohodnocení dobrovolných knihovníků je víceméně symbolické. Takže bez jejich nadšení a obětavosti by byl i ten nejhezčí kabátek knihovně prostě k ničemu.

Svoji pozornost již dlouhodobě zaměřujeme na dětského čtenáře a snažíme se pro děti vytvořit atraktivní knihovnu. Nutno podotknout, že v dnešní době uprostřed konkurence různých volnočasových aktivit, to není zrovna snadné. Inspiraci hledáme i v jiných knihovnách a zapojujeme do života knihovny i dětské čtenáře. V dětském oddělení jsme zavedli vzkazník U Bubo Bubo, kde nám děti nechávají svá přání na nákup knih. Vzkazník funguje naprosto skvěle a děti těší, že si mohou konkrétní knihu přímo objednat. Baví je knihovna, kterou si tvoří samy. Už čtvrtý rok pořádáme v dětském oddělení pravidelně „Dílničky“. Děti

si v knihovně mohou vyzkoušet svoji zručnost, trpělivost a šikovnost, výrobky si potom odnášejí domů, kde si z nich některé uspořádaly dokonce výstavku. Je milé vidět, že se Dílniček“ společně s dětmi zúčastňují i maminky a babičky, nedávno jsme zaznamenali také jednoho tatínka.

V roce 2013 se nám podařilo získat finanční dar na projekt „Moderní knihovna dětem – další cesta ke vzdělávání nové generace“ a to od společnosti Lesy České republiky, s.p. Hradec Králové. Mohli jsme pro knihovnu zakoupit nové tiskárny a počítače. V tom samém roce jsme od obce ještě dostali krásný dárek v podobě zvýšeného rozpočtu na nákup knih. Rozpočet se nám zvětšil o pěkných 20 tisíc.

Když má knihovník možnost sledovat proměnu čtenářských potřeb v průběhu více let, donutí ho to čas od času provést něco zásadního. V roce 2013 jsme se rozhodli v obou půjčovnách hlavní knihovny provést reorganizaci. Dětské oddělení jsme uspořádali podle věkových kategorií, takže hned při vstupu do půjčovny nachází své knížky



Herní klub pro děti 2.jpg

začínající čtenáři a s postupujícím věkem čtenář vchází dál do půjčovny. Zrušili jsme výběrové regály a sjednotili beletrii pro náctileté čtenáře. Barevně jsme zvýraznili a zároveň zjednodušili orientační systém. Děti proměnu svého oddělení uvítaly a začaly objevovat nové autory a knížky. Reorganizace proběhla i v půjčovně dospělých. Vytvořili jsme pro čtenáře koutek, kde si mohou v klidu přečíst denní tisk a časopisy. V oddělení naučné literatury přibyl stůl a židle, regály jsme uspořádali tak, aby se tato část půjčovny víc prosvětliila. Půjčovnu s výběrem beletrie jsme rozšířili o čtyři další regály na knihy, kterým uvolnil místo starý generální katalog.

Každá i nepatrná změna k lepšímu nás těší. Rok 2014 nám přinesl do půjčovny dospělých čtenářů nejen nová zářivková svítidla, ale také pana malíře. Nové výmalby se dočkalo i dětské oddělení. Po prázdninách se našim čtenářům zdály čistě vymalované půjčovny nějaké větší. No, my knihovníci víme moc dobře, že se jim to jen zdálo. Dali bychom nevíme co, kdyby se nám půjčovny zvětšily, ale jsme rádi, že nemusíme už topit v kamnech, jak bývalo zvykem na zámku.

11. prosince v roce 2014 naše knihovna dostala Ocenění za nadstandardní rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb v obci a podporu kulturního a společenského života. Nebudeme vůbec zapírat, že nás oznámení napřed překvapilo a následně samozřejmě potěšilo. Vůbec poprvé jsme si dovolili zavřít v knihovně obě půjčovny a náš malý tříčlenný kolektiv zamířil do Moravské zemské knihovny v Brně převzít Ocenění. Návrh na ocenění naší knihovny podala paní Jaroslava Barová z Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově, které tímto moc děkujeme. A jak říkám poslední dobou často, poděkování knihovníkům od knihovníků potěší vždy dvojnásob, protože ti ví, o čem je řeč.

V minulém roce jsme ve zdraví přežili přechod z formátu UNIMARC na MARC21 a také získali opět finanční dar od Lesů České republiky, s.p. Hradec Králové na realizaci projektu „Komunitní knihovna – Jsme lepší než ulice“ zaměřeného na podporu volnočasových aktivit dětí a mládeže. Díky tomuto finančnímu daru a s podporou obce jsme mohli otevřít v dětské půjčovně „Herní klub“. O klub se děti zajímaly už od samého počátku.



CimBaHo.jpg



Dětská cimbálovka CimBaHo ze Základní umělecké školy Arthura Nikische.jpg



Bučovičtí výtečníci – ochotnický spolek čte dětem.jpg



Beseda ZŠ.jpg

Když se objevily regály v herním koutku, zachytili jsme první zvědavé pohledy, a potom se děti začaly nenápadně vyptávat. Po zakoupení her pro klub jsme s kolegyněmi poctivě prostudovaly všechna pravidla a herní plány, protože některé hry jsou pro naši věkovou kategorii naprostou novinkou, a co kdyby chtěly děti poradit. Dnes už děti navštěvují dětské oddělení cíleně s tím, že si jdou do knihovny zahrát s kamarády, někdy přemluví ke hře dokonce i rodiče, kteří je zrovna doprovázejí. A my máme velkou radost, že nám hezky ožila půjčovna pro děti.

Dále jsme z finančního daru pořídili projekční plátno a projektor, knihovnice dětského oddělení promítáním prezentací zpěstří besedy pro školy. První beseda „Jedem do Afriky“ s promítanou prezentací děti z místní základní školy pobavila a odměnou se nám stal dětský smích. Ukázalo se, že promítaný obraz krásně doplňuje mluvené slovo. Přála bych si, aby se nám dařilo najít sponzory podporující kulturní život v knihovnách i v dalších letech.

Když na konci roku provádím při vyplňování ročního výkazu rekapitulaci a sčítám křížem kráží všechna možná čísla, vždycky si uvědomím, že knihovna je více o lidech než o číslech. A tak nebudu teď psát o tom, kolik máme čtenářů, knih, akcí a židlí, ale ráda bych poděkovala právě těm, kteří pomáhají knihovníkům z menších knihoven zvednout hlavu a pěkně narovnat záda. Chtěla bych tedy využít této příležitosti a poděkovat všem pracovníkům Moravské zemské knihovny a Knihovny Karla Dvořáčka ve Vyškově, kteří pečují o naše další vzdělávání a již dlouhé roky nám pomáhají zdolávat různé překážky vyskytující se sem tam v životě každého knihovníka.

Snad každého provází na jeho profesní dráze vzpomínky na lidi, kteří ho určitým způsobem posunuli dál a kteří svým lidským postojem, laskavostí a moudrostí pomáhají ostatním s naprostou samozřejmostí. Chtěla bych na tomto místě vyslovit zvláštní poděkování paní Mgr. Janě Nejezchlebové, protože právě ona patří k těm knihovnickým pracovníkům, na které ráda vzpomínám.

Na dlouhé cestě knihovny se otočím s úsměvem dozadu a na polici v mé kanceláři uvidím mechanické počítadlo na sčítání výpůjček ...

Renata Pavlíková
pavlikova.renata@seznam.cz



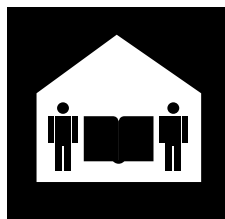
Chystáme se na Vlastivědnou procházku po Bučovicích s PhDr. Jiřím Setinským – kurátorem sbírky bučovického muzea.jpg



Cestujeme s knihovnou.jpg



Nová knihovna je živá sociální síň. Lidem se nechce domů



„Do staré knihovny jsem vůbec nechodil, jednou mě ale kluci přivedli do té nové a jsem tu teď každý den, je to tady super,“ vyjádřil se bez váhání asi desetiletý Martin Štěpánek. Zrovna seděl u počítače s kamarády v oddělení pro mládež. Opodál okupovala barevné sedací pytle čtyři děvčata. Ani nemusela vstávat, aby si z blízkého regálu vytáhla knížku. Četla si a tiše se přitom bavila. Taková idylka je ukázkou denního provozu nové knihovny v Pohořelcích.

Vznikla koncem loňského roku v prostorách budovy bývalé radnice na Brněnské ulici. Více než stoletá budova prošla kompletní rekonstrukcí za zhruba 25 milionů korun a našla nové využití jako multifunkční kulturní a společenské centrum města. Knihovna je jeho nejživějším prostorem v budově. Nachází se v přízemí a je zcela bezbariérová.

Můžeme si tu napsat úkoly?

Během krátkých dvou měsíců provozu přilákala knihovna k návštěvě na dva a půl tisíce lidí a zaregistrovala zhruba padesátku zcela nových čtenářů, kteří předtím do staré knihovny vůbec nechodili. Pro malé město se zhruba 5 tisíci obyvateli je to slušné skóre. Důvod je podle knihovnice zřejmý. „Knihovna dříve sídlila v budově kina, prostory

byly ponuré, vybavení zastaralé a navíc se muselo šlapat po schodech. To bylo překážkou jak pro lidi s omezeným pohybem, tak i pro maminky s dětmi. Teď přijedou s kočárkem až dovnitř,“ přiblížila knihovnice Ivana Háková.

Zvýšený zájem návštěvníků nové knihovny podle ní způsobuje i vlnidné a moderní prostředí. „Je tu prostor, světlo, teplo. Dobře se tu pracuje a návštěvníci se tu rádi zdržují, co víc, jsou nadšení. Nechodí si jen půjčovat knihy, zastaví se třeba cestou od lékárny. Přečtou si časopisy a k tomu si dají dobrou kávu nebo čokoládu z automatu, který tu máme,“ přidala knihovnice.

Její slova vzápětí nevědomky potvrdila příchodí maminka s asi osmiletým synem. „Dobrý den, můžeme si tu prosím napsat úkoly? Čekáme na autobus





a ten nám jede až za hodinu,“ vysvětlila a usedla se synem za velký bílý stůl, na něhož dopadalo velké množství světla. Toho je ostatně dostatek v celém prostoru knihovny.

V Pohořelicích dali knihovně nový rozměr. Žije

Stačilo posedět v knihovně jen chvíli a pozorovat chování návštěvníků. Poznání bylo naprosto zřejmé. Pohořelickým se totiž podařilo něco neobvyklého. Vybudovat kultivovaný a funkční veřejný prostor, v němž se schází lidé rádi. Jakoby vytěsnili prostor pro všudypřítomnou virtuální sociální síť a místo ní nabídli lidem tu skutečnou, osobní. Ani děcka nespěchají domů k počítačům. „Scházíme se tu s holkama každé odpoledne, někdy přemlouváme i rodiče, abychom tu mohli zůstat i déle. Je to tady dobré,“ potvrdila i Karolína Koubová s kamarádkami Eliškou, Bárou a Evou. „Jen nesmíme dělat lumpárny a rambajs, ale to nám nevadí,“ dodala děvčata.

Úsilí i nemalé peníze, které vložilo vedení pohořelické radnice do vybudování nové knihovny, se vyplatilo. Provoz a zájem lidí to dokazuje. „Když jsme zvažovali úpravy knihovny, chtěli jsme obsáhnout všechny věkové skupiny, děti, mládež i důchodce, aby tady každý našel nějaký svůj koutek, kde by si mohl posedět, popovídat a přelíst nějakou knihu.



To, že se tu lidé schází rádi i k vzájemnému popovídání, je bonusem navíc," hodnotí provoz místostarosta Miroslav Novák.

Vsadili na profesionály

Svoje představy o funkčnosti prostoru vložili Pohořelí do rukou odborníků. Knihovně dominuje

bílá barva a světlo. Moderní prostor však nepostrádá prvky původní historie. Připomínají ji okna s půloblouky nebo grafická silueta radniční věže na bočních stěnách knižních regálů. „Bylo naší snahou vytvořit prostor, v kterém budou dominantou knížky. Nábytek byl až druhotnou záležitostí," objasnil záměr designér Pavel Bureš z ABN Design Brno.





Z jeho dílny získaly Pohořelice nejen nadčasový vzhled knihovny, ale také funkční uspořádání a prvky. Například skříňky na oděvní svršky, či batůžky školáků využívají všichni s naprostou samozřejmostí. Oddělený dětský kout skýtá soukromí a nepostrádá barevnost. Instalace velkoplošné obrazovky dává prostor dalšímu využití. K promítání tematických filmů, cestopisů, či k prezentaci tvůrců, například při autorském čtení. Mysleno bylo na prostor k besedám, velké stoly umožňují například školákům pracovat na tvorbě referátů z literatury.

Třeba si jen přečíst ráno noviny

Nové prostředí je však také inspirativní pro další plány. „Už nyní zprovozňujeme v knihovně informační centrum pro turisty, chceme požádat o grant na vytvoření Family Pointu, místa se zázemím pro nejmenší děti, aby si maminky mohly v klidu vybrat knihu nebo časopis. Knihovnu využívají například studenti Univerzity třetího věku,“ nastínila další využití vedoucí Kulturního informačního centra města Pohořelice Alena Bilavčíková, která má na starosti i provoz knihovny.

Podle ní bude z knihovny v brzké době také oficiální čítárna denního tisku. Už jsme objednali předplatné a od března rozšíříme provozní dobu o více dopoledních hodin. To znamená třikrát týdně od 9 do 11 hodin, odpolední otevření

doba zůstane beze změny. To jest denně od 12 do 18 hodin,“ upřesnila Bilavčíková.

Novinkou je také on-line propojení účetního systému knihovny s ekonomickým softwarem na radnici, která se nachází na druhém konci města.

Knihovna Pohořelice disponuje zhruba 20 tisíci svazky knih a patří mezi profesionální knihovny v regionu Brněnska¹. Je součástí 112 let staré budovy někdejší radnice, která prošla kompletní rekonstrukcí. Nyní slouží jako moderní kulturní a vzdělávací centrum. Oficiální otevření se uskutečnilo ve středu 2. prosince 2015 za účasti představitelů města, projektantů a stavebních firem. Přítomna byla také ilustrátorka Vlasta Švejdomá, kterou k Pohořelicím pojí přátelské vazby.

Ve dvoupodlažní budově se kromě knihovny nachází také kulturní sál, obřadní síň i výstavní prostory. Své zázemí tu našla i zájmová sdružení jako například ochotníci z Divadelního Ansámblu Pohoda, Muzejní spolek, výtvarníci ze sdružení Amis Art, sbor Mužáků, taneční kroužek Novoveská štítka, Místní akční skupina (MAS) Podbrněnsko a řada dalších.

Město Pohořelice investovalo do oprav a vybavení interiérů více než 25 milionů korun. A to výhradně

¹ Pozn. red.: Z důvodu historické příslušnosti Pohořelice do okresu Břeclav, do roku 2006, zůstala výkonem regionálních funkcí pověřena Městská knihovna Břeclav.



z vlastních prostředků. Dotaci ve výši 970 tisíc korun získalo pouze na zateplení kulturního sálu. „Jsem rád, že se nám po roce a půl usilovné práce podařilo budovu bývalé radnice zrekonstruovat. Je to významná stavba v našem městě a stává se plnohodnotným kulturním centrem nejen pro obyvatele Pohořelic, ale pro celý region,“ shrnul starosta města Josef Svoboda.

Zajímavosti z historie

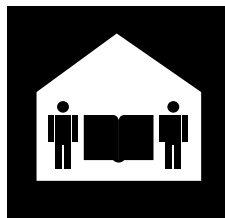
Budova dnes již bývalé radnice, v níž se knihovna nachází, byla postavena v roce 1903 jako reprezentativní sídlo městské spořitelny. V prvním patře byly

již tehdy místnosti pronajaty městskému úřadu Pohořelice. Později přešla budova zcela do vlastnictví města a radnici byla až do roku 2004. Tehdy se úřad přestěhoval do nového sídla na Vídeňské ulici.

Z balkónu někdejší radnice bývaly pronášeny důležité projevy v obdobích velkých historických změn. Například při vzniku Československé republiky v roce 1918 nebo v době připojení Pohořelice k Říši po Mnichovské dohodě v roce 1938 a jejich obsazení německým vojskem.

*Dagmar Sedláčková Humpolíková
info@hojapartner.cz*

Po stopách našich předků v knihovnách



Městská knihovna Hodonín, která je pověřena výkonem regionálních funkcí v okrese Hodonín, se stará celkem o 79 knihoven, z toho je 63 neprofesionálních. Na základě podnětů z malých knihoven, které měly zájem o besedy s regionálními autory, ale rozpočet zřizovatele nedovoloval financovat tyto akce, se regionální oddělení Městské knihovny v Hodoníně rozhodlo vymyslet pilotní projekt besed pod názvem „Stopy našich předků v dílech regionálních autorů“.

Jednalo se o sérii besed čtyř autorů v sedmi malých knihovnách. Byli osloveni spisovatelé Naděžda Horáková, Petr Gruber, Jan Pavlík a Jiří Jilík, kteří se ve své tvorbě zabývají historií a oblastí našeho regionu a jsou vyhledávanými a často půjčovanými autory v knihovnách.

Přednášky byly realizovány během září a října v sedmi obcích regionu – v knihovnách Archlebov, Labuty, Uhřice, Kelčany, Sudoměřice, Skoronice a Kuželov.

Finanční prostředky na tento projekt získala Městská knihovna z dotace Knihovna 21. století poskytované Ministerstvem kultury ČR a z dotace

Jihomoravského kraje na výkon regionálních funkcí. Městská knihovna Hodonín se na projektu podílela propagací, tiskem plakátů a také do knihoven připravila speciální výměnné soubory s knihami autora, který v knihovně přednášel. Také v případě potřeby zajistila techniku – notebook, dataprojektor, popř. promítací plátno a mikrofony.

Knihovny ve spolupráci s místními mateřskými a základními školami připravily soutěž a následně výstavku dětských prací na téma „Jak si představuji svého předka“.

Tyto obrázky byly většinou anonymně vyhodnoceny a výhercům byly na začátku přednášky



29. 9. 2015 - Jiří Jilík - Labuty







Nad'á Horáková - Sudoměřice

rukou „slavného autora“ předány malé ceny, které věnovaly dětem obecní úřady.

Hlavním cílem projektu bylo přiblížit tvorbu regionálních autorů čtenářům těch nejmenších knihoven prostřednictvím přímého kontaktu s autorem, obohatit kulturní a společenský život v obci, podpořit lokální patriotismus poznáváním historie a tradic a zejména oživit spolupráci mezi občany a knihovnou. Návštěvníkům se akce velmi líbily, o čemž svědčí i jejich početná účast, která byla v rozmezí od 7 do 95.

Myslím si, že i dětem, které malovaly obrázky, toto téma přineslo trochu poznání a zamyšlení nad minulostí, ať už se to týkalo obrázků princezen, pračlověka, babičky v kuchyni, dědečka v uniformě

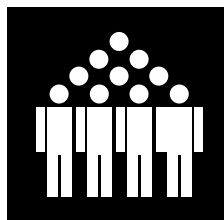


nebo třeba větrného mlýna a houslí. A jak si představujete svého předka Vy?

Jitka Štípská

Stipska.Jitka@knihovnahod.cz

Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje 2015



Závěr roku patří v Moravské zemské knihovně již tradičně oceňování jihomoravských knihoven. V úterý 15. prosince 2015 získalo sedm obecních knihoven ocenění za nadstandardní rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb v obci a podporu kulturního a společenského života.

Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje se uskutečnilo pod záštitou JMK za přítomnosti náměstka hejtmana Jihomoravského kraje Ing. Stanislava Juránka, ředitele MZK prof. PhDr. Tomáše Kubíčka, Ph.D. a radního za oblast kultury Ing. Jiřího Němce. Z jejich rukou převzaly cenu „Nejlepší obecní knihovna roku“ vybrané knihovny jednotlivých okresů.

- V okrese Blansko *Obecní knihovna Kuničky*, která se stala centrem pro setkávání všech generací – knihovnice Marie Perglerová.
- Za Brno-město *pobočka Knihovny Jiřího Mahena v Žebětíně*, aktivně spolupracující s úřadem městské části, školami i zájmovými organizacemi v místě – knihovnice Hana Forejtová.
- V okrese Brno-venkov *Obecní knihovna Březina* s narůstajícím počtem čtenářů, služeb i výpůjček – knihovnice Damaris Pospíšilová.
- Na Břeclavsku *Obecní knihovna Vrbice* nabízející prostor pro jednání, vzdělávání, tvoření i odpočinek všem občanům – knihovnice Bc. Klára Beranová.
- Za okres Hodonín *Obecní knihovna Šardice*, v níž zásluhou nového prostředí a modernizace služeb došlo k velkému nárůstu čtenářů i návštěvníků – knihovnice Marie Olšerová.
- Na Vyškovsku *Knihovna Moravské Málkovic* se sídlem v budově školy, která se úspěšně věnuje práci s dětským čtenářem – knihovnice Mgr. Iva Jenerálová.
- V okrese Znojmo *Obecní knihovna ve Ctidružicích* plnící současně roli informačního a multifunkčního centra – knihovnice Martina Lendlerová.

„Moravská zemská knihovna si nesmírně váží obrovského nasazení knihovníků v jihomoravských obcích,“ uvedl ředitel MZK Tomáš Kubíček. „Tyto obecní knihovny jsou mimořádně důležité, protože představují skutečná komunitní centra. Už dávno nejsou pouze půjčovnami knih, ale staly se místy pro setkávání, vzdělávání i společenskou diskusi. Ocenění, které Moravská zemská knihovna uděluje, zohledňuje především tento komplexní charakter veřejné služby knihoven. Bez vstřícného přístupu zřizovatelů knihoven by však nic z toho nebylo možné, a i jim patří náš





dík.“ Poděkování se kromě zřizovatelů dostalo také vedoucím regionálních oddělení jednotlivých pověřených knihoven.

V průběhu setkání zaznělo několik skladeb v podání Paradise trio ze ZUŠ Universum pod

vedením Jany Boudjaoui Havlové a herec Cyril Drozda přednesl fejeton Karla Čapka „Kam se dějí knížky“, uveřejněný 5. prosince 1926 v Lidových novinách. Činnost zábavného vědeckého parku VIDA! science centrum a možnosti jeho



prezentace v knihovnách představil jeho ředitel Mgr. Lukáš Richter. Na uspořádání akce se vedle Jihomoravského kraje podílely firmy Ceiba, Megabooks a Interiéry Toman.

V roce 2016 se připravuje další ročník slavnostního setkání, tentokrát věnovaný profesionálním

knihovnám na Jižní Moravě. Opět se tak dočkají uznání knihovny, které se podílí na rozvoji kvalitních knihovnických a informačních služeb v našem kraji.

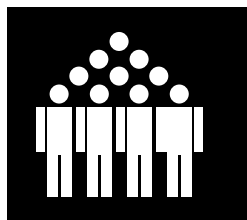
*Jan Lidmila
lidmila@mzk.cz*







Vysokoškolské vzdělávání knihovníků musí reflektovat zejména práci s dokumenty, informacemi a znalostmi



Mezinárodní konferenci **KNIHA VE 21. STOLETÍ** organizovala ve dnech 16.–18. února 2016 Slezská univerzita v Opavě Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě Ústav bohemistiky a knihovnictví - oddělení knihovnictví, které již jedenáctým rokem šíří celostátní osvětovou kampaň o důležitosti knihy, knihoven a čtení. Tématem jednání letošního ročníku bylo Redefinování role knihoven ve 21. století. Úvodní referát přednesl profesor Tomáš Kubiček, ředitel Moravské zemské knihovny v Brně. Zamýšlel se nad základními a neměnnými funkcemi knihovny. Svět se mění – knihovna ne. Knihovna je stabilní jistota v nestabilním světě.

Cílem konference bylo propojit teorii s praxí. Na konferenci vystoupila řada renomovaných odborníků nejen z oblasti knihovnictví. Ve dvou dnech zaznělo celkem dvacet referátů, z toho dvanáct zahraničních. Netradičně o boření mýtů v kariéře a o mezilidských vztazích pohovořil Pavel Vosoba, spisovatel a spoluzakladatel poradenské firmy M. C. Triton. Hlavními tématy byly digitální služby, kyberprostor knihoven a trendy a směry vysokoškolského vzdělávání knihovníků. Ale i role knihoven jako center znalostí pro 21. století, jak by mohly a měly prospět ke zmenšování „digitální přehrad“ mezi lidmi. Jakou roli hrají a chtějí hrát v budování místních komunit a další.

O flexibilní knihovnické identitě a o výzkumech Library and Information Studies/Science (LIS) zahajoval svým referátem **Benchmarking: profese knihovník a studijní program Informační studia a knihovnictví** třetí den konference (zahraniční sekci) **profesor Dušan Katusčák** – dlouholetý bývalý ředitel Slovenské národní knihovny v Martině a profesor katedry mediamatiky a kulturního dědictví Fakulty humanitních věd Žilinské univerzity v Žilině. Představil žilinský projekt ADAMIS – adaptace programu LIS UNIZA na podmínky znalostní společnosti. Zamýšlel se nad fragmentací vzdělávání v oboru LIS v Evropě. Hledal historické souvislosti a mapoval rozdílný vývoj v závislosti na

kulturách, vědě, vzdělávání a hospodářství v zemích Evropské unie. Konstatoval, že se dají najít rysy podobnosti, které existují napříč jmenovaným rozdíly. Avšak převládají odlišné směry vzdělávání, které souvisí zejména s velikostí země a s možnostmi zaměstnávání absolventů. Větší země jako Německo, Itálie, Španělsko, Velká Británie a Francie, USA ad. mají vzdělávání v oboru LIS diverzifikované. Vycházejí ze specializace a disciplíny LIS, připravují potřebné programy, které musí studenti LIS absolvovat, aby uspěli na trhu práce,

nemusí se nutně jednat jen o práci v knihovnách. Proti tomu menší státy, např. Slovensko, mají akreditovaný jeden, maximálně dva programy, které musí být univerzální, ale i dostatečně specializované, aby dokázaly na potřebné úrovni reagovat na měnící se potřeby znalostní společnosti a na uplatnitelnost absolventů na trhu práce. U nás v České republice je akreditován jen jeden studijní program Informační studia a knihovnictví (kompatibilita s LIS), na který navazují různé obory. Profesor Dušan Katusčák zdůraznil, že by mělo být naší snahou sblížení a standardizace vzdělávání v oboru LIS v Evropě, ale i v součinnosti s USA tak, aby naši absolventi našli uplatnění i v zahraničí. A také aby se nevytratilo z kurikula LIS/ISK to hlavní, a to je práce s dokumenty ve všech možných směrech. Je potřeba si uvědomit, že práce s dokumenty je ve



Country	Population (in millions) ¹	Institutions offering LIS education	Institutions offering undergraduate LIS education	Institutions offering postgraduate LIS education
Austria	8.4	3	2	3
Belgium	11.1	11	9	4
Bulgaria	7.3	2	2	2
Croatia	4.3	3	3	3
Czech Republic	10.5	7	7	5
Denmark	5.6	1	1	1
Estonia	1.3	2	1	2
Finland	5.4	4	4	3
France	65.3	31	28	25
Germany	80.3	17	16	14
Greece	11.1	3	3	0
Hungary	9.9	10	10	5
Ireland	4.6	1	1	1
Italy	59.4	58	53	22
Latvia	2.0	1	1	1
Lithuania	3.0	1	1	1
Malta	0.4	1	1	0
Netherlands	16.7	6	6	1
Poland	38.5	12	12	8
Portugal	10.5	4	4	3
Romania	20.0	3	2	2
Slovakia	5.4	1	1	1
Slovenia	2.1	1	1	1
Spain	46.8	15	12	13
Sweden	9.5	7	4	6
United Kingdom	63.5	15	9	15
Total	≈ 500 million	220	194	142

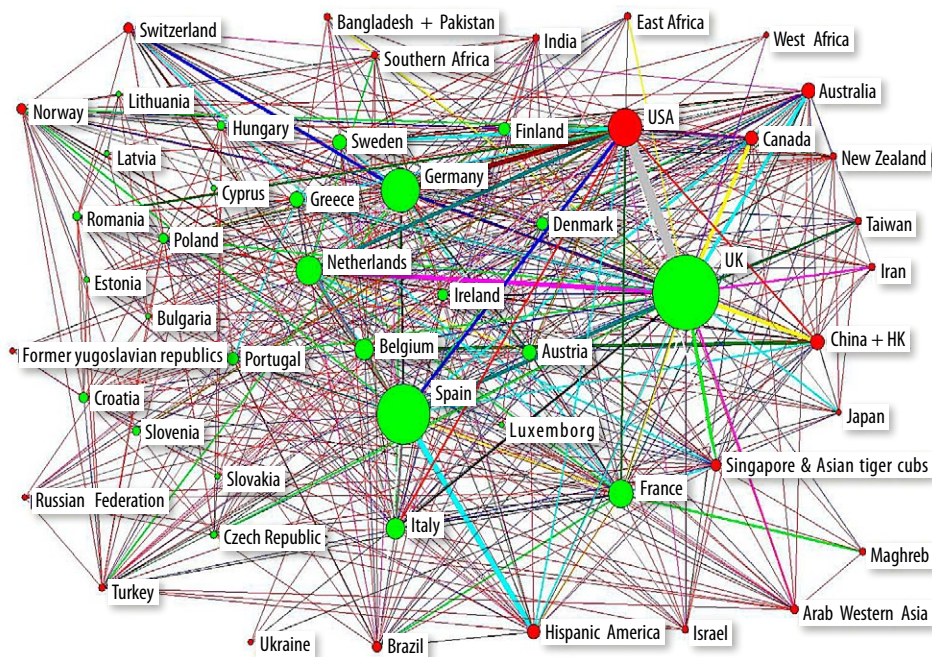
Tabulka č.1 Institutions offering LIS related degrees by country (Zdroj: <http://bid.ub.edu/en/35/borrego.htm>)

všech zemích stejná. V Evropě neexistuje žádný de iure standard vzdělávání v LIS. Určité usměrňování v této oblasti můžeme najít v pravidlech a doporučeních EUCLID, v pravidlech IFLA pro LIS a ve School. Existuje terminologická kompatibilita, pokud jde o názvy a obsahy předmětů.

Výzkumy LIS v Evropě: Podle IFLA Guide z roku 2007 bylo v Evropě 223 vzdělávacích center LIS v 26 zemích. Většina vzdělávacích institucí (70) působí v rámci oboru Humanities – humanitní vědy, což je 31,8 %. Tabulka č. 1 je z roku 2015 – autor Ángel Borrego University of Barcelona. Znázorňuje instituce, které nabízejí různé stupně (SŠ, VOŠ, VŠ – bakalářský, magisterský, doktorský stupeň) LIS podle zemí.

Zajímavý je výzkum LIS, který realizovali v roce 2015 ve Španělsku Jordi Ardanuy a Cristóbal

Urbano. Autoři zpracovali 29 337 bibliografických záznamů (8 732 z nich ze zemí EU). Uskutečnili bibliometrický průzkum 28 zemí EU (viz graf č. 2), ze kterého vzešlo pořadí priorit a výzkumných témat: na prvním místě se umístil informační systém, dále empirický výzkum, bibliometrie, informační průzkum, knihovny, management znalostí, internet, open acces, informační management a citační analýza, akademické knihovny, metadata, informační technologie a hodnocení. K osobnostním předpokladům pro studium LIS patří zejména láska ke znalostem a učení, chuť pracovat s lidmi, láska ke knihám, všeobecné vzdělání, silné organizační schopnosti, matematika – dobrá práce s čísly, přátelství, etika, sympatičnost a afinita pro práci s velkými objemy informací a všeobecná počítačová zručnost.



Graf č. 2 Bibliometrický průzkum 28 zemí EU

Co se učí v LIS (povinné kurzy): seřazeno podle frekvence výskytu od největší po nejmenší – na prvním místě je to kurz organizace informací a znalostí, dále referenční a informační zdroje a služby, úvod do LIS, informační prostředí, management, výzkumy v LIS, informační technologie, budování sbírek, informační chování člověka a jeho informační potřeby, stáže a praxe. Obor LIS a SP Informační studia a knihovnictví (ISK) mají „flexibilní identitu“. Pokud se nenaváže identita LIS/ISK na dokumenty a zaznamenané informace a znalosti, zanikne.

Výzvy pro knihovnickou komunitu: profesor Dušan Katuščák považuje situaci za kritickou a domnívá se, že se knihovnická identita ztratila. Je potřeba si uvědomit, že pro stabilitu a rozvoj knihovnictví je důležité, aby odborné činnosti v knihovnách vykonávali kvalifikovaní knihovníci. Např. v Německu je knihovníkem jen vystudovaný odborník, ostatní zaměstnanci jsou asistenti. U nás přetrvává názor, že každý kdo pracuje v knihovně, je knihovník. Je nutné, aby v knihovnách pracovali absolventi knihovnických VŠ, případně odborných středních knihovnických škol – podle profesního

katalogu. Zejména zdůraznil, že řídit knihovny by měli odborníci, kteří vystudovali knihovnickou vysokou školu. V praxi se někdy stává, že knihovny řídí nejen neknihovníci, ale i nemanazeři. To vede ke zjednodušenému pohledu na knihovnickou profesi jako takovou. Pro koho vzděláváme studenty? V praxi je nutné upravit platové tabulky, zavést atestace knihovníků, přesně specifikovat profesi a obsah knihovnické činnosti. Kdo jsou naši absolventi – knihovníci, informační pracovníci, informační specialisté, mediamatici aj.? American Library Association (ALA) v USA specifikuje požadavky kladené na knihovníky a určuje, v jakých oblastech by se měli vzdělávat, např. archivní studia, knižní kultura, služby pro děti a mládež, digitální knihovny, management dokumentu ad.

Závěr konference, na kterou se sjeli knihovníci, vedoucí knihovny z celé republiky a pedagogové z různých českých i zahraničních univerzit (175 účastníků), patřil paní ředitelce Hornozemplánské knihovny ve Vranově nad Teplou Mgr. Emílii Antolíkové, která se pokusila srovnat slovenské a české knihovny a odpovědět na otázku, zda jsou

slovenské knihovny TOP. Všichni řečníci zmínili obrovský potenciál knihoven ve znalostní společnosti 21. století.

Spolupořadatelé: Svaz knihovníků a informačních pracovníků 10; Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, Moravská zemská knihovna v Brně

Sponzoři: Ceiba spol. s r. o.; KP-SYS spol. s r. o.; Cosmotron Bohemia s. r. o.

Mediaální partneři: Národní knihovna ČR – Knihovna plus, Knihovna knihovnická revue, Bulletin SKIP

Partneři: město Opava, Moravskoslezský kraj

Více informací (prezentace, sborníky ad.) na <http://K21.fpf.slu.cz>

Další dotazy vám ráda zodpoví vedoucí oddělení knihovnictví Ústavu bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty v Opavě Slezské univerzity v Opavě PhDr. Libuše Foberová, Ph.D., tel.: 00420 607 755 899, email: libuse.foberova@fpf.slu.cz.

*Libuše Foberová
libuse.foberova@centrum.cz*

Bude vás zajímat, že...

... Knihy znovu nalezené. Projekt Národní knihovny v Praze a zahraničního partnera norské instituce Stiftelsen Arkivet. Náplní projektu je, aby se knihy, které byly zavlčeny na české území v letech II. světové války či těsně po ní, zaevidovaly podle platných standardů a bezpečně uložily. Součástí těchto aktivit je i vyjasnění právního rámce a zjištění širšího dějinného kontextu, který se ke knihám váže. V plánu je zpracovat 12 000 knihovních dokumentů. S norským partnerem je zejména úzká spolupráce na prezentaci výsledků bádání. Projekt začal 1. ledna 2015, uskuteční se pracovní setkání s norskými partnery a v březnu 2016 se konaly dvě výstavy spojené s odbornými semináři. Završením bude vydání publikace a oficiální konec projektu 31. května 2016.

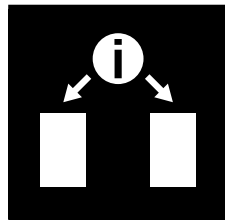
... 50 let značky nakladatelství Academia. Nakladatelství vzniklo v roce 1953 původně jako nakladatelství Československé Akademie věd (ČSAV). Název Academia získalo v souvislosti s tehdejšími uvolněním politické atmosféry v roce 1966. Od poloviny šedesátých let začala i krajská, následně i celostátní nakladatelství nahrazovat své původní názvy jednoduššími a výstižnějšími např. v Brně nakladatelství Blok, z celostátních nakladatelství Odeon nebo Svoboda. Na padesáti letech značky nakladatelství

Academia se odráží nejen vědecká, ale i kulturní historie naší země.

... Unijazz – sdružení pro podporu kulturních aktivit pod tímto názvem pracuje od roku 1987. Je jednou z organizací navazujících na aktivity bývalé jazzové sekce. Vydává časopis a od roku 1994 provozuje knihovnu a čítárnu (v Jindřišské ulici v Praze), která je každý den otevřená od 14 do 22 hodin a konají se zde nejružnější kulturní akce. Pobočný spolek v Brně (od roku 2015) pořádá od března do května tohoto roku ve spolupráci s Nadačním fondem obětí holocaustu a Knihovnou Jiřího Mahena cyklus filmových projekcí s úvodními přednáškami Pavla Taussiga nazvaný Osobnosti české kultury v kontextu holocaustu.

... Karel Pacner, autor literatury faktu tematicky zaměřené na kosmonautiku a výzkum vesmíru, se narodil 29. března 1936 v Janovicích nad Úhlavou. Byl novinářem, vědeckým komentátorem a redaktorem deníku Mladá fronta. Postupně se soustředil na popularizaci vědy a techniky a specializoval se na kosmonautiku. Navštěvoval světové výzkumné ústavy a kosmická střediska. Jeho knihy mají dnes již cenu historickou, dokumentují lety prvních kosmických lodí s kosmonauty např. Ve skafandru nad planetou, ... a velký skok pro lidstvo, Devět dnů kosmických a d.

Příprava informačních profesionálů: stabilní. Nebát se „zůstat svými“, nepodbízet se, a přesto sledovat vývoj a moderní trendy



Tento článek je malou částí příspěvku připravovaného pro sborník konference K21 Knihy ve 21. století Redefinování role knihoven ve 21. století konané v únoru 2016 péčí Ústavu bohemistiky a knihovnictví FPF Slezské univerzity v Opavě.

Pro současný knihovnicko-informační svět institucí i škol je důležité systémové vzdělávání, které zabezpečí přípravu a vzdělání budoucím informačním profesionálům a knihovníkům a které má celou řadu podob a modifikací. Tento příspěvek je orientován spíše do oblasti vysokoškolské přípravy informačního profesionála, který se ponejvíce uplatní v oblasti knihovnicko-informační a zároveň je připraven i na další profese v informační ekonomice a informační společnosti. Orientace příspěvku na formální vysokoškolskou přípravu však není výhradní a je možno spatřovat řadu podnětů pro oborové vzdělávání obecně. Vzdělávání jako takové je klíčovou záležitostí pro rozvoj a kultivaci informačního profesionála coby „lidského zdroje“, jak bývá terminologicky člověk v pracovním procesu často takto neosobně nazýván.

Oblast tzv. *LIS education* (*library and information science education*) je velmi perspektivní, přestože je v mnohém tradiční, drží se bez větších výkyvů desítky let, a zároveň je moderní a obohacující se mnoha technologickými nebo obecně společenskými trendy. V České republice je terminologie zastřešujícího oboru podobná, ale názvově přeci jen jiná, a to **Informační studia a knihovnictví (dále INSK)**. Tento studijní program a studijní obor velmi dobře navázal na dřívější obory typu např. Vědeckých informací a knihovnictví (FF Univerzity Karlovy) nebo Vědeckotechnické informace (Vysoká škola ekonomická).

V současnosti je jádrové oborové vzdělávání univerzitního typu dislokováno na třech univerzitách: Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita v Brně a Slezská univerzita v Opavě.

Do tohoto výčtu nejsou zmiňovány právě obory, které sice uvažují dokumentovou komunikaci, ale např. jsou více orientovány na literaturu, anebo naopak jsou spíše techničtějšího zaměření, také se jedná o pedagogické uplatnění oboru INSK a jeho témat informačních studií a knihovnictví, ale nejde zde o studium jádra oboru *Informační studia a knihovnictví* primárně. To opravdu naplňují jen pracoviště zmíněných univerzit.

Vývoj informační společnosti zaznamenává poměrně rychlý vývoj, a přestože by tato dynamika mohla svádět k silné potřebě restrukturalizace formálního vzdělávání v oboru *Informační studia a knihovnictví*, není tomu tak dlouhodobě, a je také polemickou otázkou, zda je to také vůbec nutné a zda by se školy knihovnicko-informační sféry neměly držet svých typických témat oborového jádra, ale pochoptitelně s ohledem zejména na technologické trendy. Toto vůbec neznamená negovat zájem o mezioborové souvislosti nebo určitá moderní či módní témata, ale vědomí si určité integrity studijního oboru INSK, a to ve světě i u nás, je při sledování vývoje informační společnosti a informační ekonomiky dokonce konkurenční výhodou.

Vývoj informačně-knihovnického akademického systému vzdělávání je diskutovaný, nesourodý, ale zároveň ve značné míře integrující a v Evropě respektující tzv. boloňské principy kompatibilního strukturovaného formálního vzdělání. V Evropě a ve světě jsou tedy dnes preferovány struktury bakalářského studia, magisterského a doktorského studia. Ty na rozdíl od jiných oborů, které tuto strukturu studia

ne vždy vyznávají, např. se jim nelíbí rozdělení na bakalářský a magisterský stupeň, jsou pro obor INSK žádoucí a osvědčené a obohacující. Formy prezenční a „v nějaké formě distanční“ jsou rovněž podporovány všemi školami INSK v ČR. V České republice je tento záměr realizován tedy již mnoho let. Distanční formy studia jsou podporovány (e-learning, blended learning) a je zde vidět i spolupráce mezi akademickými institucemi a institucemi zajišťující celoživotní učení, např. již zmíněnými formami distančními s využitím moderních technologií. Také neuvěřitelné rozšíření internetu přichází zejména s otevřenými principy vzdělávání. Role celoživotního vzdělávání a učení je žádoucí a díky vzdělávacím strukturám knihoven i osvědčená a rozšířená.

V mnoha školách v Evropě i ve světě (určitě někde i vlivem školného) začínající studenti myslí na konkrétní uplatnění ve specializaci informačně-knihovnického sektoru (např. školní knihovník, či vědí, že budou pracovat nejspíše v lékařské nebo akademické knihovně). V ČR díky jiné struktuře pracovního trhu a dynamice informačního sektoru to většina nastupujících studentů netuší a jejich zájem o pracovní místo se utváří spíše před koncem studií, nicméně je pozitivní, že naprostá většina z nich chce získat poměrně široké spektrum pracovních zkušeností ještě během studií.

Ambivalence „*humanitní a sociálně-vědní studia versus techničtěji orientovaná informačně-knihovnická studia*“ je diskutujícím a nejasným problémem mnohých škol ve světě i ČR obecně. Nezávislé a samostatné školy tento problém nemusí řešit tak silně, jako je to složité u škol, kde informačně-knihovnická studia jsou ve složitých strukturách fakult filozofických a humanitních. I tento problém je znát v ČR a ne všechny školy se s ním srovnávají snadno (důvodem může být např. i nejednoduchý způsob akreditací), nedostatek kvalifikovaných učitelů v informační vědě a knihovnictví, i když to se za posledních patnáct dvacet let radikálně změnilo. V každém případě větší propojení informačně-knihovnických studií s počítačovou vědou a technickými tématy je otázkou jasnou a měla by tato orientace převažovat, resp.

zásadně ji nezanedbat. Zároveň to znamená respektování předmětů a témat humanitních a sociálních věd, např. v oblasti knihovědné, literárních věd, sociologie, psychologie, lingvistiky a řady dalších oborů, které utvářely některé základy oborů INSK. Určitě je vhodná vyváženost s možností specializace absolvoujícího knihovnicko-informačního specialisty.

Téma rozvoje informačně-knihovnického akademického vzdělávání je diskutovanou záležitostí. Je celá řada představ na úrovni jednotlivých škol nebo jednotlivců – osobností oblasti „LIS education“, ale je možno se zpětně podívat na jednu událost, jejíž výstup je nadčasový a platný nejen dnes, ale i do budoucna. Dokonce existuje, a to je důležité, integrující písemný výstup v podobě monografie, která je dostupná v elektronické podobě.

V srpnu 2005 se v Dánsku na *Royal School of Library and Information Science* konala porada/konference představitelů informačně-knihovnických škol (účast za ČR a Slovensko byla rovněž), kdy se vytvořily pracovní skupiny ve 12 skupinách, v podstatě hlavních tématech, které zastřešil název celého fóra „*LIS Education in Europe: Joint Curriculum Development and Bologna Perspectives*“.

K tomuto účelu bylo již na jaře 2005 vytvořeno elektronické diskusní fórum, které vrcholilo intenzivním pracovním setkáním užších týmů právě v Kodani. Výsledkem bylo nadčasové opublikování závěrů a seznámení odborné veřejnosti s výsledky diskusí. Vznikla publikace monografického typu díky několika desítkám autorů [KAJBERG; LØRRING, 2005].

Lze je jistým způsobem považovat všechny **tematické trendové směry** v informačně-knihovnickém vzdělávání, které se opětovně diskutují, stále za platné. Hlavně však je výsledkem psaný text, který je integrující, nikoliv tedy vyjadřující jediný názor nebo názor jedné skupiny. Témata, která hýbají informačně-knihovnickým vzděláváním, jsou následující:

- *LIS curriculum in general*. – Osnovy informačně-knihovnických škol obecně.
- *Cultural heritage and digitisation of the cultural heritage*. – Kulturní dědictví a jeho

digitalizace.

- *Information literacy and learning.* – Informační gramotnost a učení.
- *Information seeking and information retrieval.* – Vyhledávání a získávání informací.
- *The information society: Barriers to the free access to information.* – Informační společnost a bariéry svobodného a volného přístupu k informacím.
- *Knowledge management.* – Řízení znalostí.
- *Knowledge organisation.* – Organizace znalostí.
- *The library in the multi-cultural information society.* – Knihovny v multikulturní informační společnosti.
- *Library and society in a historical perspective.* – Knihovny a společnost v historických perspektivách.
- *Mediation of culture in a European context.* – Zprostředkování kultury v evropském kontextu.
- *Practice and theory: Placements and practical training in libraries and other information agencies.* – Praxe a teorie: umístění a praktická příprava v knihovnách a dalších informačních institucích.
- *Library management and promotion.* – Řízení a podpora knihoven.

Závěr

I s odstupem deseti let se lze podívat na výše uvedená témata kodaňského fóra jako na nosná a pěstující jádro oboru *Informační studia a knihovnictví* a zároveň dovnitř pouštějící četné inspirace souvisejících oborů.

Je proto vhodné udržet vysokoškolské obory INSK v respektování jeho tradičního oborového jádra, aniž to popírá mezioborové souvislosti.

Některé změny v informační společnosti se uskutečňují až příliš rychle a ne vždy vhodná stratifikace společnosti je realitou. Lidská psychika a různé společenské skupiny reagují pomaleji, nebo jsou i frustrovány. A je to přirozené, nikoliv konzervativní chápání světa, kdy knihovny mohou v pozitivních i negativních jevech informační společnosti být velmi nápomocny.

V době *digitálního rozdělení* je role knihoven nejen moderní, ale v podstatě i terapeutická, např. zmírňující nerovnoměrný přístup k informacím. Není proto reálné, že by knihovny měly v dané situaci zaniknout v demokratické a svobodné společnosti, a proto je perspektivní vidět i profesi informačních specialistů a knihovníků. A tato sféra bude potřebovat formální i neformální složky vzdělávání a vzdělání. Na přípravě a výchově se budou podílet vysoké školy a knihovny společně. Obor INSK má velkou výhodu, že je většinou spjat prakticky se světem knihoven a informačních institucí a není od nich oddělen, a to je velmi dobré i z pragmatického hlediska pracovního trhu.

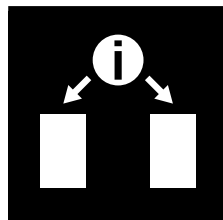
Richard Papík
richard.papik@ff.cuni.cz

Použitá literatura

HOUŠKOVÁ, Zlata; PAPIK, Richard. Trendy rozvoje oborového vzdělávání. In *Knihovny současnosti 2007: sborník z 15. konference, konané ve dnech 11.–13. září 2007 v Seči u Chrudimi*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2007, s. 500–512. Dostupný také z www [cit. 2016-13-08]: <<http://docplayer.cz/5092489-Trendy-rozvoje-oboroveho-vzdelavani.html>>

KAJBERG, L.; LÖRRING, L. (eds.). *European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education*. Copenhagen: The Royal School of Library and Information Science, 2005, 241 s. ISBN 87-7415-292-0.

Papík, R.; Tichý, Z. A. Počítačová kultura knihy nelikviduje. *Knihovna plus* [online]. 2005, č. 1 [cit. 2016-13-08]. Dostupný z [www: <http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/papik.htm>](http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/papik.htm). ISSN 1801-5948.



Firma Megabooks, která provozuje síť knihkupectví Oxford Bookshop a dva specializované obchody Academic Bookshop (odborná literatura) a Librairie Francophone (frankofonní literatura), se zaměřuje na dovoz a distribuci zahraniční literatury již více než 20 let a v současnosti je v celkovém objemu i v šíři své nabídky ve svém oboru největší firmou v zemi.

Oxford Bookshop je knihkupectví se zaměřením na cizojazyčnou literaturu. Najdete u nás dětské knížky, beletrii a učebnice v angličtině, němčině, francouzštině, španělštině, ruštině a portugalštině. Nabízíme také široký výběr slovníků a zjednodušené četby. Prostě vše proto, abychom vám usnadnili výuku jazyků a potěšili srdce knihomolů! Celkem máme šest poboček, a to v Praze, Brně, Ostravě, Olomouci, Plzni a Hradci Králové. Pokud chcete zjistit, co je u nás nového, jestli třeba náhodou neběží nějaká soutěž nebo akce, tak se můžete podívat na náš Facebook, Twitter nebo Instagram.

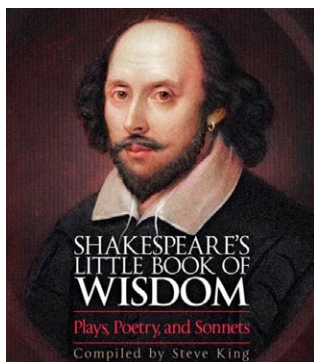
V letošním roce připravujeme řadu novinek z knižního světa. Vybrali jsme z nich tři tituly, které zde krátce představíme.

400 let od úmrtí Williama Shakespeara

Při příležitosti 400. výročí úmrtí slavného dramatika Williama Shakespeara vychází 7. dubna 2016 kniha **Shakespeare's Little Book of Wisdom**, která rozhodně není malá. Na 400 stránkách naleznete více než 250 zrnků moudrosti a inspirace od jednoho z nejslavnějších britských spisovatelů všech dob. V knize jsou rozděleny podle jednotlivých témat jako například láska, hudba, literatura či přátelství. Ben Johnson, Shakespeareův současník, řekl, že jeho hry, básně a sonety „nejsou platné jen pro tuto dobu, ale navždy“

a Shakespearova slova mají trvalý vliv, který stále rezonuje i dnes.

Biografie slavného indického matematika



V roce 1913 dostává anglický matematik G. H. Hardy dopis od mladého indického úředníka Srinivasy Ramanujana, ve kterém se ho Ramanujan ptá na jeho stanovisko ohledně několika svých nápadů týkajících se teorie čísel. Hardy rozpoznává v dopise myšlenky génia a okamžitě pozve Ramanujana do Anglie. Tak začíná jedna z nejmeně pravděpodobných, avšak nejproduktivnějších

spoluprací v oblasti matematiky, které byly kdy zaznamenány. Kniha **The Man Who Knew Infinity** od Roberta Kanigela o tomto mimořádném matematikovi a jeho spolupráci s G. H. Hardym znovu vychází 10. března 2016 při příležitosti uvedení stejnojmenného filmu do kin.

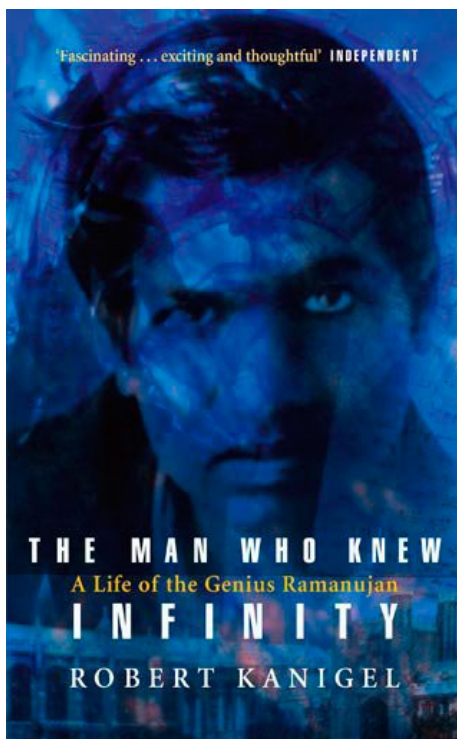
Nová kniha nositele Nobelovy ceny Josepha Stiglitze

31. května 2016 vychází nová kniha od nositele Nobelovy ceny za ekonomiku Josepha Stiglitze s názvem **The Euro: How a Common Currency Threatens the Future of Europe**. Euro mělo sjednotit Evropu a podpořit prosperitu, ve

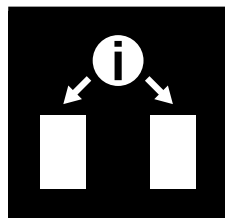
skutečnosti tomu bylo právě naopak. V roce 2008 krize odhalila nedostatky eura, stagnaci Evropy a bezútěšný výhled do budoucnosti. To jsou přímé důsledky základních chyb spojených v integraci projektu: ekonomická integrace překonává politickou integraci. Tato konstrukce podporuje spíše divergenci než konvergenci. Otázkou tedy je, zda může být euro zachráněno? Joseph E. Stiglitz nastiňuje ve své nové knize tři možné cesty: zásadní reformy ve struktuře eurozóny a politiky, dobře řízený konec Evropské unie nebo nový systém „flexibilního eura“.

Na tituly, které máme v nabídce, se můžete podívat na www.megabooks.cz. Pokud u nás nenajdete titul, který hledáte, neváhejte nás kontaktovat na e-mailové adrese orders@megabooks.cz.

Anna Brninská
abrninska@megabooks.cz



Zábavní vědecký park VIDA! V Brně



VIDA!
science|ntrum

Koncem roku 2014 vznikl v Brně moderní zábavní park, o jehož existenci chceme informovat knihovny. Jedná se o mimořádnou příležitost pro poznávání a objevování zákonitostí přírody a celého světa kolem nás.

V bývalém pavilonu D na brněnském výstavišti je na ploše 5 000 m² umístěno přes 150 interaktivních exponátů, které si návštěvníci mohou vyzkoušet a lépe tak porozumět světu kolem nás. Science centrum VIDA! má připraven i doprovodný program zahrnující představení plná vědeckých pokusů a také programy nejen pro školy.

Do prostoru science centra plného přístrojů a her, rozděleného na 4 sekce (Planeta, Civilizace, Člověk a Mikrosvět), mohou přijít celé rodiny, mladší i starší děti s rodiči a strávit zde

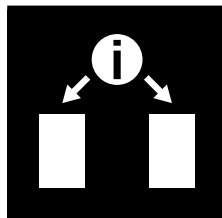


chvíle zábavy a poučení. Knihovny mohou o této zajímavé a přínosné zábavě informovat své návštěvníky, čtenáře pak upozornit na adresu <http://www.vida.cz>. Provozovatelem VIDA-!science centrum je příspěvková organizace Moravian Science Centre Brno, zřízená Jihomoravským krajem.

Hana Laudátová
hana.laudatova@vida.cz



Knihovníci píší o knihách a knihovnách: Poznej svého čtenáře



Víte, čemu je dobré věnovat čas ještě před tím, než začnete psát pozvánku na besedu do knihovny do místní rozhlasové stanice? Než budete informovat v místním měsíčníku o blížící se Noci s Andersenem nebo než na knihovní webové stránky začnete tvořit recenzi na nový přírůstek do knihovního fondu? Určitě je vhodné popřemýšlet nad cílovými čtenáři, pro které budeme mediální sdělení tvořit. Ujasnit si, jakým jazykem bude náš recipient mluvit a tedy i přijímat dané informace, co je pro něj přirozené a pohodlné vnímat. Zkusíme se mu co nejlépe přizpůsobit. V dnešním článku se přesně na takovéto věci zaměříme. Povíme si o cílových skupinách, o jejich dělení a definicích a ukážeme si několik příkladů, kterými se můžeme inspirovat.

Co je cílová skupina?

Jedná se o určitou množinu lidí, kteří mají několik podobných či stejných prvků. Ať už jde o věk, vlastnosti, lidské potřeby, charakteristiky chování, sociální prostředí atd. Můžeme si například představit seniory, sportovce, děti prvního stupně ZŠ, nebo třeba milovníky historických lokomotiv.

Stejně jako komerční společnost, která svoji reklamu zaměřuje pouze na určité zákazníky a klienty, snaží se chápat jejich chování, jejich potřeby a snaží se porozumět jejich způsobu vyjadřování, tak i knihovník musí znát svoji cílovou skupinu, ke které svým mediálním činem hovoří. Abychom té skupině však dokázali porozumět, musíme si ji nejdříve definovat a především si ji musíme zúžit natolik, abychom si následně mohli představit prototyp dané skupiny, tedy typického představitele, objekt, ke kterému následně budeme hovořit. Z výzkumů můžeme podobný proces znát jako vytváření person. Věřte, že následné předání informací recipientovi bude o dost snazší.

Zcela výjimečně se vám stane, že budete cílit na všechny vaše čtenáře (případně i na potenciální návštěvníky knihovny). Dokážu si to představit v případě, že knihovna bude například z důvodu drobné rekonstrukce na pár dní uzavřena. Pak si stejně budete muset napsat zprávu (podobnou tiskové zprávě, kterou jsme

popisovali v čísle 3/2015) a následně si určit strategii, jakým způsobem tyto informace dále distribuovat školám, seniorům, maminkám na mateřské nebo vysokoškolským studentům. Čili se stejně dostanete k vytváření jednotlivých cílových skupin neboli dílčích množin. A sjednocením těchto množin musíte dostat celkový součet všech vašich čtenářů, ke kterým se zpráva musí dostat.

Podle toho, jakým způsobem si určíme cílovou skupinu (nebo taktéž komunikační publikum), si budeme vybírat také médium. V podstatě je téměř jisté, že nebudete zvát na přednášku určenou především pro seniory pouze skrze sociální síť. Taktéž nebudete lákat nové čtenáře postery vyvěšenými v knihovně. Vždy je vhodné vybrat si pro každou personu typické médium.

Příkladem nám mohou být různé rozhlasové stanice. Posluchači největších komerčních rozhlasových stanic předpokládají, že ve vysílání zazní převážně populární písničky obecně známých interpretů hlavního komerčního proudu, tak i příjemci žánrově zaměřených rádií usilují o vybranou hudbu lahodící jejich osobnímu vkusu. A stejně jako posluchači rozhlasových stanic očekávají naplnění svých potřeb, tak i návštěvníci vaší knihovny očekávají, že potřebná informace o dočasném uzavření knihovny či o zajímavé besedě se objeví v médiu, které

sledují. Proto i pozvánka na výstavu fotografií historických lokomotiv by se neměla objevit pouze na internetových stránkách knihovny, ale také například na webovém portále milovníků vlaků nebo v časopise zaměřeném na veterány a historické vozy.

Nesmíme však zapomínat také na to, že cílovou skupinu neurčují pouze vnitřní charakteristiky jedinců, ale také vnější faktory.

Naše publikum může určovat například konkrétní médium. Může to být publikum jednoho zpěváka, může to být také publikum jednoho konkrétního časopisu. Dále se může publikum definovat konkrétním typem produktu. Pak může jít například o fanoušky jednoho sportu, o milovníky filmů pro pamětníky apod. Dále můžeme publikum definovat genderově, demograficky, vzděláním nebo sociálním statutem.

Kalkulovat musíme také s časem. Komerční společnosti si rovněž vybírají, ve kterou vysílací dobu poběží v rámci televizního vysílání reklama na jejich úžasný a bezkonkurenční produkt. V případě tištěných médií musíme uvažovat také o časech, kdy se koná událost, na kterou chceme návštěvníky zvát, jak často se dané periodikum vydává, abychom neumístili pozvánku příliš brzy, nebo nedej bože až po skončení události. Pokud chceme své recipienty informovat skrze místní rozhlasovou stanici, musíme popřemýšlet o vysílacích časech. Žena na mateřské dovolené si doma zapne svůj přijímač nejspíš v době, kdy žehlí pracovní košile svému muži. Ten ovšem nejčastěji poslouchá rádio ve svém automobilu během cesty z práce.

Pokud své cílové skupině vyberete to správné médium a vhodně zvolíte čas předání informace, musíte opět uvažovat nad slovy, které pro komunikaci použijete. Některé publikum uvítá seriózní zprávu, jiné zase ocení vtipnější podtext. Na dětské publikum zase musíte hravě a barevně. Musíte zapojit také více představivosti. Představme si typické hlášení obecního rozhlasu na vesnici, kde se mezi zprávou o odečítání vodoměrů a upozorněním na dvoutýdenní dovolenou praktického lékaře objeví pozvánka na scénické čtení knihy Alana Alexandra Milneho v úterý v 17 hodin v naší knihovně. Všechny

děti jsou srdečně zvány. Tuto informaci možná uslyší babička, která to řekne dceři a ta možná vezme své děti do knihovny. Pokud ovšem informace přijde k dítěti (případně matce) tím správným kanálem, dítě si živě představí, jak asi musí být medvídek Pú ulepený, když přímo svojí rukou mlsá med a jak legrační asi musí být tygřík, který ze všeho nejraději jenom hopsá.

Nebojte se proto zasáhnout více smyslů než pouze sluch (v případě rozhlasu) nebo zrak (v případě psaného textu). Pokuste se vizualizovat informaci, pokuste se popsat, jak se návštěvník knihovny bude cítit, když bude číst vámi doporučenou knihu, nebo když přijde na scénické čtení. V případě sociálních sítí, článku do novin nebo letáku doporučuji také přikládat obrazovou informaci. V případě výstavy vždy ukažte, co účastník uvidí, co prožije. Televizní reklama na rodinný automobil vám také nesdělí veškeré technické parametry motoru, i když jsou jistě důležité, ale nejdříve vám oznámí, jak se budete v autě cítit, jaký pocit z jízdy budete mít a jak se vám do vozu vejde celá rodina na víkendový výlet na horách.

Uvedené příklady by mohl snadno někdo označit za stereotypy a pohoršit se nad nimi. Ale musíme si uvědomit, že je klíčové mířit na cílovou skupinu, jinak naše práce přijde vnívat. A ve většině případů cílovou skupinu neznáme osobně a je potřeba hádat a domýšlet na základě pravděpodobnosti. Zavřete oči a představte si typického čtenáře vašeho článku. Máte jasno? Tak se směle pusťte do psaní.

Radim Chalupník
radim.chalupnik@gmail.com

Použité zdroje:

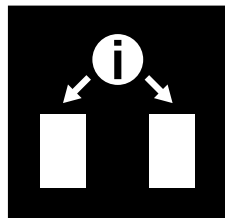
BURTON, G., JIRÁK, J. Úvod do studia médií. Barrister & Principal: Brno, 2003, str. 273.

CHALUPNÍK, Radim, Bedřich MUSIL, Pavlína MAZÁČOVÁ a Jana PRAŽIENKOVÁ. Jak vzniká čtenářská/posluchačská/divácká skupina. *MediaGram.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://mediagram.cz/uzivatele/jak-vznika-ctenarskaposluchacska-divacka-skupina>.

KARFIKOVÁ, Denisa. Cílové skupiny a jejich definice. *Marketing journal.cz* [online]. 2009 [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/marketing/uvod-do-marketingu/cilove-skupiny-a-jejich-definice__s299x549.html.

REIFOVÁ, I. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. 328 s. *ISBN 80-7178-926-7*.

Představujeme odborné knihovny: Knihovna Národního památkového ústavu



Historie odborné knihovny Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Brně, je úzce spjatá se vznikem a vývojem samotného ústavu. Datuje se zhruba od roku 1958, kdy vznikl Státní ústav památkové péče a ochrany přírody se svými krajskými středisky. S ohledem na vzrůstající potřebu zaměstnanců, začala vznikat při krajském středisku v Brně knihovna. Tou dobou sídlil Státní ústav památkové péče a ochrany přírody v Brně v budově Velkého Špalíčku. V počátcích založení knihovny stál prof. Miloš Stehlík a knihovnu doslova vydupal z ničeho.

Později, v roce 1991, došlo k přejmenování instituce na Státní ústav památkové péče a také ke stěhování na Radnickou ulici, kde se nyní nachází Turistické informační centrum města Brna. Později se tyto prostory staly nevyhovujícími a v létě roku 2001 došlo opět ke stěhování, a to do budovy památkově chráněného Herringova paláce na náměstí Svobody, kde sídlí dodnes. Ze Státního ústavu památkové péče se stal Státní památkový ústav, a od 1. 1. 2003 nese název Národní památkový ústav, tak jak jej známe dnes.

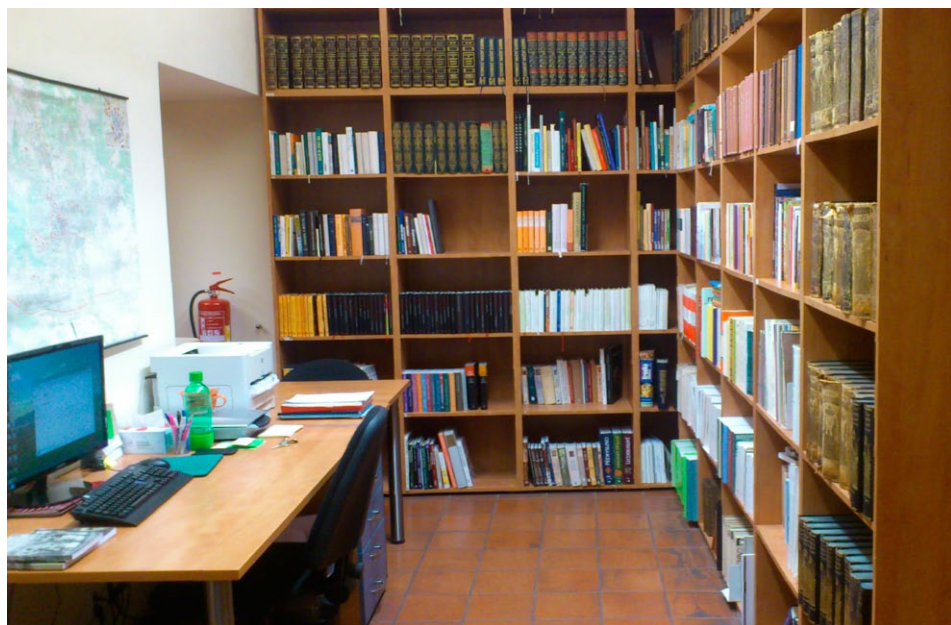
V budově na náměstí Svobody byly pro knihovnu vyčleněny dvě místnosti a knižní fond byl rozdělen do dvou částí. Tímto rozdělením fondu vznikla knihovna a studovna. Nedílnou součástí knihovny je rovněž tzv. starý fotoarchiv. Jde o archivní krabice, které jsou seřazeny podle názvu obcí. Nachází se v nich historické fotografie jednotlivých památek, souborů památek a památkových rezervací a zón na území Jihomoravského kraje, od roku 1928 do roku 1955. Knihovna se skládá ze dvou místností, z nichž jedna slouží jako sklad s posuvnými regály a zabudovanými policemi na uskladnění knih. V druhé místnosti, která je zároveň zázemím knihovnice, se nachází příruční fond, fotoarchiv, stará kartotéka, studijní místa a uživatelský počítač. Jelikož prostory knihovny nejsou nijak velké, tak je badatelům k dispozici pouze jeden stůl se dvěma studijními místy a jeden stůl s uživatelským počítačem. Pro studovnu byla vyčleněna pouze jedna místnost, ve které se nachází police s knihami a časopisy, pracovní stůl, kopírka a sedm studijních míst.

Rozdělení fondu na knihovnu a studovnu se ukázalo jako nešťastné řešení, jelikož se tyto místnosti nacházejí každá v jiném patře budovy. Z těchto důvodů je knihovna otevřená každý den dopoledne a studovna odpoledne. Do budoucna se však nepočítá s jiným vhodnějším řešením.



Knihovna i studovna slouží především zaměstnancům, dále vědeckým a odborným pracovníkům státní památkové péče a všem zájemcům z řad veřejnosti. Disponuje zhruba 29 000 svazky a odebírá 19 titulů periodik (např. *Architekt*, *Zprávy památkové péče*, *Restaur*, *Vlastivědný věstník moravský* aj.). Ačkoliv se fond knihovny může zdát malý, obsahově má velice široké rozpětí. Nalezneme v něm literaturu se zaměřením na památkovou péči, architekturu, zahradní architekturu, archeologii, historii a příbuzné obory. Významnou součástí fondu tvoří regionální tituly zaměřené na historii a současnost jednotlivých míst, vesnic a památek v Jihomoravském kraji, a především brunensia (= literatura s tématem města Brna). Externím návštěvníkům je fond knihovny k dispozici pouze prezenčně. Zaměstnancům NPÚ ÚOP v Brně lze absenčně půjčovat pouze ty dokumenty z knihovního fondu, které jsou k tomu určeny. Zvlášť vyčleněný knihovní fond příručního charakteru se půjčuje pouze prezenčně, stejně jako jednotlivá čísla časopisů a fotografie z tzv. starého fotoarchivu.

Přírůstky do knihovny jsou získávány nákupem na základě požadavků zaměstnanců, vlastní produkcí, výměnou publikací s krajskými





středisky našeho Památkového ústavu, darem a na základě nabídky duplikátů z jiných knihoven. Roční nárůst knih a periodik je zhruba okolo 300 titulů.

K velkému rozmachu knihovny přispěla především její automatizace v roce 2006, kdy byl zakoupen automatizovaný knihovnický systém TinLib. Postupně se tak začal fond knihovny elektronicky zpracovávat. Tento systém se později ukázal jako nevyhovující a v roce 2012 byl nahrazen novým

systémem. Stal se jím katalogizační informační systém Tritius, jež je nástupcem systému Clavius. V současné době je elektronicky zpracováno zhruba 2/3 fondu a probíhá rekatalogizace. Ačkoliv je knihovna automatizována, tak tento systém obsahuje pouze modul katalogizace. Tudíž jsou výpůjčky prováděny formou výpůjčních lístků, na kterých stvrdí uživatel výpůjčku svým podpisem. Ročně zprostředkujeme asi 200–250 výpůjček pro naše zaměstnance, pro externí návštěvníky





zhruba 50 prezenčních výpůjček. Výpůjční lhůta se určuje podle charakteru dokumentu. Základní výpůjční doba u knih jsou dva měsíce s možností prodloužení, časopisy se půjčují pouze do studovny. Knihovní fond je uživatelům přístupný v katalogu na webových stránkách Národního památkového ústavu a také ve staré kartotéce v knihovně, která je stále ještě vedena. Výpůjčky našim zaměstnancům i externím uživatelům poskytujeme zdarma.

Závěrem bych chtěla říci, že bych uvítala, kdyby se o knihovně dozvědělo více lidí a frekvence výpůjček a badatelů byla větší, než doposud. Jelikož fond knihovny je opravdu bohatý. A ráda bych poděkovala všem, kteří se na vzniku knihovny a jejím chodu podíleli. Především paní Květě Říčkové, která v knihovně strávila krásných 25 let a která je od loňského roku v důchodu.

*Nikola Neubauerová
neubauerova.nikoia@npu.cz*

Prezentace české knižní kultury na zahraničních knižních veletrzích



Od roku 2015 byla Moravská zemská knihovna v Brně pověřena Ministerstvem kultury zajištěním reprezentace české knižní kultury na zahraničních knižních veletrzích v Lipsku, Boloni, Londýně a Frankfurtu nad Mohanem. Na základě výběrového řízení se realizátorem stánku České republiky a technickým zabezpečovatelem jeho provozu stala firma BENT, s. r. o., z Českých Budějovic.

Podoba stánků na jednotlivých veletrzích se postupně proměňovala, a to v závislosti na velikosti plochy a na tradičním zaměření veletrhů. Vyvrcholení expozičního roku představoval veletrh ve Frankfurtu nad Mohanem, který je vnímán jako nejvýznamnější světový knižní veletrh.

Český národní stánek byl rozdělen na dvě prezentační části. V první části byly představeny komerční subjekty. Jednalo se nakladatelské domy, univerzitní vydavatelství či tiskárny. Většina z nich se veletrhů v rámci české národní expozice zúčastňuje již tradičně. V nekomerční části stánku byly vystaveny vybrané knižní ceny. Tyto kolekce představily aktuální podobu českého knižního trhu domácí i překladové produkce. Zájemci o českou kulturu měli k dispozici informační a propagační materiály jednotlivých vystavovatelů, expoziční katalog či publikace o České republice. Potřebné informace mohli návštěvníci získat nejen od odborných asistentek, ale rovněž z informačního videa.

Nejvýraznějším architektonickým prvkem stánku byla 5 metrů vysoká imitace rozevřené knihy s podobiznou Jana Amose Komenského. Nešlo jen o to zpřítomnit v aktuální společenské situaci téma exulantů, které tvoří součást evropské historie, ale pozornost byla současně soustředěna na spisek Komenského – knihu *O Andělech* (1615), která by v roce 2015 oslavila své 400. výročí své existence. Tedy za předpokladu, že by se neztratila v chaotických dobách třicetileté války. Komenský se o spise zmiňuje v knize *O horlivosti bez umění lásky* z roku 1669. Expozice současné české knižní kultury tak v záplavě knižní produkce tematizovala osudy knih, které se čtenářům z různých důvodů

nezachovaly a stávají se tímto způsobem mlčenlivým svědectvím o negativních procesech v dějinách společnosti.

Jarní knižní veletrhy: Lipsko, Bologna, Londýn

Trojici jarních veletrhů odstartoval v polovině března knižní veletrh v Lipsku. V posledních letech je těžištěm tohoto veletrhu nejen prezentace nejnovější knižní produkce, ale zejména kulturní a literární program *Leipzig liest*. V jeho rámci jsou představováni autoři a diskutována současná témata nejen knižního světa, a to vedle výstaviště i po celém městě. V rámci programu *Leipzig liest* vystoupila řada českých osobností. Na scéně Café Europa se se svými nejnovějšími knihami představili Roman Ráž, Tereza Riedlbauchová, Marek Toman a Jan Němec, za účasti velvyslance ČR v Německu Tomáše Podivinského byl představen poslední vydaný svazek ze sebraného díla Jiřího Gruši.

Druhý jarní veletrh, který se konal na přelomu března a dubna v italské Bologni, byl již tradičně žánrově zaměřen na dětskou literaturu. V jeho průběhu se v rámci národních i mezinárodních prezentací dojednávají nakladatelské kontrakty, vyjednávají se překlady, multimediální smlouvy a jsou zde pořádány semináře a odborné debaty. I proto se stěžejními tématy letošního veletrhu staly podoby a možnosti digitální knihy, mobilních aplikací podporujících rozvoj čtenářství, interaktivní knihy a vůbec nástup moderních komunikačních technologií do dětského světa.

Mezi vystavovateli na českém stánku se představilo i dětské nakladatelství Baobab, jehož kniha *12 hodin s Oskarem* od Evy Macekové byla na

veletrhu oceněna v rámci soutěže Silent Book: Destination: Lampedusa. Jde o soutěž, v rámci níž je vybráno z roční produkce dětských knih deset titulů, které reprezentují podoby evropské kultury pro ty, kteří přicházejí z jiných kultur. Tyto knihy se tak stávají pro nově příchozí možností prvního kontaktu s rozdílným prostředím a jsou v jistém smyslu tlumočnický či velvyslanci evropanství. Podmínkou je, že knihy pracují pouze s ilustracemi, tedy nikoliv s textem.

Sérii jarních veletrhů uzavřel v polovině dubna knižní festival v Londýně, jehož univerzální charakter poskytuje prostor pro obchodní jednání, diskuze o literatuře, médiích či autorských právech.

Knižní svátek ve Frankfurtu nad Mohanem

Česká republika měla své tradiční zastoupení i na nejvýznamnějším knižním veletrhu světa:





Frankfurtu nad Mohanem. Lákadlem byl pro diváky především pavilon hlavní země veletrhu, kterou byla v roce 2015 Indonésie. Ta byla tematizována i v kulturních programech na řadě fór.

Na českém národním stánku se představilo celkem osmnáct komerčních subjektů, jejichž produkce byla již tradičně doplněna výběrem ze současné literatury a překladů. Vedle obchodních jednání vystavovatelů a literárních agentů tak v jeho prostorách nově probíhal také kulturní program. Ten byl zahájen slavnostním otevřením národního stánku, na němž pronesla úvodní slovo první náměstkyně ministra kultury, JUDr. Kateřina Kalistová. První den veletrhu svou návštěvou poctil český stánek i ředitel Frankfurtského veletrhu a znalec české kultury Juergen Boos. Kulturní program dále pokračoval autorskými pořady Radky Denemarkové a Radka Malého. Ve spolupráci s organizátorem slovenského stánku, Literárním informačním centrem, byla připravena na Forum Dialogue diskuze obou českých autorů se slovenským spisovatelem Pavolem Rankovem o stavu současné české a slovenské literatury, ale i o tématu uprchlictví a uprchlíků. V návaznosti na knižní veletrh v Lipsku uzavřela kulturní program



prezentace nově vydané knihy ze sebraných spisů Jiřího Gruši. O její prezentaci se zasloužila paní Sabine Gruša a profesor Hans Dieter Zimmermann.

Paralelně s autorskými pořady byl pro propagaci české knižní kultury připraven katalog *Czech Books in the World*, který je zaměřen na české literární ceny

a jejich nositele. V tomto duchu se budou odvíjet i jarní veletrhy roku 2016, na nichž se bude Česká republika představovat v prostředí nové architektonicky a designově řešeného národního stánku.

Soňa Šinclová
sinclova@mzk.cz





Moravská zemská knihovna dlouhodobě zajišťuje profesní vzdělávání knihovníků převážně z Jihomoravského kraje. Také v letošním roce realizuje několik prezenčních a e-learningových kurzů a řadu jednorázových seminářů i školení na nejrůznější odborná témata.

Zkoušky a knihovnické kurzy dle Národní soustavy kvalifikací

MZK je na základě rozhodnutí MK ČR podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání autorizovanou osobou pro zkoušky dle Národní soustavy kvalifikací v následujících pěti profesních kvalifikacích:

- Knihovník akvizitér,
- Knihovník katalogizátor,
- Knihovník pracovník správy fondů,
- Knihovník v přímých službách,
- Referenční knihovník.

Požadavky k jednotlivým profesním kvalifikacím jsou vystaveny na webu Národní soustavy kvalifikací. Zkoušky proběhnou v říjnu. Přesné datum bude podle zájmu stanoveno s dostatečným předstihem. Cena zkoušky z jedné profesní kvalifikace je 3000 Kč, pro absolventy níže uvedeného kurzu 1000 Kč.

Ke zkoušce z dané profesní kvalifikace se lze připravit absolvováním kurzu akreditovaného MŠMT. Kurzy budou v MZK probíhat od září 2016 do března 2017 v následujícím rozsahu:

- Knihovník akvizitér – 120 hodin, cena 4000 Kč,
- Knihovník katalogizátor – 120 hodin, cena 4000 Kč,
- Knihovník pracovník správy fondů – 80 hodin, cena 3000 Kč,
- Knihovník v přímých službách – 120 hodin, cena 4000 Kč,

- Referenční knihovník – 160 hodin, cena 5000 Kč.

Po ukončení kurzů budou následovat zkoušky. Kontaktní osobou pro zkoušky i kurzy je Mgr. Adéla Dilhofová, e-mail: dilhofova@mzk.cz.

E-learningové kurzy

Kromě prezenčního vzdělávání nabízí MZK tradičně také několik e-learningových kurzů. **Knihovnický kurz** poskytuje chybějící či rozšiřující vzdělání knihovníkům z řad veřejných profesionálních i neprofesionálních knihoven. Probíhá dvakrát do roka (březen – červen, září – prosinec) a je vždy otevřen pro 50 účastníků. Kurz **Služby knihoven** je určen vedoucím i řadovým pracovníkům služeb z veřejných profesionálních knihoven. Kapacita kurzu je 30 účastníků a probíhá každoročně ve dvou bězích. Kurz **Digitalizace v knihovnách** obsahuje praktické rady pro instituce, které zvažují digitalizaci tištěných dokumentů. Dvakrát do roka se otevírá 25 účastníkům.

Jednorázové semináře a školení

V letošním roce je plánována i řada jednorázových seminářů a školení na nejrůznější odborná témata. Nesmí mezi nimi chybět školení věnované programu CLAVIUS v MARC 21 a pravidlům RDA. S ohledem na termín uvedení do provozu bude představen Centrální portál knihoven – knihovny.cz. Mezi další akce, které v MZK proběhnou, patří například:

- Elektronické informační zdroje pro využívání v knihovnách,
- Bibliografické citace pro knihovníky,
- Ochrana a bezpečnost na internetu,
- Tablety do knihoven,
- Audioknihy v knihovnách – nové možnosti,
- Efektivní propagace knihoven.

Připravuje se i nový cyklus věnovaný současné české literatuře pro dospělé, v rámci něhož se uskuteční setkání nad českou prózou, komiksem či poezií. Nejbližší akcí je pak Zlaté čtení – seminář pro

knihovnice a knihovníky dětských oddělení, kteří rádi dětem představují dobré nové knihy. Proběhne ve dvou termínech, 27. a 28. dubna. Přehled jednotlivých seminářů či školení včetně podrobných informací lze najít na webové adrese <http://www.mzk.cz/pro-knihovny>.

Věříme, že nabídka profesního vzdělávání stejně jako v minulých letech osloví odbornou veřejnost a přispěje k podpoře celoživotního vzdělávání knihovníků v našem kraji.

Jan Lidmila

Jan.Lidmila@mzk.cz

Svět symboliky kutnohorského znaku



Moravská zemská knihovna (MZK) v Brně uspořádala ve dnech 3. prosince 2015 – 28. ledna 2016 pod záštitou ministra kultury ČR Daniela Hermana výstavu s názvem Bible česká ve fondu Moravské zemské knihovny v Brně. Výstava, k níž byl vydán i katalog, se věnovala prvotisku kutnohorské Bible v širším kontextu, jejíž exemplář MZK v Brně zakoupila z pozůstalosti soukromého sběratele.

Inkunábule kutnohorské Bible, vydaná nákladem Martina z Tišnova, představuje vedle pražské Bible jeden z našich nejdůležitějších jazykově českých prvotisků. Byla vydána v roce 1489 ve dvou edicích, které se od sebe odlišují několika drobnostmi. Na první pohled nejvýznamnější rozlišovací prostředek obou řad je dřevorez kutnohorského městského znaku v explicitu textu bible, označovaný některými odborníky jako signet. Předmětný dřevorez upoutá také svou pestrou heraldickou symbolikou, čímž se stal významným pramenem pro českou městskou heraldiku.

Ve španělském štítu se nacházejí černá orlice (orel) s černou zbrojí a černým jazykem a dvouocasý lev s korunou a vyplazeným jazykem; obě zvířata jsou obrácena do středu štítu. Orlice (orel) přidržuje levou nohou z jedné strany císařskou korunu, zatímco v pravé třímá želízko. Lev drží předními tlapami císařskou korunu a pravou zadní tlapou pak

mlátek. Pod císařskou korunou je volně v poli štítu postavený kalich. Jako štítonoši slouží dva horníci, přičemž heraldicky pravý drží v pravé ruce štít kutnohorského městského znaku a levou rukou královskou korunu, umístěnou nad iniciálkou W, položenou na horní hraně štítu uprostřed. Heraldicky levý štítonoš třímá levou rukou štít kutnohorského znaku a pravou písmeno W. Některé části znaku jsou druhotně kolorovány rumělkou.

Popsaný kutnohorský městský znak je plný pestré – někdy i překvapivě protikladné – heraldické symboliky, která do něj postupně pronikala s dobovým vývojem. S trochou nadsázky můžeme dokonce říci, že je přímo zrcadlem, v němž se odrážejí středověké dějiny Kutné Hory, jež náležela mezi naše královská horní města.

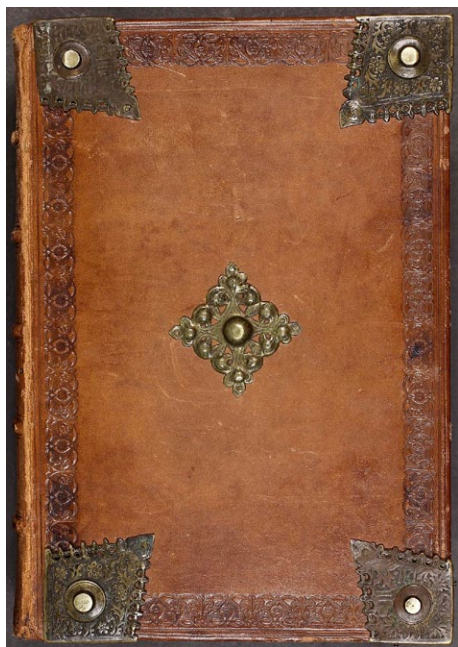
Symbolem hornictví jsou ve znaku nejen oba štítonoši – horníci, ale rovněž hornická kladívka, tedy želízko a mlátek, které drží orlice (orel) a lev.



Přínáležitost ke královským městům vyjadřuje český lev, umístěný ve štítu proti říšské orlici (orlu).

Význam orlice (orla) je však dokonce říšský; tato figura plně náleží k heraldické symbolice Římské říše. Z pohledu současné české heraldické terminologie se jedná o orlici, avšak překlady veškerých nám známých královských privilegií, polepšující kutnohorský městský znak (středověké originály se nedochovaly), vždy hovoří o orlu. Ať již se jednalo o orlici či orla, jisté je, že tato figura pronikla do kutnohorského znaku (středověké originály se nedochovaly), vždy hovoří o orlu. Ať již se jednalo o orlici či orla, jisté je, že tato figura pronikla do kutnohorského znaku (středověké originály se nedochovaly), vždy hovoří o orlu. Ať již se jednalo o orlici či orla, jisté je, že tato figura pronikla do kutnohorského znaku (středověké originály se nedochovaly), vždy hovoří o orlu. Ať již se jednalo o orlici či orla, jisté je, že tato figura pronikla do kutnohorského znaku (středověké originály se nedochovaly), vždy hovoří o orlu.

Vedle císařské koruny znak ovšem obsahuje také korunu královskou, která je umístěna nad iniciálou W, položenou na horním okraji štítu. Královská koruna i iniciálka W nesporně nejlépe odkazují na další rozšíření symboliky městského kutnohorského znaku, nyní související s českým



králem Vladislavem Jagellonským. Podoba městského znaku tak, jak jej zachycuje dřevorez kutnohorské Bible, odráží vývoj města od přemyslovské

periody, kdy ve znaku byla jen hornická kladívka, lucemburské, jež rozmnožila městský znak o říšskou a českou panovnickou symboliku, až po zlepšení znaku v jagellonské době.

Ještě jedné obecné figuře jsme dosud nevěnovali pozornost. Jedná se o kalich, typickou figuru pro utrakvistus. Na první pohled je zřejmý značný rozpor mezi ním a císařskou korunou. Možná ještě méně srozumitelným se stane, pomyslíme-li na jazykově německý katolický patriciát, jenž po přemyslovskou a lucemburskou éru Kutnou Horu ovládal. Ten držel pozici i na počátku husitských bouří a stal se Zikmundovi Lucemburskému oporou. Leč již ve 20. letech 15. století došlo po složitém vývoji k tomu, že se města zmocnili stoupenci kalicha a učinili z něj svou pevnou základnu. Tehdy poprvé pronikl kalich i na kutnohorské městské pečeti. Po Lipanech sice lze zaznamenat pokusy potomků původních německých kutnohorských patricijů o návrat do města, ovšem restituace majetku probíhaly pomalu, demografické prostředí města se proměnilo a ovládala je česká a kališnická většina, takže nakonec potomci většiny německých exulantů zase odešli. V roce 1480 bylo dokonce přijato nařízení, že se v Kutné Hoře mohou nadále usazovat jen utrakvisté. A právě v takovém prostředí mohla vzniknout v roce 1489 česky tištěná Bible a právě v takovém prostředí pronikl do té doby jen na pečetích užívaný kalich do znaku města. Kalich si do znaku vložili samotní kutnohorští měšťané, zřejmě až v 80. letech či spíše přímo roku 1489, kdy je otištěn v explicitu první redakce kutnohorské Bible, jež tak představuje patrně jeho vůbec nejstarší doklad. Zakomponování kalicha do městského

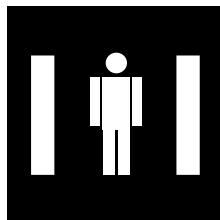


znaku již konfirmační listinou českého krále Jiřího z Poděbrad z 15. prosince 1459, jak uvádí mnohá starší literatura, lze vyloučit, neboť dnes dochovaný překlad Jiříkova privilegia (originál se bohužel nedochoval) kalich rozhodně nezmiňuje.

Nádherná, pestrá a někdy i podivuhodně protichůdná symbolika se dostala do znaku Kutné Hory postupně a odráží svými jednotlivými symboly historický vývoj města.

Karel Maráz

1476@mail.muni.cz



Dvojitý výročí Knihovny Jiřího Mahena

V letošním roce si Knihovna Jiřího Mahena v Brně připomíná dvě významné události. Tou první jsou oslavy spojené s 95. výročím založení, ke kterému došlo 1. února 1921. Druhou událostí, již méně medializovanou, ale ne méně významnou, je výročí dvaceti let, po které řídí tuto druhou největší veřejnou knihovnu Ing. Libuše Nivnická. Není mnoho ředitelů, kterým se daří tak úspěšně překonávat překážky a úskali spojené s takto exponovaným postavením po tak úctyhodnou dobu. Prosadit, obhájit a uhájit svoje představy, vize a ideály spojené s řízením takto velké instituce je už samo o sobě svědectvím, že před dvaceti lety měli v Brně při volbě ředitele šťastnou ruku.

„Byla to pro mne velká pocta i výzva. Ve výzvě jsem uspěla. Rada města Brna mne jmenovala ředitelkou. Vstoupila jsem do nového zaměstnání s respektem ke všem mým předchůdcům a tomu, kam knihovnu dovedli, i s jasnou představou, jak a kam chci knihovnu vést dál já.“¹

Od 90. let prošlo knihovnictví a podoba veřejných knihoven zásadními změnami. Z tradičních půjčoven se staly otevřené instituce komunitního typu. Velkými proměnami prošly také interiéry. Za dobu působení paní ředitelky se podařilo úspěšně realizovat dvě významné a zásadní rekonstrukce, které změnily dosavadní podobu knihovny takřka k nepoznání. Generální rekonstrukce Schrattenbachova paláce v letech 1999–2001 pomohla vyřešit jeho havarijní stav a přinesla při zastřešení dvorany s novou dvorní vestavbou a novými ochozy modernizaci a rozšíření prostor o více jak 1 100 m².

Další velkou změnou, která probíhala po více jak deseti letech především v průběhu roku 2014, byla dostavba a reorganizace Ústřední knihovny, která přinesla nejen moderní interiéry, ale také inovaci technologií. Realizace projektu s názvem evokujícím příjemné smyslové zážitky ovšem na intelektuální úrovni – Wellness pro duši – přinesla rozšíření prostoru knihovny o dalších více jak 200 m² a řadu nových služeb.

Dosud poslední projekt zaměřený na inovaci služeb i interiéru s názvem Knihovna pro město II – Vzdělávání na míru odráží aktuální požadavek podpořit celoživotní neformální vzdělávání v knihovnách prostřednictvím moderních technologií a inovativních výukových metod. Jednou z významných novinek bylo půjčování notebooků a rozšíření otevírací doby knihovny v pracovní dny od 8 do 20 hodin.

Prosazení všech zamýšlených změn není nikdy jednoduché, a to nejen v průběhu utváření vize projektu, ale zejména ve fázi jeho realizace, mezi zaměstnanci, které bylo nutné přesvědčit o přínosu všech inovací v důsledku i pro ně samotné.

„V příspěvkové organizaci nikdy nežijete v nabytku, ekonomické pohodě, jistotě. A to vás naučí být vytrvalý, urputný, vynalézavý, nevzdávat se. V kritických chvílích musím být rozhodná, pro ostatní zároveň zklidňujícím prvkem, rozdávat sílu, nastínit další cestu. Velmi často je to na úkor mé vlastní energie, kterou si naštěstí mohu dobýt u mého manžela i celé rodiny. Důležité je také umět se s ostatními kolegy radovat z dosaženého úspěchu, osobně však neupadnout do sebeuspokojení. Mám v sobě zakotveno, že neustále hodnotím, zda jsem to či ono nemohla udělat lépe. Přesto ale jasné vize mám a jsem člověk, který si nikdy nemyslí, že má hotovo.“²

1 <http://www.inwork.cz/clanky/150-o-praci-reditele-s-reditelkou-knihovny/>

2 Ibid.



Kreativita jako nezbytná podmínka a předpoklad práce ředitele

Bez umění kreativity by nebylo možné řešit tu spoustu rozmanitých úkolů a povinností, mnohdy neplánovaných, které jsou trvalou a pravidelnou součástí pracovního dne snad každého ředitele. Kromě schopnosti operativně řešit vzniklé a neočekávané situace má Knihovna Jiřího Mahena v podobě své paní ředitelky ještě něco navíc. A to kreativní přístup v pohledu na možné budoucí směřování knihovny, které se promítá do mnohdy nevšedních nápadů a projektů přitahujících pozornost i zahraničních odborníků.

Jedním z inovativních a kreativních projektů byla čtenářská tramvaj, počín, za který knihovna získala prestižní mezinárodní ocenění. „*Knihovna Jiřího Mahena v Brně obstála v konkurenci více než třiceti knihoven z celého světa a získala za svůj projekt Knihovna v tramvaji – Tramvaji do knihovny 1. místo v mezinárodní marketingové soutěži. Cenu udělila již podvanácté Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí (IFLA)*“.³

Projekt **Knihovna v tramvaji – Tramvaji do knihovny** v sobě nese ještě jedno významné

poselství, vizi, která je trvalým leitmotivem knihovny – jít obyvatelům města v ústřety, otevřít se a jít s nabídkou služeb za nimi, mimo prostory vlastní budovy s cílem tzv. zakopávat o knihovnu. Paní ředitelka si je dobře vědoma, že pokud si knihovny stěžují na nedostatek čtenářů, výpůjček či návštěvníků, tak je vždy pouze na ní samotné, aby hledala cesty, jak se ke svým čtenářům dostat. Knihovna Jiřího Mahena je důkazem, že taková cesta existuje.

Jedním z nových projektů, na kterém knihovna participuje spolu s dalšími organizacemi ve městě, je projekt **Kreativní Brno**, jehož cílem je vybudovat z prostor bývalé káznice kreativní centrum, které oživí okolní lokalitu a stane se vyhledávaným místem trávení volného času

A že jsou kreativní knihovny IN, to potvrdil i blok věnovaný kreativitě v knihovnách na knihovnické konferenci Knihovny současnosti 2015, na kterém byla jedním z přednášejících také Ing. Libuše Nivnická. Ve svém příspěvku **Kreativně přemýšlet – kreativně jednat** věnovala pozornost budoucí roli knihovny v nově rekonstruovaném objektu bývalé káznice⁴.

Mezi aktivity, kterými chce knihovna oslovit co nejširší veřejnost a získat její zájem a podporu, patří

³ Tisková zpráva ze dne 11. dubna 2014: října 2015 http://kjm.data.quonia.cz/TZ_KJM_International_Marketing_Award.pdf

⁴ <http://sdruck.mlp.cz/data/xinha/sdruck/2015/KKS/Kreativni%20knihovny/Kreativne%20premyslet-kreativne%20jednat.pdf>



projekt Spolu v Brně, který vznikl ve spolupráci brněnských kulturních institucí s cílem kultivace volnočasových aktivit obyvatel, zejména dětí a dorůstající generace.

Již třetím rokem je také knihovna jednou z šesti institucí podílejících se na projektu Kulturní akademie volného času určeného všem zájemcům o historii a brněnskou kulturu ve věku 55+.

Jiřinka a Mahenka. Jiří Mahen by se asi podivil, kdyby věděl, že pod tímto názvem má Brno od října 2015 dvě čtenářské lavičky. Za účasti spisovatelky Kateřiny Tučkové byly v Týdnu knihoven slavnostně předány brněnské veřejnosti. Součástí laviček jsou knihovničky, které nabízejí každý měsíc jinou tematickou oblast. Podporují tak myšlenku venkovních knihovniček, které si kladou cíl oslovit veřejnost a nabídnout čtenářské zážitky bez nutnosti fyzické návštěvy knihovny, ale přitom také usilují získat tímto způsobem nové čtenáře.

Kreativita je však něco, co je paní ředitelce bytostně vlastní a projevuje se i v osobní rovině. Láskou ke keramice a vytvářením zcela originálních uměleckých šperků, které již neodmyslitelně patří k výrazu její osobnosti.

Osobní motto, recept na úspěšnou práci vrcholového manažera, vyjádřila nejlépe ve svém

příspěvku na loňské konferenci Knihovny současnosti. Kulaté pracovní výročí na pozici ředitelce největší veřejné knihovny na Moravě je dostatečným důkazem pravdivosti těchto slov:

„Bez vize, odvahy a vytrvalosti to nejde.“

Přejeme knihovně i paní ředitelce také do budoucna smělé vize a úspěch při jejich naplňování.

Ing. Libuše Nivnická v Brně vystudovala Vysokou školu zemědělskou, obor Provoz a ekonomika zemědělství. Na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze absolvovala v postgraduálním studiu obor geologie, na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy studium angličtiny pro zahraniční experty. V roce 2003 ukončila na Ústavu informačních studií a knihovnictví UK Praha dvouleté studium Úvod do knihovnických a informačních služeb. Do Knihovny Jiřího Mahena nastoupila 25. 3. 1991 jako vedoucí ekonomicko – správního útvaru. Od roku 1996 až do současnosti je ve funkci ředitelky.

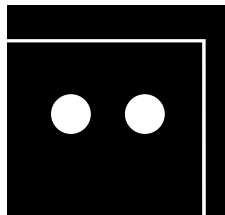
Je místopředsedkyní SKIP ČR, členkou předsednictva výkonného výboru SKIP, předsedkyní regionálního výboru SKIP Velká Morava, zaměstnavatelské sekce SKIP a jako ředitelka sekce kultury zastupuje SKIP v Unii zaměstnavatelských svazů. Je

tajemnicí Ústřední knihovnické rady, členkou výboru České sekce IBBY a členkou poroty v soutěži Skrytá paměť Moravy. Od roku 2005 zastupuje SKIP ČR ve stálé komisi pro veřejné knihovny IFLA.

V roce 2013 jí Svaz knihovníků a informačních pracovníků udělil Cenu českých knihovníků.

*Monika Kratochvílová
Monika.Kratochvilova@mzk.cz*

Cyklus Oči Brna v březnu a v dubnu



Březen:

Ludwig Mies van der Rohe

(27. března 1886 v Cáchách – 17. srpna 1969 v Chicagu)

Architekt Ludwig Mies van der Rohe, syn kameníka, navštěvoval v rodných Cáchách nejdříve církevní školu, kterou však v roce 1899 opustil bez závěrečných zkoušek. Pokračoval na škole řemeslnické, následně se vyučil zedníkem. Když ve svých 19 letech přišel do Berlína, pracoval jako kreslíř v kanceláři Bruno Paula. Svou první samostatnou zakázku získal již ve svých 20 letech – Riehlův dům v Neubabelsbergu u Postupimi, jehož výstavba znamenala pro mladého architekta velký úspěch. Profesor filozofie Alois Riehl ho zároveň uvedl mezi intelektuální společnost. Brzy poté získal Mies pracovní místo v ateliéru Petera Behrense. V roce 1912 si otevřel v Berlíně kancelář vlastní. Stavěl především ve vilových čtvrtích v Berlíně a v Postupimi, a to vesměs v neoklasicistním slohu. Teprve až po návratu z války (jíz se aktivně účastnil v letech 1915–1918) se jeho rukopis začal měnit pod vlivem avantgardy. Při své následné tvorbě se snažil o návrat k elementárním stavbám a tvarům. Zlomovým byl pro něj rok 1926, kdy byl zvolen viceprezidentem Werkbundu. Nemalý vliv na vývoj Miesova směřování mělo jeho studium spisů filozofa Romana Guardiniho a jeho filozofie protikladů. Ta se poprvé odrazila ve stavbě německého pavilonu na



světové výstavě v Barceloně (1929) a také ve vile Tugendhat v Brně (1930). Obě stavby přinesly Miesovi světovou proslulost. V roce 1938 nastoupil na místo ředitele Chicago Armour Institute of Technology (později přejmenovaného na Illinois Institute of Technology – IIT). Stal se velmi oblíbeným v chicagských uměleckých kruzích. Ve Spojených státech žil a tvořil až do své smrti.

Doprovodné akce:

1. – 30. března 2016

Mies van der Rohe a Brno

foyer MZK

Výstava věnovaná osobnosti Ludwiga Miese van der Rohe.

8. března 2016 v 18 hod.

konferenční sál MZK

Ludwig Mies van der Rohe – Tugendhat

Přednáška architekta, publicisty a vysokoškolského učitele Ing. arch. Jana Sapáka.

16. března 2016 v 18 hod.

videokonferenční místnost MZK (4. patro)

Ludwig Mies van der Rohe & Brno

Přednáška Mgr. Lucie Valdhansové.

22. března 2016 v 15.30 a v 16.00 hod.

Prohlídka vily Tugendhat

Duben: Eduard Milén

(18. března 1891 Frýdštejn u Turnova – 19. května 1976 Brno)

Cesta malíře, grafika a ilustrátora Eduarda Miléna do Brna vedla přes Dalmácii, kam byl po vypuknutí první světové války povolán z Akademie výtvarných umění k vojenské službě. Jeho kreseb, vytvářených ve volných chvílích, si všiml velitel kadetní školy v Brně-Králově Poli, který Miléna do Brna přiváděl jako asistenta kreslení, a to o Vánocích 1916. Malíř se postupně aktivně zapojil do spolkového života Klubu výtvarných umělců Aleš, z města, v němž postupně nabývalo vliv stále početnější české obyvatelstvo, pomáhal



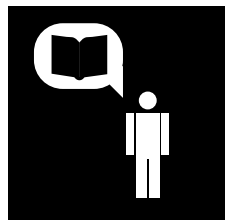
vytvořit kulturní centrum. Na veřejnost vystoupil poprvé v červnu 1919 čtyřmi litografiemi s názvem Brno. Dlouhodobou spolupráci navázal s Lidovými novinami, věnoval se typografické úpravě knih a plakátů. Mnozí mají jeho jméno spojené s jevištními dekoracemi a kostýmy pro Národní divadlo. Významná byla i jeho pedagogická činnost jednak na Škole umění, ale také na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V roce 1948 byl jmenován řádným profesorem, od roku 1956 působil jako profesor umělecké tvorby na fakultě filozofické.

Připravované akce sledujte na: www.mzk.cz nebo na facebooku Oči Brna.

Romana Macháčková

Romana.Machackova@mzk.cz

Učíme se s tabletem: přání nebo skutečnost?



NEUMAJER, Ondřej, Lucie ROHLÍKOVÁ a Jiří ZOUNEK. *Učíme se s tabletem: využití mobilních technologií ve vzdělávání*. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 188 stran. ISBN 978-80-7478-768-3.

Publikace tří renomovaných autorů je vůbec první knihou na téma využití tabletů ve vzdělávání vydanou v České republice. Knihy o tabletech, které se na trhu objevily dříve, se zaměřovaly především na technickou stránku věci a obsahovaly zejména tipy a návody pro běžného koncového uživatele. Zde však nejde v první řadě o technologie samotné, důležitý je pedagogický a didaktický rozměr problematiky, tedy především to, jakým způsobem mohou tablety obohatit výuku.

Vzhledem k dynamice vývoje oboru se může zdát paradoxní, že pojednání vychází v knižní formě, ale pro ty, kteří se chtějí zorientovat v této nepřehledné a stále se měnící oblasti, je tato kniha výborným průvodcem – a navíc disponuje online podporou. Publikaci ocení zejména učitelé, lektori, ICT koordinátoři či ředitelé škol. Záměrem kolektivu autorů totiž bylo, aby její čtenáři byli po jejím nastudování schopni kvalifikovaněji integrovat mobilní zařízení do života školy.

V informační společnosti je důležité, aby učitelé naučili žáky využívat nové technologie za hranici pouhé zábavy. Zapojení tabletů představuje možnost zatraktivnění vzdělávacího procesu, vybízí k větší interaktivitě, podporuje samostatnost, vytváří prostor pro individualizaci, ale i týmovou práci. Tím vším se tablety mohou podílet na zvyšování relevance školy a školního vzdělávání ve vztahu k reálnému mimoškolnímu světu.

Listujeme

První kapitola, *Mobilní technologie ve vzdělávání*, představuje tablety v obecnějším kontextu využití digitálních technologií ve vzdělávání a rozvoji kompetencí pro 21. století. Dotýká se pochopitelně také samotné profese učitele a měnících se požadavků na ni. Jsou zde popsány základní přínosy,

ale i nevýhody zavádění mobilních technologií do výuky. Ačkoliv o ně nejde v první řadě: autoři publikace vidí skutečný přínos tabletů ve způsobu jejich využití, v tom, že mohou podpořit tvořivý potenciál žáků a studentů. Proto by měly být používány k tvoření, zkoumání, objevování, komunikaci, spolupráci či prezentování. Kapitola přináší i užitečný vhled do situace v zahraničí, kde se s využitím tabletů ve výuce začalo o několik let dříve než u nás.

V kapitole *Tablety z pohledu školy aneb na co pamatovat při jejich zavádění* najdeme shrnutí především technických informací, jež ocení všichni, kteří zvažují implementaci tabletů do výuky. Prostor je spravedlivě věnován všem třem hlavním



mobilním platformám – Android, iOS, Windows – a u všech jsou zmíněny jak jejich výhody, tak možné překážky. Autoři neopomněli ani nejrůznější technické aspekty, jako je wi-fi a připojování periferních zařízení, nebo úzce související problematiku tzv. cloudu.

Následující kapitola **Zkušenosti a doporučení ze zavádění tabletů do českých škol** shrnuje dosavadní zkušenosti v této oblasti a nabízí sadu doporučení, kterou se mohou čtenáři řídit ve vlastní praxi. Vychází především z projektu Škola na dotek a *Vzděláváme pro budoucnost*, popisuje konkrétní scénáře využití tabletů a analyzuje různé role, které sehrávají zaměstnanci školy v procesu zavádění. V této souvislosti je zmíněna nedostatečně rozvinutá digitální gramotnost učitelů, která tento proces často brzdí.

Nejzajímavější a nejpřínosnější částí knihy bude pro mnohé čtvrtá kapitola, věnovaná námětům konkrétních aktivit s tablety ve výuce (**Náměty činností s tabletem**). Aktivita jsou rozděleny dle různých hledisek (podle časové náročnosti, počtu osob, podle využívaných technologií) a cílových skupin (předškoláci, žáci, studenti, senioři a osoby se speciálními vzdělávacími potřebami). Snadný přístup k online podpoře knihy obstarávají QR kódy. Každý námět zahrnuje praktické tipy a příklady úkolů a konkrétních aplikací, které je pro danou činnost možné použít. Výsledkem je obraz univerzálního edukativního využití možností tabletů napříč

předměty. Z námětů činností zmiňme např. tvorbu komiksu, karet se slovíčky či zpravodajství nebo měření za pomoci nejrůznějších senzorů, kterými jsou tablety vybaveny.

Ucimesestabletem.cz

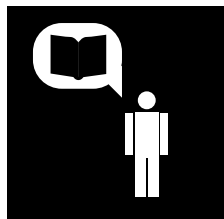
Autoři si zachovávají sympatický kritický odstup a ke všem projednávaným tématům přistupují bez předsudků nebo přílišného nadšení. Nevyhýbají se ani problematickým aspektům, na kterých může proces zavádění tabletů do výuky ztroskotat, ať už jsou původu technického, či lidského. Před sebou tak máme erudovaný a zároveň velmi srozumitelný text, který nepostrádá logickou strukturu a vyznačuje se komplexností a objektivitou.

Autorům se zde podařilo umně skloubit pedagogický a technologický přístup k novému trendu a nejen díky tomu s největší pravděpodobností splní očekávání cílové skupiny čtenářů. Mezi neopomenutelné klady knihy patří její výrazné zaměření na praxi a také online podpora knihy, dostupná na adrese <http://www.ucimesestabletem.cz>. Ta kromě všech odkazů a aplikací zmíněných v poslední kapitole nabízí navíc např. doplňující materiály, fotografie a videoukázky k námětům činností. V knize rovněž najdeme množství odkazů na doplňující webové zdroje, obsáhlou bibliografii a rejstřík.

Michal Škop

Michal.Skop@mzk.cz

Konfese všestranné brněnské herečky



HERFORTOVÁ, Zdena; STAŇKOVÁ, Věra. *Jízda přes kočí hlavy*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Šimon Ryšavý, 2015. 160 s. ISBN 978-80-7354-153-8.

Publikací, které v odlišné obsahové i slovesné kvalitě přibližují naše žijící umělce rozličných oblastí (o „celebritách“ ve sféře pop music, sportu nebo gastronomie ani nemluvě),

vychází u nás každoročně pěkná řádka. Nyní se k nim – po tisku Radka Šauera s názvem Zdeněk Junák osobně (2011), pojatém jako kavárenský rozhovor s jejím souborovým

kolegou – připojila kniha *Jízda přes kočičí hlavy*, kterou napsala přední česká herečka a dlouholetá členka Městského divadla Brno Zdena Herfortová v těsné součinnosti se zkušenou pracovníkem v mediální oblasti, dnes výkonnou ředitelkou Spolku MINERVA 21 Věrou Staňkovou. Pod primátorskou záštitou Ing. Petra Vokřála, s podporou statutárního města i pěti sponzorů ji v pevné vazbě a úhledné typografické úpravě na křídovém papíře vydal brněnský nakladatel Šimon Ryšavý, který již mj. editoval několik cenných divadelních monografií (např. o Vlastě Fialové, Josefu Karlíkovi, Ivu Váňovi Psotovi, Ladislavu Lakomém nebo Václavu Věžníkově) i memoárů (Zdeňka Janáčková, Evženie Dufková, Věra Mikulášková). Její křest (s následujícími autogramiádami) načasoval k hereččiným sedmdesátinám v říjnu 2015, jež jubilantčina mateřská scéna připomněla reprízou již šestnácti letů uváděné *My Fair Lady* /ze Zelňáku/ a jevištně oslavila speciálním noblesním večerem na Činoherní scéně Vivat Zdena!

Stošedesátistránkovou knížku, rozčleněnou do 34 kapitol různé délky (některým postací třeba jen jeden odstavec), zahajuje Poděkování různým institucím i jednotlivcům a Úvod spoluautorky, přibližující vznik rukopisu při hodinách přátelsky důvěrných setkání a vyprávění. Po hereččině obecném ohlédnutí Ve službách divadla, označeného za „domov, bezpečný i nebezpečný přístav“ (zhruba napůl se týkají tehdejšího Státního divadla a dnešního MdB), a glosování jejího aktuálního účinkování v americkém muzikálu *Duch* drží se kompozice s občasnými digresemi v podstatě chronologie. Dovídáme se základní fakta z rodinné „anamnézy“ Z. Herfortové, o brněnském „dětství s hořkou příchutí“, poznamenaném rozvodem rodičů po odchodu otce trombonisty do orchestru Karla Vlacha, o jejích středoškolských ochotnických začátcích v úloze Lišky Bystroušky a přijetí na JAMU, kde Zdena Rašková pod pedagogickým vedením Jarmily Lázníčkové a svého potomního kolegy Rudolfa Krátkého strávila v soudržné kolektivní atmosféře „úžasné čtyři roky“. Už jako žena lékaře Karla Herforta (manželství vydrželo

sedm let) a matka malého Tomáška absolvovala s červeným diplomem v politicky rušném r. 1968 coby Nevěsta v Kaločově nastudování Lorcovy Krvavé svatby.

Další části rekapituluji hereččino první angažmá v Mahenově činohře (účinkovala v nemalém počtu 90 inscenací, a to i v mužských figurách nebo v témže titulu vícekrát), kde s řadou významných režisérů často protichůdných tvůrčích přístupů (nejvíce vzpomíná na přesného analytika Zdeňka Kaloče, Aloise Hajdu, Evalda Schorma a Petera Scherhauffera) vytvořila sérii profilových rolí (Euripidova a Sartrova Kasandra, Shakespearova Julie, Kordelie, Oktavie, Hipolyta, Paní Vodičková nebo Chůva, Čechovova Sofie, O'Neillova Kristina a mnoho dalších, z českého repertoáru např. Tylova Dorotka, Preissové krajčírka Eva či Hubačova Josefina). Trojici her tu s ní rovněž připravil druhý manžel režiséř Rudolf Tesáček. Po čtyřiaadvaceti letech přešla Z. Herfortová – nikoli bez emocí na mnoha stranách – spolu se čtyřmi kolegy po nabídce šéfa a vzápětí ředitele Stanislava Moši r. 1992 do tehdejšího Divadla bratří Mrštíků. Občas ještě hostovala v SD (Dolly Leviová, Hortensie aj.), ale v novém působišti „chytila druhý dech“ a etablovala se také coby protagonistka zde systematicky pěstovaného muzikálového repertoáru.

Příští partie jsou (včetně několika zasloužených vzájemných komplimentů „první dámy“ a jejího principála) věnovány třem souborům se dvěma jevišti na Lidické ulici. Ačkoli se často jedná o pozoruhodná ztvárnění, není zde možná sezona po sezoně jednotlivé úlohy vyjmenovávat. Byly jich až dosud necelé čtyři desítky (hned zpočátku kupř. Marta v Albeeho dramatu *Kdo se bojí...* nebo Emilie z Čapkovy *Věci Makropulos*) a náleží k nim také vynikající kreace oficiálně odměněné: především Cena Thálie 1995 za Brucknerovu Alžbětu Anglickou v režii Zdeňka Černína a dvojí nominace na totéž ocenění (statkárka Gurmyžská z Ostrovského Lesa – 1998 a černošská věštkyně Oda Mae Brownová ze zmíněného muzikálu *Duch* – 2014). Touto tematikou se z rozličných úhlů zabývají dvě pasáže, po nichž umělkyně komentuje jiné své „srdcovky“, např. hry

Vrátila se jednou v noci, Brouk v hlavě, Monsieur Amédée, Dobře rozehraná partie nebo My Fair Lady /ze Zelnáku/, úspěšná ostatně i o loňských prázdninách na Biskupském dvoře. Nechybějí stránky o docentském působení na DIFA JAMU ani nahlédnutí do období osobních krizí, vysvětlujících titul knihy a dokládajících autorčinu houževnatou národu. Následující kapitoly se týkají leckdy namáhavého hostování na několika scénách pražských (Divadlo Metro, Divadlo pod Palmovkou, Hudební divadlo v Karlíně, Divadlo Palace) či slovenských (též v Brně reprizovaný Garderobiér s Milanem Lasicou), případně pohodového účinkování v Moskalyských Četnických humoreskách, které tuto především divadelní hvězdu zpopularizovaly nejvíce. Spíše jen enumerativní ráz má mozaika Před kamerou, za mikrofonem, připomínající herečino pravidelné účinkování v televizních inscenacích i seriálech (je jich přes stovku), rozhlase a dabingu, kde hlas propůjčila např. Claudii Cardinalové a Jane Fondové (v závěrečném sumáři nepodchycené).

Zdena Herfortová zdůrazňuje, že ve svém ohlédnutí za uplynulými lety nemíní bilancovat ani předjímat. Knížka, která přirozeně není teatrologickou monografií (byť se jí bohdá rovněž dočkáme), pohybuje se zhruba na pomezí osobních vyznání a základního faktografického zachycení její dosavadní profesní dráhy, téměř výhradně věnované rodné moravské metropoli. Vzpomínkové partie, oceněníhodně formulované bez jakýchkoli vulgarismů ve spisovné češtině a pojímané s upřímnou otevřeností i vůči vlastním zakolísáním nebo naopak perličkovým situacím humorným, ale naštěstí bez banalit a bulvárně podbízivých laciností „historek z natáčení“, vhodné průběžně prokládají tiskařsky

odlišně tónované gratulační „vstupy“ více než desítky hereččiných kolegů (od Zdeňka Kaloc, Jaroslava Someše a Vlastu Peterkovou po Pražanky Jaroslavu Obermaierovou a Uršulu Klukovou). Podobně typograficky zvýrazněny jsou přímo do textu vložené citáty z dobových

kritik a jiných drobných písemností. Pro lepší orientaci fandovského i zasvěcenějšího čtenáře spolu se jmenným rejstříkem a výčtem použitých pramenů poslouží závěrečné, přehledně rozčleněné dokumentární soupisy divadelních i televizních rolí (zde by neškodilo doplnit jména režisérů), v případě dabingu a rozhlasu alespoň výběrové. Informativní i oživující funkci plní početné, zhusta dosud nezveřejněné černobílé a barevné různěformátové snímky s popisky, ať už z rodinného nebo



divadelního prostředí, vřazené mezi kapitoly a pak do samostatného Fotoalba. Věcná nedopatření jsou ojedinělá (v Sidonově hře je titulní Shapira jméno mužské a v biblických kumránských svících těžko může jít o Mohameda – s. 57, absolventský festival měl mít správně dataci 1967–1968); tu a tam najdeme „překlepy“ ve vlastních jménech („Bajero-va“ ulice – s. 37, „Ajchmatovovu inscenaci“ namísto Ajtmatovovu – s. 83, „Rok na Vsi“ – s. 97, „Landovký“ – s. 156) nebo registrujeme opomenutou interpunkci.

Brunensium Jízda přes kočí hlavy si zasluhuje pochvalu nejen pro nestrojeně a čtivě formulovaná memoárová vyznání významné české divadelní umělkyně, ale koneckonců též za redakční a nakladatelskou pohotovost, podchycující i aktuální příspěvky datované několik týdnů před jeho vydáním.

Vít Závodský
zavodsky@quick.cz

Knihovny v Dánsku – knihovny o lidech



Bylo mi potěšením zúčastnit se studijní cesty se Svazem knihovníků a informačních pracovníků, která v říjnu 2015 vedla tentokrát do vybraných knihoven Německa a Dánska. Knihovny byly zvoleny dvojího typu: veřejné i univerzitní. Jako pokaždé, i letos byly skvěle vybrané, zajímavé buď architektonicky anebo zajímavé poskytováním svých služeb. Vzhledem k velkému počtu (navštívili jsme jich během pěti dní celkem osm), bude tento článek pojednávat pouze o knihovnách v Dánsku. Vybrané knihovny v Německu najdete v příštím čísle časopisu Duha.

Hlavním posláním knihoven v Dánsku je, dle vyjádření Ministerstva kultury v Dánsku, že knihovny jsou a mají být vnímány jako prostor pro demokracii, setkávání občanů, prostor pro vzdělávání, knihovna už není chápána jen jako místo pro předávání informací či dokumentů, ale jsou to místa o lidech a pro lidi a jejich využití.

V knihovnách Dánska proto došlo v posledních dvou letech na již zmíněný podnět Ministerstva kultury k vyřazení cca 50 % objemu tištěného, zejména knižního fondu. V knihovnách tak vznikl prostor pro konání akcí, představení a setkávání všeho druhu – předčítání pohádek dětem, zpívání se známými osobnostmi, prostor pro výtvarné či modelářské dílny, prostor pro herny pro dospělé, pro náctileté. Tyto společenské prostory jsou

vždy „intro“ prostoru knihovny, najdete je hned po vstupu do knihovny. Ve větších knihovnách běžně najdete učebny či laboratoře, umístěny jsou zde zasíťované počítače (k hraní her pro partu kamarádů) či samostatné herní automaty. Knihovny jsou takovým kulturně-vzdělávacím-sportovním prostorem.

Aarhus Kommunes Biblioteker, Hovedbiblioteket DOKK1

Hlavní myšlenkou knihovny je: „Knihovny jsou o lidech, kteří chtějí změnit svůj život“.

Umístění budovy v přístavu s nádhernými výhledy na moře podněcuje návštěvníky k příjemnému posezení, ať s kvalitní literaturou či k relaxaci různého zaměření.





V knihovně DOKK1 došlo k integraci občanských služeb do knihoven, do knihovny je včleněn městský úřad (můžete si zde např. zařídit vystavení pasu apod.). Podpora sounáležitosti a hrdosti místních občanů s městem je vidět například i ve zvonu, který je umístěn uprostřed knihovny a na který prý zvoní hrdí rodičové po narození svého dítěte, aby tak oznámili příchod nového občánka města.

Celková plocha budovy je 28.000 m², z toho je 18.000 m² věnováno pouze knihovně. Samotná budova knihovny je koncipována jako jeden velký prostor, je to tedy taková knihovna „bez zdí“.

V době naší návštěvy měla knihovna DOKK1 celkem 75 partnerů po 4 měsících otevření budovy. Zajímavé je zmínit samotnou projektovou přípravu stavby budovy. Ve městě Aarhus proběhl předvýzkum mezi dětmi ve věku 8–14 let, jak si představují knihovnu, co by podle nich v ní mělo být. Také proběhly diskuse se zaměstnanci, pak diskuse s veřejností – občany města. Všechny podněty byly promítnuty do současné podoby.

Najdete v ní dokumenty různého typu: knihy

(tištěné i elektronické), periodika, audio a videodokumenty. V celém prostoru najdete volně povalovat deskové či didaktické hry – tak, aby byly zejména „náctiletým“ volně na očích a k dispozici. Součástí knihovny je několik učeben či laboratoří pro děti (chemická, počítačová), ale např. také skleník pro pěstování rostlin či sálové místnosti pro sportovní aktivity, jako košíková, ping-pong apod.

Knihovna tak celkově působí jako obrovská hala pro společensko-kulturní vyžití dle Vašeho výběru.

Aalborg Bibliotekerne, Hovedbiblioteket

Knihovna má velmi útulné prostory. Sídlí v centru města, v těsné blízkosti obchodního domu. Provozní doba je 8.00–21.00 každý den, včetně víkendu. Má celkem 12 poboček a 3 tzv. mobilní knihovny. V prostoru mají 25 self checků (samoobslužné scannery pro půjčení), 111 počítačů. Najdete zde velmi útulná dětská oddělení, prostor pro náctileté, pohodlné posezení i poležení, studovnu s počítači, prostor pro čtení časopisů



a novin. K využití je i menší tělocvična, kde si volně mohou skupiny zájemců domluvit i společné aktivity. V knihovně je robot pro automatickou obsluhu – vracení a třídění pro stavění fondu. V podstatě se jedná o jakýsi „bankomat“ pro vrácení knih s navazujícími pásy, pomocí kterých knihy doputují do příslušných knihovnických vozíků, které jsou rozdělené podle umístění ve skladech. Návštěvnost knihovny je 1 900 000 uživatelů za 1 rok. Pracuje zde 167 plných úvazků zaměstnanců. Pravidelně v knihovně provádí mystery shopping (kvalitativní výzkum spokojenosti svých uživatelů).

Tato knihovna Vás zaujme zejména velkou kreativitou, která číší z interiéru, z propagace knihovny navenek i z nápadů aktivit knihovny.

Herning Bibliotekerne

Knihovna sídlí v prostoru zkrachovalého obchodního centra v samotném historickém centru města, má velmi strategické umístění na křižovatce a v těsné blízkosti hlavního nádraží místní dopravy. Díky velké oblíbenosti a době otevření

knihovny až do 22.00 hod. i malé obchody začaly mít tržbu a prodloužily svou prodejní dobu z původních 17.00 do večera. V r. 2013 byly prostory obchodního centra rekonstruovány pro potřeby knihovny. Hlavní dvě patra jsou opět jeden velký otevřený prostor bez zdí. Hned při vstupu do knihovny Vás přivítá vůně čerstvě pražené kávy prostorné kavárny. Ústředním motivem přízemí je velký prostor pro konání kulturních akcí (podium a prostor pro posezení publika), pro výstavy a tematické výstavy knih. Kromě toho jsou zde dětská oddělení, prostor pro náctileté, pro hernu (automaty, herní konzole), posezení i poležení, prostor pro čtení časopisů a novin a tzv. „tichý prostor“, který potřebují do budoucna kapacitně navýšit. Zde je jediné místo, kde v hlavní době otevření knihovny sedí pracovník knihovny.

V podzemním patře je uložen fond volného výběru, je to 90 % celkového fondu, hlavně pro děti. Naopak v 1. patře jsou 3 konferenční místnosti a 4 výukové učebny. Ve 2. patře je prostor pro administraci = zaměstnance knihovny.









Knihovna je také pověřenou knihovnou pro region – obsluhují celkem 18 knihoven, sami jim nakupují, zpracovávají a rozvážejí fond.

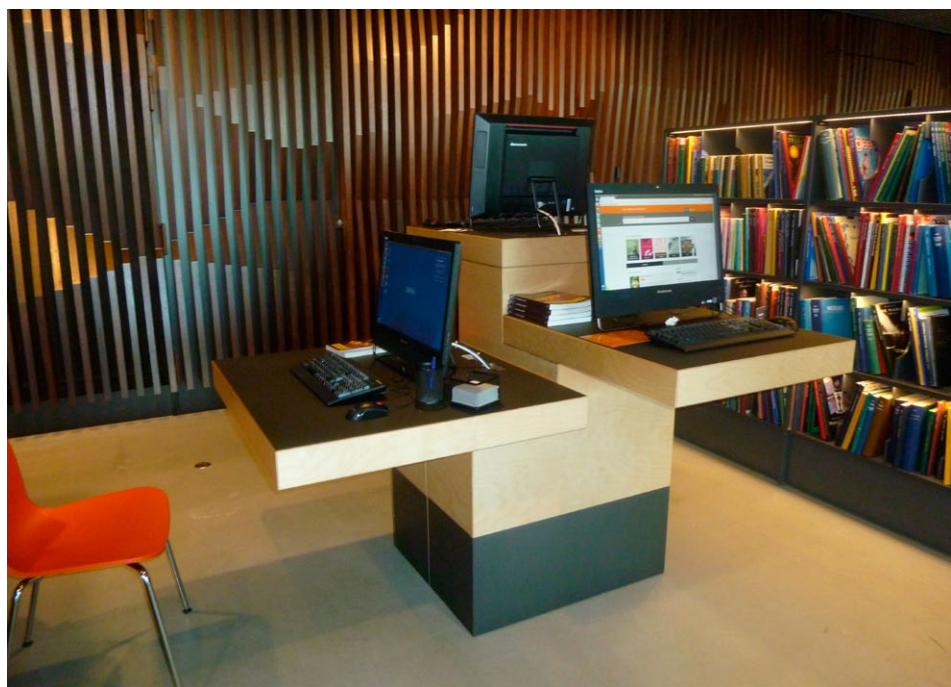
Podle vedení pracovníci knihovny mají být pro své uživatele na první pohled dobře viditelní, nosí proto vestu či tričko a klíčenku s logem

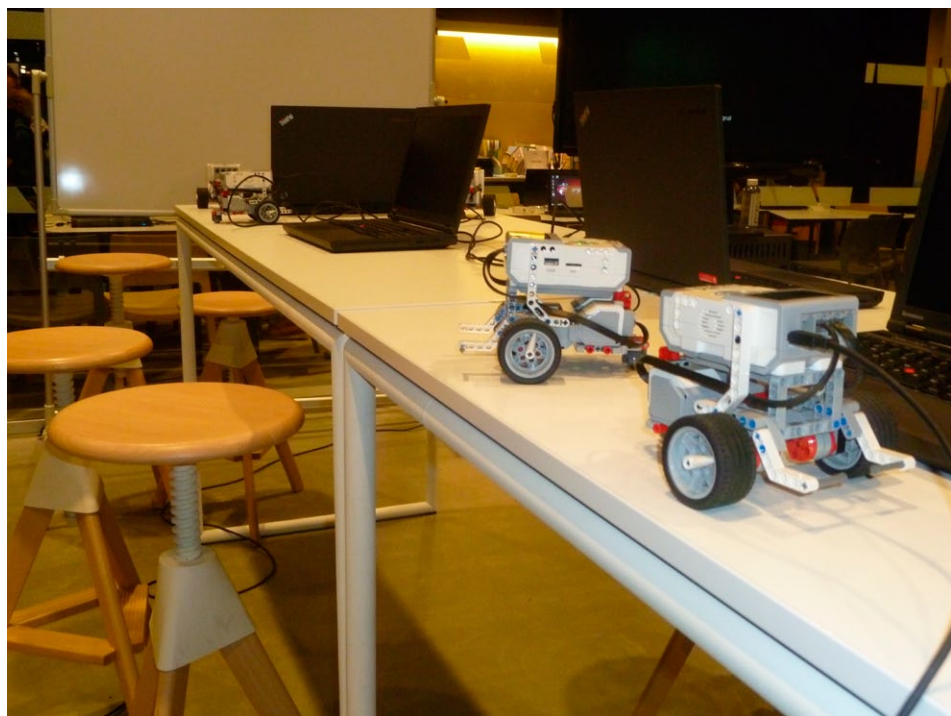


















a barvou knihovny. Mají celkem 5 servisních bodů (to je místo, kde můžete najít, případně si zavolat pracovníka knihovny) a tzv. „Hosta“ – to je knihovník procházející knihovnou. Jeden knihovník je stále pro dotazy na telefonu, do 16.00, pak už jsou všichni knihovníci mezi lidmi. Návštěvnost knihovny je 1 700 uživatelů denně.

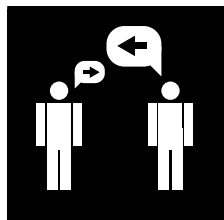
Návštěvené knihovny v Dánsku nás mile překvapily svou otevřeností, útulností, citem pro

vybavení i praktičnost i estetiku. Zanechají ve Vás pocit pohody a odpočinku.

Jsou to místa, kde najdete přesně to, co právě potřebujete – moudrosti, znalosti, společenské vyžití s přáteli, či zábavu. Místo, kde knihovník (většinou knihovnice) se věnuje každému návštěvníkovi tak maximálně vstřícně a zároveň příjemně, jakoby to byl jediný návštěvník celé knihovny.

Adéla Dilhořová
dilhofova@mzk.cz

Rozhovor s Terezou Horváthovou



Mgr. Tereza Horváthová vystudovala Filozofickou fakultu UK Praha, katedru románských studií, obor francouzský jazyk a literatura. Píše dětské knihy i prózu a poezii, překládá, s manželem Jurajem Horváthem, vede rodinné nakladatelství Baobab. Je zakladatelkou a pořadatelkou mezinárodního knižního festivalu Tabook, který se koná každý rok v městě Tábor.

Dovolte, abych se zeptala na vaši vlastní tvorbu. Napsala a vydala jste několik knížek pro děti, např. Max a Saša aneb Zápisky z našeho domu, Modrý tygr a d. Máte v současné době rozepsanou nebo k vydání připravenou knížku? Lze spojit vlastní tvorbu s takovou pracovní náplní, jakou máte vy?

Mám rozepsanou knížku, příběh dvou kluků, kteří se musí starat sami o sebe, protože rodiče to nezvládají. Leží mi to tu už tři roky, ale nemůžu si najít čas, ten příběh potřebuje alespoň měsíc soustředěné práce. Takže teď píšu jen drobnosti, rediguji a překládám a samozřejmě organizuji. Čekám na příhodnější okamžik. Snad přijde.

Tou pracovní náplní jsem myslela i vedení nakladatelství Baobab. Knihovníci dobře znají obsahově neobvyklé a krásně graficky upravené knížky pro děti. Jaké plány máte v nakladatelství v nejbližší době?



Nakladatelství pomalu, ale jistě roste. Plány máme pořád stejné: vydávat dobré knihy současných českých autorů, věnovat se lidem, se kterými

už pracujeme, pomaličku mapovat světovou ilustrátorskou modernu 20. století, občas vydat nějaký skvělý překladový román nebo obrazovou knihu samozřejmě. Vydávat, co máme rádi, co nás baví, co nás strhne: výtvarným nebo literárním jazykem. Soustředíme se na kvalitu, ne na kvantitu. Jestli se ptáte konkrétně: letos budeme vydávat velké Orbis Pictus malířky Terezy Říčanové. Kniha je namalovaná, teď debatujeme nad formou. Jsou to takové tabule plné archetypálních příběhů a dění a Tereza k nim píše komentář. Představte si mapy, které se dají zkoumat hodiny. Připravujeme také dvě knížky od Dagmar Urbánkové, jeden překlápěcí Masopust a druhou spíš pro větší, takové legrácky o tom, jak může jazyk člověka zmást. Teď právě rediguji knížku povídek pro mládež od současných českých autorů, kterou děláme ve spolupráci s neziskovou Meta. Jsou to různé příběhy, které vyprávějí příběhy mladých cizinců v nové zemi. Nejsou přímočarě pedagogické: šlo nám o propojení tématu se skutečnou literaturou. Myslím, že se ta knížka moc povedla. V první vlně ji budeme rozdávat kantorům, školám a všem, kteří s ní budou chtít pracovat...a tak dále...

Mezinárodní knižní festival Tabook má již v letošním roce 5 let. Ale vraťme se na začátek. Jak festival vznikl? Jaké jste měli představy?

No chtěli jsme udělat malý literární festival pro malé město Tábor a stala se z toho velká literární událost. Asi proto, že jsme těch představ měli až moc a nechtěli jsme žádnou zahodit. V první řadě nám šlo o to, abychom upozornili na práci malých kvalitních nakladatelů a potažmo lidí, kteří s nimi spolupracují (také na neviditelné nakladatelské profese). Chtěli jsme celý ten svět otevřít i knižním profesionálům: lidem, kteří s knihami pracují: učitelům, knihovníkům, knihkupcům, novinářům. Druhá linie festivalu je spojená s prací mého muže Juraje, který už 12 let vede ateliér ilustrace a grafiky na VŠUP. Takže jsme zacílili na obrazovou knihu nejen pro děti. S knižní kulturou, ilustrací, vyprávěním obrazem je propojena spousta zajímavých výtvarníků, typografů a světových umělců. Obrazová kniha je nesmrtelné umění. Takže to byla ta druhá půlka. Ale těch půlek pak nějak přibývalo. Za ty čtyři roky se nám myslím podařilo

přitáhnout k festivalu malé nakladatele: vzali ho za své. Třídenní program je bohatý a osvětový. Je také mezinárodní. Zveme malé nakladatele a ilustrátory z jiných evropských zemí, nahlížíme jim pod pokličku, debatujeme, děláme osvětu, to vše v malém Táboře, s malým týmem, snažíme se, aby to celé bylo osobní, blízké a přítom nadčasové. Součástí festivalu jsou čtení, setkání, debaty, přednášky, spousta výstav, dílny, kde se protínají studenti s dětmi, profici s návštěvníky, divadlo, muzika atd.

S jakými problémy jste se potýkali při vzniku festivalu i dále jeho rozvoji?

Práce na festivalu je bezbřehá, náročná, už nám zasáhla do celého roku, je to spousta organizování, shánění peněz... potýkáme se hlavně s nedostatkem času. Jsem moc ráda, že některé sekce už se rozvíjejí téměř bez nás... tak by to mělo být v ideálním případě...

Daří se vám udržet stále velmi vysokou úroveň festivalu i pestrost jeho programu. Musí to být velmi náročné. Snažíte se ještě rozšiřovat program a obsahovou náplň festivalu?

Nechceme rozšiřovat, chceme zlepšovat. Sami sebe, nakladatelství, festival....

Těší vás, že poslední ročníky festivalu jsou již s mezinárodní účastí nakladatelů, výtvarníků, designerů a přitahují návštěvníky a milovníky krásných knih z celé republiky? Zejména, když na začátku, jak jste říkala, byla snaha oslovit pouze občany města Tábor.

Je důležité, abychom se pořád rozhlíželi do světa. Češi mají takové hobití tendence: vlézt si do své nory, udělat si pohodlíčko a kdyby někdo jel kolem, rychle zavřít dveře... My ty dveře chceme otvírat. Chceme také, aby nám ten festival zůstal dobrodružstvím a nestal se nějakým kolosem.

Festival má tedy 5 let. Připravujete něco k narozeninám? Jaké máte plány do budoucna?

Připravujeme pátý ročník se stejnou vervou jako ty předchozí...

Smím se zeptat závěrem našeho rozhovoru, zda máte ještě čas na vlastní četbu? Máte rozečtenou knížku?

Čtu každý den, čtu, kdy můžu, i když méně než jsem četla. Mám rozečteného Jana Husa od Šmahela, francouzskou knížku *Prépondérants* od Hédiho Kaddoura, francouzsko-tuniského romanopisce (dal mi ji syn k Vánocům), krásné paměti Amose Oze a jednu detektivku, jako vždycky...

Děkuji za rozhovor.
Jana Nejezchlebová

K rozhovoru o knižním festivalu Tabook jsme přizvali ředitelku Městské knihovny v Táboře Mgr. Evu Měřinskou.

Městská knihovna je velmi úzce zapojená do programu i organizace mezinárodního knižního festivalu Tabook. Festival se koná každoročně. Co to pro vaši knihovnu znamená?

Spolupodílet se na Tabooku nás velmi těší. Každoročně se podílíme na programu pro školy a pro odbornou veřejnost. U škol jde především o zájem: jeden den Tabooku knihovna ožije čtením autorů a různými dílnami, které navštěvují žáci místních i přespolních škol. Pro odbornou veřejnost připravujeme seminář, jehož dramaturgie je plně v naší režii, vždy se inspirujeme centrálním tématem Tabooku a zveme hosty, kteří jsou zajímaví pro

knihovníky, učitele, studenty a další. V loňském roce jsme představovali „knihovny na okraji“, např. knihovnu hospicu Cesta domů nebo projekt digitalizace ArtArch Výtvarného archivu. Knihovna je i jedním z tabookových míst, kde jsou k vidění výstavy pozvaných umělců a v sobotu dopoledne se vždy promění v místo s dobrou snídaní a knihovníky, na kterém se vedou rozhovory na aktuální knižní témata obvykle i se zahraničními hosty, ať spisovateli, nakladateli nebo rovněž knihovníky. A samotná knihovna je přítomna na hlavním tržišti Tabooku svou tzv. „mobilní knihovnou“.

Jak festival podle vašich zkušeností přijali knihovníci? Využívají nabídky téměř 70 malých a středních nakladatelů z celé republiky?

Tabook má rok od roku větší navštěvovanost. Myslím, že přijíždí i více knihovníků. Pro ty ale není termín zcela příhodný, vždy zasahuje do příprav nebo do realizace Týdne knihoven a myslím, že to některým kolegyním a kolegům komplikuje cestu do Tábora. V loňském roce nás navštívila skupina studentů z KISKu, pravidelně jezdí knihovna z Loun se svou nakladatelskou produkcí a mnoho jednotlivců i skupin z knihoven za nákupy a programem. Myslím, že o všech ani nemůžeme vědět.

Jana Nejezchlebová
nejezchlebova@mzk.cz

Veřejná knihovna nad potokem

Jan Šulc

grau.sulc@gmail.com



Dozvěděl jsem se nedávno, že v jedné vsi na východě středních Čech mají čtenáři možnost si v pátek po dvě hodiny vypůjčovat knížky v místní malé veřejné knihovně, jež tam byla po letech znovu otevřena. Jinak by museli za knížkami putovat až do knihovny v okresním městě. Dokonce zde uvažují o tom, že starým lidem, kteří už nemůžou na nohy, budou knížky nosit až domů. Zaradoval jsem se velice a hned se mi před očima objevil obrázek z dětství:

Jsem v malé vesničce nedaleko řeky Sázavy, v obci, v níž před válkou žilo přes sto dvacet lidí, na začátku let sedmdesátých je jich zde již jen méně než padesát. V té vesničce, rozložené na hřebeni srázu prudce spadajícího do potoka, jednoho z mnoha přítoků Sázavy, je přízemní budova bývalé místní školy, jež slouží jako obchod se smíšeným zbožím. Sem chodím v létě v úterý a ve čtvrtek brzy ráno pro rohlíky a chleba, z kovových konví nám paní Hrochová naběračkou nabírá do přinesených nádob mléko. I čepovaný petrolej do lamp se tu dá koupit. Odměnou dětem za zazpívanou písničku či zarecitovanou báseň jsou dlouzí jedlí gumoví hadi. Před obchodem se scházejí místní ženy, jež pak traktor se zapřaženým žebříňákem odváží za práci na pole. Na lavičce vedle vchodu do budovy občas sedává bělovlasý muž, v mých očích hodný úcty — pan Bohumil Janda, bývalý nakladatel, jehož knížky s nápisem Sfinx znám z knihovny své babičky.

Hned ve vchodové chodbě vlevo, naproti vchodu do krámu, jsou dveře s nápisem „Veřejná knihovna“. Ráno jsou zavřené, ale mne lákají. Skrývá se za nimi tajemství, něco, co je pro dítě vzrušující. Vzadu v domě bydlí vdova po bývalém řediteli školy, paní Hostoušová, již nikdo neřekne jinak než „paní řidičí“. Je místní knihovnicí. Zjistím, kdy knihovnu otevírá pro veřejnost, je to dvakrát týdně na tři hodiny. Je mi tak málo let, že bych si knihy správně ještě neměl půjčovat, přesto mi zřídí čtenářskou průkazku. A já se probírám knihami pečlivě zabalenými do okrového balicího papíru, žasnou nad množstvím a rozmanitostí titulů, pečlivě roztříděných podle žánrů. Zde poprvé objevuji a rozechvěle si nesu domů k přečtení knihu Karla Maye *Divokým Kurdistánem*.

Jednou se ke mně paní řidičí nakloní a pošeptá mi, že mimo zápis mi může půjčit knížku tajnou,

z knihovny nedávno na pokyn shora vyřazenou. Jsou to *Úsměvy Jana Masaryka* od Václava Tilleho, knížka vydaná na sklonku šedesátých let. Čtu si ji pak doma a brzy ji s úctou paní řidičí vracím jako velkou vzácnost.

Když vycházívám ze dveří venkovské knihovny, vždycky se podívám na barevnou reprodukcí obrazu Mistra Jana Husa před kostnickým koncilem, visící vpravo vedle dveří. Vlevo je polička s černým bakelitovým telefonem na kličku, jímž se dá dovolat do telefonní ústředny v Uhlířských Janovicích.

Paní řidičí vedle vyprávění o místní škole a práce v knihovně umí též výborně péct: její miniaturní koláčky, tvarohové, povídlové i makové, to je pochoutka. Před Vánoci či na Velikonoce jich vždycky napeče tolik, že vystačí pro každého příchozího.

Když stálo domě nad potokem se rozhostilo prázdno. Knihovna byla zrušena, nebyl nikdo, kdo by ji vedl. I obchod po několika letech zanikl, vystřídali se v něm ještě dva prodáváci, ale nakonec v něm již nechtěl prodávat nikdo. I lidí ve vsi ubylo.

Po letech v místnosti bývalé třídy, později prodejny – dnes obcí prodané jako rekreační chalupa –, uspořádal místní kronikář výstavu fotografií a dokumentů z posledních sta let života ve vsi. V třídní knize z doby těsně před první světovou válkou jsem objevil rukou manžela paní řidičí vyvedený zápis o probírané látce: „Vlastnosti andělů“.

PhDr. Jan Šulc (1965) je redaktorem a editorem české literatury. Za dlouholetou iniciativní a neúnavnou editování práci obdržel v roce 2014 Cenu Karla Čapka. Úzce spolupracuje s nakladatelstvím Torst.

Přetištěno z časopisu Host, č. 2/2016.



- ✓ **21 let na trhu**
- ✓ **Profesionální přístup**
- ✓ **Spolehlivé jednání**
- ✓ **Garance kvality**

Interiery Toman s.r.o.
Purkyňova 3050/99a
612 00 Brno

Tel.: 511 888 953
Mob.: 737 472 908
www.interiery-toman.cz